

ИННА АҶАШБА

ХШӘАЗШӘА

Ажәеинраалақәә

Ақәә
Ақхәынтшәкәтыжырта
2017

УДК 821.35
ББК 84(5А6х) 6-5
А 81

Аҳашба, И. Н.

А 81 Хшээзшәә : ажәеинраалақәә / Инна Аҳашба. – Аҕәә:
Аңхәынтшәкәтыжырта, 2017. – 244 д.

Инна Аҳашба леизга ҕыц ианылеит ацыхәтәнтәи
ашыкәсқәә рзы илҕыз ажәеинраалақәә.

УДК 821.35
ББК 84(5А6х)6-5

© Аҳашба, И. Н., 2017
© Аңхәынтшәкәтыжырта, 2017

ЦАХЭА СЫЗТО

Абжы сыхтэон, аха схэаеырхэа сшэазомызт. Уи сахахьан амгэарта саныказгы, уи ашытахьгы, иахьа уажэраанзагы. Иахьцатэымыз сызмышьтуаз, ихэатэымыз сызмырхэоз, икацатэымыз сызмырқацоз. Схэыцнацы хэычы бызшэала, сандухагы ду бызшэала. Уажэы-уажэ схэацшуан, сышытахь иааиуаз ибжыызшэа, аха, ихьшэаны акэзаргы, еилыскаа-ит, уи абжы, сгэи сыңси рыбжьара итыфны ишаауаз. Сагханы акэын уи ацахэа анеилыскаауаз, аха ихьшэахэазомызт хаихьзон иаргы саргы. Агэра згон, сгэыра агон хшэазшэа. Егырт зегь мыцхэын, иара саргы сналатцаны.

Срылнагон аиқыарақэа, амца шэарта саннагон, агэынхэцыста ныррақэа срызьханарцшуан, ауаа баапсқэа рхырқэа ирынфылаз амазақэа сзаанартуан... уртқэа сара сышрышьтамызгы, ишыстаххоз здыруаз уи Абжы, исызтацэахны ейха ианыстаххоз иаацэырнагон. Уи ахаангы ицъасшьазомызт, сагьацэшэомызт, саапышэырчон сөыза гэакьа сияцэажэозшэа.

Ашэымтэк исхытэоз уи Абжы ахтысқэа ирацнагон, сеидара аамтала ишытастцарц ансытцанахэа, ишытастцаз иахьагы ишытысымхзац, ада цсыхэа шсымамгы, избанзар, макьана ишышьтыхтэым шыздыруагы, исзырдыруа иароуп. Аидара анышьтух иуманы унаскьалароуп, аха узмышьтуа укэшан игылазар удэықэымлар ейгьхап. Сара... Сара ихастцоит уи исанахэо Аиаша хэа сзышьтантэахьоу, башьа змоуаз шакау, исымбозаргь хацала. Сара... сара сыбжьуп, сара уи абжы сахылцит амгэартаахыс сымфанызго.

Ахэыцха сызымто, сшэа сацэыызго, цэахэа сызто, шэымтэк иааимкьо дунеик итыфны иаасылкьо, исгэаланаршэоит сахьынтэауа, сахьцо макьана ишмазоу иаанхоит.

Сымѡашьѡ издыруеит сара уи абжыи сшахылцыз, сшаѡагыи
сыбжыуп, акызатѡык, зны-зынла уи саѡырцырц салагоит,
ускан срылахауеит бжыи змахазо адагѡаѡа, иахьцалак ицо,
изгѡаѡхо зхаѡ, иѡататѡым ѡазцо, ладеи ѡадеи зѡеилагахьѡу,
ѡхашьара зѡашьым, иѡызшаѡаха аамѡа иеыжѡу ауаа. Сара
сыбжыуп, срахазом, исхыѡѡоит, сырхаѡеыр ха сшаѡоит,
схынхауеит сызѡырцырц сызбаз уи абжыи ашка. Ишысхыч-
чо саагѡыѡанакуеит. Ускан иааиѡызгоит сыѡсы, сааласхоит,
инасшаѡыѡоит уи скаалзы – Абжыи.

Саргыи сыбжыуп, Абжыи сахылѡит.

Сшаѡахар сѡахын.

Инна Ахашиба

* * *

Сықә ҕыашыыр, изрыцқо амаға схагылоуп,
Уи ашәага изцарцаз ҳауафра ахыцшоуп.
Сыз ма қәаз, сеилысзом, бақатдас сыцәгылоуп,
Аамта зрыжәга иафхьоу ыра ғыцк сынтдоуп.
Асаркбал анкафуаз сгәы иташын сыгәтыха,
Хыы-мацәазны аеыкәаха сымза ахәда иахоуп.
Сыңсы ағыхраз ныҳәас иарбан, нас, исыхәа –
Жәәангәы азыртышаз иихәахьаз лыцхоуп.
Зыңсы атыц итыргаз иоуп сара сзыцәшәатцәкьо,
Дууаз атахызар, мамзаргыы дуашьаз.
Зыдгыыл хьаа зныруа иоуп иахьахьуа збатцәкьо,
Хәы змазам Аңсадгыыл цсыла ахәгыы зшәаз.
Аңсы атәарта тыңны снапсыргәытца дгылаз
Ҡада ишьтых иназгалап Етцәалашан иакырц.
Ифымшәо дунеихаан, сацәхәаларц уи цсыңны,
Сықә-маға-хагыла сышьтахь-фар иркырц.
Ус зеггы иҳахәтоупаз, идырцәахьоу уғыха,
Ақә лашьца уабазцо, адгыылгыы лашьцоит.
Мцыфара иацааз амч узгом уныха,
Зықә лаша зыхьчаша жәәан етцәан длашоит.
Сықә ҕыашыыр изрыцқо, Цсылаша дыстоуп,
Уи зеггы даҳзеицшуп, дгәахталарц ахәтоуп.

* * *

Са сахьыкоу шәықазамеи
Шәымбазо,
Са сахьыкоу шәзымназеитеи
Шәымназо.

Ичхатәызар шәхы шәычхароуп,
Ус шәыхәтоуп.
Шәаргы саргы хшыкоу схәароуп,
Ус сырцоуп.
Ақбачақ асцена дықәуп,
Илбаатәуп.
Ишәырхазар гәнаха шәықәуп,
Ишәатәуп.

* * *

Ақта хыцын,
Амра цәырцын,
Сыңхашеит.
Азаза кәапқәа
Акәа итысын,
Ашәт азамға
Инағысын,
Иахыкәкәеит.
Цша неиҥахәа
Мазак насахәа
Исхысны ицеит,
Арбағы шкәакәа
Агәра мгакәа
Ғыц иғызтыз,
Ғыцк ахәеит.
Сеиҥаныкәеит
Ғыц, сымшәакәа,
Сымға рыцқан
Сан днаскәеит.
Ақта хыцын,
Амра цәырцын
Иаалашеит.

* * *

Сынцәахъазар ауан, сеиқәзырхада,
Гәыхын, псыхын иацәызгаз сдунеи.
Саамта – скьаф исшәысхыз згада,
Схәыцра атәыла салс саннеи.
Мцы шахатын зыгәра згазгы –
Ашәт абгыц хәыцқәа капсеит.
Ашәыр кәамца ацхьа ифшәазгы,
Еиҕафалахп зны кастсеит.
Сымшқәа згада, инзыжьда ашәада,
Скарматцысгы цырра ицеит –
Сгәы сызнымхац ас уажәада,
Схы сазгәаан мцура згеит.
Сымч зқәымхоз амфыркәареипш,
Усқәак срылахеит, сызцом.
Алу-еибафа-зы-злагареипш
Слымха иҕафәуа бжьык еиқәтәом.
Мшы мзакгы сымыш ироуп,
Ишахьоу амшқәа зегь стәуп.
Мраҕашәамтак зны сыпсыроуп,
Ҙацхьа игылахуеит – сыпшуп.

Сынцәахъазар ауан – сеиқәзырхада?

* * *

Мшы мшык санфыхаз,
Адуanei санацрыхаз,
Сшәама сымшәама,
Сахьцашаз ма сцама,
Мазан уи, имазазааит.
Сахьыргаз са сцазааит.
Мшы мшык сацрыхеит,
Ашәахаак сарфыхеит,
Изгозу сагозу, иарбан,
Сызгозу, шьаурдын уарбан,

Ашьхақәа ирхалон,
Ифнытцуан, ифналон.
Цсыла сызцызоуп,
Сыңрызар сызңрызоуп.
Са сакәзам изхәаша,
Ашәа хаак заҳаша,
Ргәы цқьа ианырыр,
Сзырпыруа здырыр,
Мшы мшык ңыррамзи,
Иңрызгы са самзи,
Са самзи.

* * *

Атх зраргамаз – алашбжьқәа игоз.
Ажәәан-мза-гәара сыңсы назташәоз,
Етәамцакацчара сшыыцра адунеи,
Инсыжьыр сабацоз аранза саннеи,
Цсрашьтахь Аиаша здырхәоз дызбахьаз,
Ажәабжь еиґахәа здыруа изхәахьаз,
Цхызла дызбаргы аңхызәґ сынхон.
Схаґацәґьа исаҳарцаз идырны сґахон.

* * *

Адуinei агәы сыхшәама,
Аамґа-хәыла-рыц сыґшәоит.
Ацсаатә гәыжәлацәґьа саґшәама,
Цырра-дәықәла амґәыжәәа цґәоит.
Дунеи гьежьра сеикәнаршама,
Иахьыстыңмыз саанагоу?!
Изеинымшәаз рыхь сахшама,
Рыґла, бґыыц иатәан саґшәоу?!
Згәы иалмыәуа абжьы зхылґуа,
Гәлымәуп, ихьзу уаҳа акгы.
Апыткәыр хәыц ашәґ згәылґуа,

Маза азытџахзом уажџгы.
Зегь абастџџа сгџы рыхшџама,
Ицахџоу рахь иџоу збо.
Сыџсы атыџра абас итшџама.
Иахькашџазгы азџы имбо.

* * *

Абџьар шьтихит бџьар зымкыцыз,
Дзеихысуа ушьта ихоуп.
Дунеик далсуеит зынза иџыцыз,
Ацаџха анидыркыз уажџоуп.
Ашџыр џамла агьама гџеитџан,
Зынза иџтџазаареиџш иашоуп.
Иџы-кџаша аџџырха неитџан,
Мџак данылеит, шьџакгы гоуп.
Хьызраџарам, гџнаџа шџартџоуп
Дызтџоу нижьит уанза ицаз.
Аџсыџьяшькџа иалху ртџартџоуп,
џьнышаа ражџоуп уахь дызгаз,
Ихь деихсит абџьар шьџызхыз,
Азџ игнаџа џазџы ишџеит.
Ашџыр џамла аџхьа иџызхыз
Ишџам гџнаџан азџы иџеит.

* * *

Азы аџамџа сышџт санџажџоуа,
Сыџсы џнызгартџ шџы ашџырты.
Шџаџџыџхашџо џьара исџашџоуа
Акгы шџыстџом аџџатџы.
Наџха иашџа стџымсит сџоит хџа,
Дгьыл иахьылџыз дгьыл дахџоит.
Гџырџа иатныху гџырџа зџоит хџа,
Идџыкџелаз ицага-мџа џахџџоит.
Амџа иџџџуго акџиџгы мџамхо,

Былроуп амца зматәахәу.
Ацәгъа дақәшәоит ацәгъа иамхо,
Ацъныш ишьтоуп уи дызху.
Дышқасныруеи азба иґажәкуа,
ґамґак амцатәґьагъ изхоит.
Доуха-цәыца-ґамґа иґашәкуа
Изхәым иқәшәар дтанархоит.

Азы аґамґа сышәт санґажәкуа...

АБЖЫ

Исыртәз закәызеи, ак сыртеит,
Исархәаз смаҳайтеи, ак сархәеит.
Ицшасма, атцлақәа еилыцдит,
Мшы еиласма, мра цсыдакгъы цәырцит.
Аамта иагәылыґуа бжык саҳауеитеи,
Зиас шьтыбжышәа харантәи иаауеитеи,
Ацстазаара амцәыжәа иабжыызар, иаґьома?
Аамтеицш имґасуа закәызеи, са соума?

* * *

Аамта иалґуеит ибжы, –
Ауаґы.
Аамта иафахьеит ижы, –
Ауаґы.
Ауґә иқәын анкьа зны –
Анхаґы.
Ицәа-ижыы хиґон маґәа сны –
Анхаґы.
Ажяґырґага дыбжякын,
Амц имхәеит.

Ҳамта ссирлагы дхыркын,
Гам имфеит.
Дкаҳаит, дгылеит, ус даауеит
Ауаҕы.
Аамта хац-пымтәа иҳауеит
Ауаҕы.
Ицсы рзишеит измаҕәаз
Азәырҕы
Аңыр лых аамта иазмыртәаз
Ауаҕы...
Аамта иалҕуеит ибжыы.

* * *

Сымза хьшәашәа стыпқа зара,
Сыбла ххачча шәахәа-пцәа.
Амзырхәага – са слазара,
Ашьыжь шамтаз чҳара-нтәа.
Сгәы арахәыцқәа зхьымца лыху
Сашәа гәыҕрақәа зыҕеҕоу.
Сымза хьшәашәа маза зәҕыху,
Сытых лакәқәа згәатца иҕгоу.
Сдунеи, сыжәәан сыцсы атәарта,
Ахыц скылган сеикәзырхо.
Сыдгьыл ламза сиаша хәарта,
Сыхь, са сгәыжәла сҕазырхо
Сымпаа инеиуа жәәан-псаатә зымца,
Сыхьтәы тәыҕа сгәы зыхшыу.
Сдунеи-пшышәа-лашыца ацәымза
Сыгәтыха-жәа зымхәа зну.
Ухьтәы ҕарха усхагылаз,
Сааигәа псыкьашь думыртәан.
Сгәыцкәа змаздаз пхәа сызпылаз,
Сдыр, сызлакам думырхәан.

* * *

Са санкаһаз хара игылаз азә дыччон.
Уа сахьышьтаз сааигәа игылаз азә дызбон.
Ашәыр кәамҗа азә иҗихырц лаба иҗьон,
Ашәыр җала амахә иалшәан икашәон,
Азә ихьаа җазәы игәырҗьаран ибон,
Аҗсадгьылгьы баша нышәны азәы ишьон.
Амц еиҗахан азә игәараҗ иазҗауан,
Маза-лацҗацәгьак рызназгаз азә ицәажәабжь саҗауан.
Сара икаҗаз, нас игылаз цәгьала сшәон,
Са сызгәылаз аамҗа гәаҗ хәыц наҗ сыҗшәон.
Җхьыз дунеин нас сызнылоз – ицатәын,
Җхьызаа ртәыла җыц дунеин ицатәын.
Җша-злагаран адгьыл сыҗҗьан, игьежьюан,
Зсара ззымҗаз мшын-гәы-еиужьраҗ сырхәәеуан.
Ашәа-гәылҗьа сышьта ихылан исыхьзон,
Са санкаҗаз хара иччоз иччаҗшь ицәынцәон.
Са сынцәамҗан, нас слагамҗан хара ицоз,
Зегьы ирҗырцны җак рҗыцны сызлагоз,
Усшәа снейуан аамҗеи сгәыжәлеи неиҗаххуа,
Саҗхьа икаҗаз, анкьа исхьыччоз снейаххуа.

Сара икаҗаз, нас игылаз цәгьала сшәон...

* * *

Избылрызыз са сымҗазҗьы,
Сзызар исырцәозма мҗакы?
Җсаатә назарҗак ма сназозҗьы,
Жәван ианыцәозма шыҗакы?
Сымза кыдызҗьы жәван ашҗа,
Җхьы мазажәа сызхәару?!
Ашьха рхылҗа шкәакәа пашәза
Сылахаргьы сны сзыҗру?

Цаҕыа-ҕытцшәа-хаҕә-ҕәырчахак
Самшәар, шыанцан мца сызкру?
Амра иаҕаршәу аҕта ҕжәахак
Сдунеи ҕаҕыа азыхәару?
Сыдгьыл-лыҕха-уархал каршәны,
Дәы иатцәарак снықәс сцалап,
Сцыха-зыхь-хәыч скәапеи нтаршәны,
Иҕажәкуа ҕамәак надсырклап,
Мза тахамтеи аҕц ашамтеи,
Ирыбжыаҕазап шыа каҕқаҕ.
Сара сцамтеи сашәа агамтеи
Заҕаз дсырхынхәыр ҕалап.

АҔСЫ АНХАРҔА

Азә адгьыл дықәуп, иқәигаша ицшаауеит,
Иҕсы деигзом, ҕазә имцәыжәәа хыблаауеит.
Жәәан иаҕытцшәо алабжышеицш дқаҕәахьеит,
ҕазә инхарҕа аласкәыгәәҕ иркәыкәхьеит,
Иеҕәә иеҕәиғаз рацәә хьшәашәоуп, ибылхьеит.
Иҕсы зцәиғаз баша дгьылуп ихаҕәахьеит,
Абҕы иатцәә анәеижьхо аҕшагьы ццакуеит.
Амәә иқәлаз кыр днаскьазарҕ, зны дхынхәуеит,
Аамҕа мәәс узҕыхәо рыжәтә цьбаран уашьуеит.
Знапы хьшәашәә уқәзыргылаз адгьылгьы гьежьуеит.
Лахьынтцала маза цәырган дзаҕхьазом азәгьы.
Иуздыршам иахьа иуцыло, иуцылаша уатцәгьы.
Ашьоуп ҕызтуа, анкьантә иаәәуеит, иааҕсазом.
Азы ахьышьтрахь зны ихынхәыроуп, уаҕа иаузом.
Адгьыл иқәхо, адгьыл ззымхо иқәиго иҕсоуп.
Зыҕсы нзыжьуа Ҕсы иахьанхарҕоу
Ҕсадгьылуп азоуп.

* * *

Амта қыақы дабабылгыи,
Ицэытцагылан ацэгы зхэада?
Ацэгы зыршаз даба ддэылгеи,
Маза ицхаз ла зыцхада?!
Хай, абааңсы, зынза шэлеима?!
Цсахреи тиреи шпарацэахеи,
Хашьтахь фэруаа хцэаламхэианда,
Хаара наңшцэа шцахацэтахеи.
Зегь зтало хгэашэ аркында.
Хай, абааңсы, асцэкыа чеемеи?!
Абла иазымбо гэы иабароуп,
Агэы анмыцэа аңсгыы фыхоуп.
Аңсы адгылаф аңсы кароуп,
Егырт зегы баша црыхоуп.
Хай, абааңсы, шэыкэ шэацэшэанда.
Зыңсы фызызы иақэйтцазеи,
Иишэаңыхэода зыңсра еицазхэо.
Ишцаицэызи икэи итцаси,
Хашныкэаша атцаскэа хазхэо.
Хай, абааңсы, уахь шэымцанда!
Уңсы ушэухзар, маңа абакоу
Ухызаша, азэы имхэаргы
Ухаңа иубароуп, уңсы ргэакоуп.
Хай, абааңсы, зегь абоухэо!

САНДУ ДЫСГЭАЛАРШЭО...

Амш мшызар сы сыңыло,
Аңсы зцу ауп са сзыдгыло.
Ашэартафы узцэшэо акы ыкоуп.
Зымцеи-хымызеи зегы иахзыкоуп.
Азэ ииаша чэазэы ижыагоуп,
Имца шэартоу чэазэы ицагоуп.
Лаба шытызызы, изымцаз иами,

Лашә игәара дтымцуа дтами.
Агәашә зфартцаз иадыртырцоуп.
Ега уиабжъя, Гмыг дызфыцоуп.
Бжбык саҳайтеи, изыргада,
Санду лҳамта исымаз згада?!
Сара исашәам ирхәахьюггы,
Амџа сықәлом иахьцахьюггы.
Аңсы зцу ауп сара истәу,
Са стәы зфышоуп калам иску.
Бжбык саҳайтеи, изыргада?
Санду лҳамта исымаз згада?!

* * *

Сымцацәазам сымца еиқәызар,
Изласыхьуеи гәыңхт сгәызар.
Сабашәфызюу цьнышаа шәрыцзар,
Қьачақь сцена еитарфыцзар.
Амра зцымлаз амш мшума,
Сык млеизар азын знума,
Шәыгәрас изгои сеиҗажәжьозар,
Ацәгья хәартахь шәеиҗацозар.
Аңа дышнейуа аб дышцазоуп,
Ицәнымхоггы изиҳәо цасоуп.
Амра зцымлаз амш мшума,
Адгьыл нымшәа жәџан датәхома,
Аңша амтәыжәџа узытданхома,
Амца ахьдырцәаз алџа џеиуеит,
Еиқәыстҗоит хәа цша леиџеиуеит.
Амра зцымлаз амш мшума,
Игәы имкьо гәы зызтоуггы,
Қәыңсычҳа бжьуп абырг ихоуггы.
Ларха-џархоуп мчык иаҳиааиз.
Иңсы тыңдоуп зыңсы зиааиз.
Амра зцымлаз амш мшума,

Сымцацәазам сымца еиқәызар...

* * *

Аблақәа срыпцхьон, исархәоз рацәан,
Аблақәа рцәажәа, сшәоит, исцәынтцәан.
Зыхь тәбоуп усқан, сәажәкып саргыы,
Азыхь фәхәа ашыта схуп иахьагыы,
Исцәызхьоу сацәызхьейт, ҳаицәтәымхар ауейт,
Атәымроуп ишәартоу, цҳаражәхәафык даауейт.
Хқәатца зегь кәыба хшәыр итаауейт.
Дызбазгыы дзымбазгыы дызуста – хтаауейт.
Хдәы иатцәа хутыр ашыапхыц иадыргап,
Храшықәа ргәы рымкыап, икәган иргап.
Аблақәа срыпцхьон, исархәоз рацәан,
Ацтақәа ихырфоз, зны ажәфан иатцәан.
Ацла абгьөежықәа ацша ифнаршәон,
Ашәт апыткәыр хәыц агәылтра иацәшәон.
Ашыхақәа ирфәжыу асыпсагы зытуейт.
Азиас ахышытрахь мышкызны ихынхәуейт.
Адгьыл ахәрақәа фызәзәо ицалап,
Аблақәа ирыпцхьо мазак ипшаалап.
Апсы цкәеи агәы тбааи ирцәуго рацәоуп,
Адгьыл зырфыхо, имгац ашәоуп.

Аблақәа рцәажәа, сшәоит исцәынтцәар...

* * *

Адгьыл азәзәон афарқәа хытцыр,
Кәак аунда, ҳапс хамгози,
Хашыта кышықәа нак ианытцыр,
Адәы иатцәа ацшшәы хамбози.
Зчагьа-фәтца зыпсы ззақәу,
Доуха тыпқафә икаитцозеи.
Ихьзыдоуггы, хьзык азакәу,
Чынк дафәаччоит, иигәыгьуазеи,
Лахәа кыррак игәхыршәагоу,
Псрамзар уаха иаанагозеи.

Қаақ аундаз ипстацагоу,
Уаха хашытақаа зызәзәозеи.
Ашәт агәылтрагыы хышәаханда,
Дарбан сеидру зылапш ақәшәо,
Лахәа кыррак уаха имганда,
Игәазтахоу ирхәо анакәшәо.
Амцқаа җналеит, узлатәозеи,
Харкыашыхма, хәы хмызәзәази.
Зымгәа зтәартәоу дызургозеи,
Лахәа кыррак дахмыргози.

Адгғыл азәзәап афарқәа хыцыр.

* * *

Уцәаабжь саҳаит, Ақсынтәыла,
Ақхыз цәгы збама, закәуи?
Сгәы амжәан ицон са сангыла,
Акәиц хәыч лашон – азыркәи,
Егырахь лашыцаран, исымбозу,
Сыблақәа цама, амзагь ташәоу.
Ихәазгеит, иухыша сацәшәозу,
Сычхара змачхеи, сышықәсқәа цоу.
Уцәаабжь саҳаит, Ақсынтәыла,
Узхәыда, тәым дыкам, ха хауп.
Уихәрыма Отелло напыла,
Уцәаама, ма усшәа саҳау.
Сшәапырхапуа сзықәхеи уа удгғыл.
Уаргы саргь хәаак хабжьоуп.
Исаҳә, нас, мазамзар, уесыдкыл
Хәицхыраап, уаргы саргь хәицжьоуп.
Ашәа хаак саҳаит, Ақсынтәыла
Еицшу ашәа-хаа смаҳац.
Скаҳаит, сәатқьан сангыла,
Уцәаабжь уаха исмаҳарц.

* * *

Сышқатдаңси изымгашаз,
Сахьымцашаз сымцахъеи.
Сымқанхала изымбашаз –
Сымқа саған симгахъеи.
Сызныхәазгы дцеит сырқаран,
Сызхыггаз рақахеит.
Ипышәатәыз мға қадаран,
Схаларц сдәықәлан, сағахеит.
Сымч рызхомызт қада қасқәа,
Мқәыжәған ағада иазшаз.
Мғабжарагы са сымцаққәа,
Дгәастеит сашәақәа зыхшаз.
Жәған лашара, гәашә еимқьара,
Иаақит Ажәа сыззыңшыз.
Агара ашәа, илқт агара,
Шәахәа сгәйдтәалт аға иңеыз.
Сахьинтәдәықәлаз са сандәықәлаз
Цқаражәқәаык дсыхьзахьан.
Жәра зықәзамыз сан илықәлаз
Қсаатә хзык алхны ислыркхьан.

* * *

Аетдә кәаң хәың сықә иағытшәаз
Иахькашәазгы гәатәтын.
Азын агәтаз ашәт иңәйтшәаз,
Хьта амысындаз – ишатәтын.
Ацқа қақәа нырцәқа иқәсыз
Ушьта ухымлан, шәартароуп,
Изеиңшу хьаак амға иқәзыз
Иусқәагы хәшьарак артароуп.
Дымқәыжәахеит Ажәа нзыжьыз,
Қазшаз ииқар, иатәахар,

Ажәа инагаз азыршы хзыжбыз
Ғәи-ңси аиаша иатахар.
Ашыыжь-мра-гъежь гыларгы,
Иштәшәаша угәалашәоит.
Иузшам мәа уаныларгы,
Ушзымцаша уцәалашәоит.
Имәоуп амәа, имцоуп амца,
Ихьтоуп амза, ицқьоуп амца,
Мци Ныхеи еизықазам,
Уахь шәымнеин иазықаттам.

* * *

Бымшәан рхәан, са сшәахьан,
Бымцан рхәан, уахь сцахьан.
Изуз, исхәаз еилдыргон,
Еилзыргозгы сгәағ иагон.
Дажәзахьан урт рхада,
Иабхәа аеыхаә ихата.
Рыеқәа ирытцааит ршьамхы,
Шәкы дыртысхьеит жәаә рхы.
Цәкьарак иақәкуп ибла, игәы
Дышқацәықәхеи ихала агәы,
«Аду» хәа, – ишьтан санихьызаз,
Хәатәқәак иман имазаз.
Ишьта ихымцуа шьоук аауан,
Дышдырехәозгы дырхәаеуан.
Саргы срыцлахьан зынгы,
Сгәы снархьуеит уи уажәгы,
Шьоук ирқәышуан игазаз,
Аамтак дацын ианцахьаз.
Ашәак хзихәон иахмаҳаз,
Аду шырхәоз ихацәтаҳаз,
Хгәы кыдызххьаз Шәан Маҳаз.

* * *

Уаахьяцшындаз аңхья инеиуа,
Ушьтахь ифоуггы убарын.
Аеыхэа дэыкаѣ илеиѣеиуа,
Иақэтэо дизаргъ каларын.
Ицахьеит арака имѣасны,
Аңхья инеиуаз шытахь ицоз,
Еихьырыгзон асаркьал иасны,
Еихьымзар хэа урт зыцэшэоз.
Аамта шытхысаа – азлагараз
Иаазггы ицазггы еиқаран.
Аңстазаара зегъ зыркараз
Гэырѣа анықамггы игэырѣан.
Аңхьягыла жэларык тызгоз,
Доуха кэыхны Нцэа дишон.
Аха рынасың рцэызгоз
Изцоз цыызшьоз, Нцэа дибон.
Аңхьягыла мчыла иааргаз,
Хара мчыла узцарым.
Анцэа иныхэа, ныха ззааргаз
Иахьчо гэакьан уазбарым.
Уаахьяцшындаз аңхья инеиуа...

* * *

Ашэт афѣы хаагъ азэы ицэымгуп,
Ақэыңшра адэы ссир зеггы ирымхуп.
Абзиабара азэ икалт иагэылоуп,
Цагъа дырган ашэт затэ гылоуп.
Амаҳмыз-бжыы аеы аршэагоуп.
Ахра ақэцэахьггы мѣазатэ нагоуп.
Цъара иңшуггы азэ дихьзароуп,
Аңсуа кэымжэы калам-зароуп,
Зычха зымтэаз цэгъара игароуп,
Гарашэала цшқа дужьжъароуп.
Ашэабжъ ахьго гэыргъа дыргоуп,

Ацҗа иқәсыз зиас дыргоуп.
Аҗси ази ашәакаҗ иҗоуп,
Адгғыл иалтыз зегь ҳаизыҗоуп.
Асы зцыртцаз азын акәзар,
Ашәт агәылцра аапын иакәзар,
Ашәт афәы зегғы ираҳароуп,
Абзиабара агәы иаҳәароуп.

* * *

Аамта абҗыцқәарҗ мшык санәылоуп,
Санааз сзымхәо имазаны.
Уаҳа ипымәыз гәагк сагәылоуп,
Иҗҗыр сызуан сынтшәаны.
Махә сызфалаз етәа бҗыцны,
Срылафашьон җшәан иҗшәоз,
Сеиҗафалон махә сабҗыцны,
Аапын ашәтқәа җхызла избоз.
Зык сныхшәалон җшак анаслак,
Зы ахьцоз саццон, уаҳа акҗы.
Шьыри, гәтыхада имфаслак,
Ситашьыцуеит, уаҳа азәҗы.

***

Ашкәакәа –
Аеыхәа неиуеит имфасны.
Аикәатцәа –
Алаҳәа халеит имҗасны.
Аҗаҗшь –
Ашәт апыткәыр хәыҗ аатит.
Аетцәа –
Ажәфан аҗшшәы ссир хнатит.
Афәеиҗра –
Ғагалан абҗыцқәа җышәшәеит.

Ацәыш ба –
Аеш иаакәыххыз саршәеит...
Ашкәакәа –
Ашәтқәа тазгалеит штакы.
Аетдәа –
Жәәан-лашара-мца сыркы...
Аикәатцәа –
Илыңсахт сахәшьа лытцкы.
Аҕаңшь –
Ашәтқәа карыңсон шьоукы.
Инсыжыыз –
Сышьта ихылаз рхәатәы.

* * *

Агәырғәәфәхәаша – сылағырзқәа,
Ашәт иафытцшәаз апыткәыр.
Амш исымнахыз ацәызқәа,
Игоз Ахәрашәа сырхәыр.
Амырхәага сывча сцәызгаз,
Ашәахәа-цқа хыхь сызгаз,
Нас Етдәаңбаа дгьыл санызгаз,
Стыс чырчыр-хәыч сыцәгәа зхәаз.
Исызгәамтаз сөыза гәрамга,
Ашыыцра згәашәкәа анаркыз.
Илызхымгаз сыхьз данамга
Амығ шәтыцны исзыркыз.
Дсышьтаңало дааиуеит цасхәа,
Лаға шхамла ихыхәхәо,
Ирхәахьазаргь әжә «нас» хәа
Акы ыҕоуп «сөыза» ҳаикәзырхо.
Ақәа-имбаз – сылағырзқәа,
Сгәыңра сцәызгоз ацәыкәбар.
Амш иамырхынхәыз ацәызқәа,
Сызхәарызеи Жәәан гәашә збар?!

АМЗА ЖӘАХА

Никәала Кәыїниа имшираз

Саныпшылоит сқбаад цыпжәаха,
Сшьапымаңға снапы иакуп.
Ахыпхязара исцәымғыз жәаха
Имарт жәахан исхаркуп.
Сжәаға жәахахеит, избода,
Амшқәа ирымысхит шәахьак.
Шәахьеи марти рыгәра згода,
Аха исзылыпхеит сарак.
Аеырхага, згәыжәла зиааиуа,
Март исызтәз ахәатәы.
Сысас, шықәсык зны исзааиуа,
Са сызпыло напы ртәы.
Амза жәаха, сқбаад цыпжәаха,
Сшьапымаңға цәгья исгәапхо.
Бзиа избо амза жәаха,
Март гәыпжәага сызнапхо...

Бзиа ишбазбо амза жәаха...

* * *

Лапш итәашәо лапштәашәароуп,
Уназцалаз уахьцо иугароуп.
Апшыртакынтә ипшуа ибароуп,
Уаргьы саргьы хазәу ихәароуп.
Адгьыл цқязарц, Аиаша мәазарц,
Ацәгья зыршо имәа пцәазарц,
Чҳара кәышра ахьанаало,
Ашьта нага мәа ианхало
Ракәзам сызәу, гәыхь еиңахәоуп,
Измаҳазгьы шәынтә ираҳәоуп.
Апсытбара нцәамтә кәапуп,

Цэцашья шамамгы хасабуп.
Ұыцк абасхәо Ұыцра аныҕам,
Угәы иҕацәажәаша дахыҕам.
Иҕштәуп рхәеит, цшра зылшода,
Ихәатәыцәҕыоу зегь зызхәода.
Акы узныжьзом уи лагамтоуп,
Ацх антәамта уи ашамтоуп.
Сыҕсы зныстцаз снапсыргәыцоуп,
Цәыкәбар кәашан саатра ицоуп.
Лацш ицашәо лацштцашәароуп,
Уназцдалазгы уахьцо иугароуп...

ҰАЦАК АЗЫ

Ацх сшәыстцеит еиқәатцәазаргь,
Ацша иарцәон амца скын.
Сеиҕахынхәуан знык сцахьазаргь,
Ұыц сынхылан, сышьта схын.
Азы сацхауан Ұатцак хәа,
Уи зызшазгы даҕакын.
Абжыы ааџуан аҕақ, аҕақ хәа,
Аамта ацқәа срыбжьакын.
Амш шкәакәа, ацкы шкәакәа,
Иззахыргыы иснаалом нас.
Аамта цжәаха агәра мгакәа
Сыҕсы шкәакәа сшәыстцеит цас.
Абла-саркья-лабжыш леизом,
Ацьныш-цәыуа дҕамлазац,
Дунеик хызџартә сыҕсы реизом
Цсы-цқьа тыҕда рымхәазац.
Акеиџ иааџуеит Анцәа иажәа –
Амц ныҕхьахәо шьалта дәы.
Азы сацхаит азы хьшәашәа,
Ұатцак амысхит са стәы.

* * *

Амца сытчаеоеит цәкәырпоушә,
Ашәа сыхппраауеит – аңсаатә.
Ашьха еифыцәра агәы стасоушә
Ишысныңшыло рәашны саап.
Адгғыл сацгьежьып дардхоушә,
Маза цыыба ағы асыртып.
Сеирыз шкәакәа ахы лархоушә
Цәыкәбар смазо итадырцәып.
Аңта шкәакәа разкы анымәа
Насың сзаазго, схаршә снатәап.
Сышьта знызгаз наң адәымәа
Срашькәа ирықәбаз снрыхъзап.
Ацәгәа-цәажәәә сқамчы ихысқьап,
Блацәгәа иблақәа асыркып.
Етәа-кәицла ажәәан хысқьап,
Рымца дгғылағ еибакып.
Сыдгғыл рыцқьа, сыңсы рыцқьа
Гәнаҳа аныхыә сизыңшып.
Цыанаң тәыла сназго Псыцқьа
Ихәахьа еиласымгар схынҳәып.

Амца сытчаеоеит цәкәырпоушә.

* * *

Мадина Арзынба лахь

Лгәырәа дахыҳәәоит аңхәызба,
Арзынбак деитеиит, избоит.
Шьхақәцәахь сыңшит уи данызба
Сышңашәеи, амарцъа, сыхәхәоит.
Дабацои, дзышьтада, дназома?!
Етәоуп уи, кьаҗара зқәым.
Лаңшытқак аңхәызба улыхьзома,
Лаңшыцәгьак лықәшәар сҗахым.

Лгәтцәабжь слымҳақәа ирҭаџеуеит.
Лшьауардын жәџанахь иҭрит.
Ахрашәа ахрақәа ирҭеџеуеит,
Арџаш лабжышха икашит.
Аҭсаатә затә тыҭрааит лгәтца,
Ашәала иахыкәшаз здунеи.
Мадина Баалоу-ҭҭа- фырхатца
Длышьтоуп длыхьзарцаз Ҷшанеи.
Ғәырџа мцак лхысуеит дзыблыша,
Фырхатцарак алаҭш лхуп.
Стыҭҭа-ҭшза иҭымшәо илзакыша
Етәа ссирк аҭшыхәра даҭуп.

* * *

Сымцан, хаара сзымхозаргь,
Сшәаҭшыыз, мрәташәамҭазаргь...
Шьанцоуп, ацакь самхозаргь,
Сзышьтоу сымџоуп лагамҭазаргь,
Сышьтахь бзарзы рзымхәозаргь,
Мшы дамыҭ сыҭнымхазеаит
Зыҭҭеи-кәареи мшынхозаргь,
Хьажь-кыж-бжыи ашәамхозеаит.
Асырхәи-чабра сзымкыргыи,
Ҷша чаразрагь салахәи.
Дунеи-зыфа самкыргыи,
Ҷныш игәара сымцахәи.
Сшәа сымпыҭҭкьа икахаргыи,
Сдоуха мышьта қәашьдахом..
Сыҭдла хоура еиҭахагы
Мцурак амҭа дамцахом.
Сыҭә сакыргыи мцабылроуп,
Сышьтахь иааиуа мцахаара
Сымцаз, хаара сзымхозаргь
Сшәаҭшыыз, мрәташәамҭазаргь...

* * *

Стакәажәын сара санизгы,
Слабарҕыгәуа мѡа санын.
Длыгажәын сара исзыңшызгы,
Имца аикәтара саҕын.
Ғырцәа ҕазтѡз саамта-хтәаха
Исзыңшрызшәа цас сажьон.
Амш исызымтѡз ахѡаха,
Маза сцәызкәа ршәаць ахәон.
Жәѡан сыцәдуун исхагылаз,
Псыншьтахь-гәашәкәа зегь артын,
Сыдгьыл, сыҕба мшын ихгылаз,
Зыла аеызәзәара иаҕын.
Агәынхәтцыста исхаштуаз сазхәоз,
Сгәы ианѡылан, санаңшлак,
Убри азакәхап сыбла ҕазхәоз,
Бымшәан зихәоз, саншәалак.
Схынхәуан сышьтахьҕа мѡа ҕыцла,
Стакәажә слаѡсны ҕыц сиуан.
Саамта хысытәтәон хаҕыцла,
Слабарҕыгәуа ҕыц сажәуан.

Стакәажәын сара санизгы...

* * *

Ауаргьала сақәтәан,
Ашәа бааңсык схәоит.
Амахә ѡыстаак дықәтәан,
Аҕырҕыр дыччоит.
Дагәа хысбжык ааѡуеит,
Ачақәа рцыхәтәа.
Ажәйтәзахь сашәа наѡуеит,
Ашәатәҕьа анынцәа.
Сыңсы згарц иаҕугьы
Ирысымтарц сшәахәоит.

Ажэйтэтэи сқаад ианугы
Санаңхылак, сыхэхэоит.
Азар ашәа тыџеуит,
Иташыу са сгәы.
Амахә-џыстаа дыџеуит,
Сықәирхарц агәы.
Ашәа, ашәа цсәыхга,
Дарбан уажә изхәо?!
Ауаргәала сақәтәоуп,
Акәукәу сыхәхәо.

* * *

Чоу хәа азә фәитит, уәџ дызбом,
Сылаңш карахеит, сеимдоит.
Иџеиз цсаатә-прык уаха изцом,
Ех, амцәыжәџа, шыри, схәоит.
Арашь хынхәыма, изтәу дабаҕоу,
Чоу хәа фәызтуа дызбазом.
Са сзыргәаҕуа, урт шаҕаҕоу
Хәашыа змамоуп, иузыџзом.
Нартаа-рымца-фәымцәа еиқәыизтаз,
Ихь сыгәтыхоуп, сартәазом.
Абрыскыыл ихтысқәа анызцоз,
Имџа сықәлар сихьзазом.
Цсык гәәтеиуа сышьта ихыцуам,
Рашь кыркыырбжык саҳауеит.
Сгәашә аркупаз хыхь сызхыцум,
Схышә сынхытәуеит саахынхәуеит.

Чоу хәа азә фәитәуеит, уәџ дызбом...

* * *

Амшын агәы снышь нхызлан,
Ацәқәырц цсыдақәа сзынхеит.

Сышдалыршәои лакәлагъ Зылан,
Лышьтагъ саштахъ илырхейт.
Заѡа-зыхәашьк сахьтагылоу,
Сызбартада, уа стантәеит.
Зылан-Захкәажә илхагылоу
Лтәыѡа хымжәакәа лтынхейт.
Ацша насра лыхцәы еиуыжьроуп.
Азы ахра ималкуейт Хаит.
Сзыхь-цкәа дтамлароуп, инлыжьроуп.
Азба иҗәжәкыз җамѡак ит.
Скәапеи зхыршәлоу убри азыноуп,
Ухала иутәу ухаҗазом.
Етәа кыдшәа дазыпшыноуп,
Нарт Сасрыкәа дыпхазом.
Ахьта злалоз иашьцәа ракәын,
Ихәа игәйдкыла дрыхъзеит.
Ахә деипызшыуаз, ахәра дақәын,
Ашыцра гәашәә имѡа нтәеит.
Мшын ихылаз снышь сахьтәыуо,
Аарцә ахықәәҗ счапшьаѡуп,
Нартәа ирхылтцыз, сара ируоу,
Хтәурых даҗбаҗ сыхьз ануп.

* * *

Чхара шәшьыра итциааз среиуан,
Уи ашәшьыра нтәан сынтәеит.
Чхара назгоз ишьта схылан,
Мѡабжа хнейхъан сныжьны дцеит.
Доуха ныха самтцагылан,
Доуха змамыз ирхәымгеит.
Аинар-жьира амца сгәылан,
Ажьира-маа зкыз дсыцәеит.
Сылапш-тдар ахәыц еиѡызхуаз,
Цәгъара абазаап ицагәит.
Лахъанѡыла ажәак анызхуаз,

Бызшәа зхаштыз дыбнакит.
Цагәы инхарта амғ әеиит,
Цеи дымгыло ашәқәа акит,
Азы ахышьтрахь азмах әеиит,
Ағьыч ныхәа-цәашь икит.
Ускан ажәәан еилахәзаап,
Мацәыс еимхәыц хәхәда иахан.
Анцәа итыңағә Аңьныш дтәзаап.
Адыд-хысра – итың дахцан.

* * *

Цшынаңха инеиуа
Сизцааит – урахәхама?!
Дғызит ауп, – уаха
Ажәакгы имхәеит.
Гәнаха узцалаз
Нмыжкәа иузгама?!
Цшацәгьак ихьзазаап,
Иагап ма кәицтеит.
Шәәңхәәәык дымәсуан,
Шта дтамлеит.
Избанда
Иңсыз знык дыңсхьан,
Амәеихдағә сгылан,
Ашәәңхәәә дыспылан,
Ашәтыш иагәылан,
Агәырғьаз сиркхьан.
Цшынаңха инеиуа,
Аламыс аиуа
Зызнымхаз дгәәтеиуа,
Ашәәңхәәә иңылаз
Дхынхәхьан...
Шәәңхәәәык дымәсуан,
Шта дтамлеит.
Избанда
Иңсыз зны дшәәңхәән.

* * *

Сгәы аума иҗығыыз,
Сара сакәү?!
Аҗак сызташа сыңсоуп.
Абҗыц амахә хаха
Нзыжыыз
Мәсәкык ихәлаччарц
Ишьтоуп.
Амра-мцәыжәә,
Ашәәцшь иннажыыз
Ихьтәы дацха
Амш иахоуп.
Амшын згәыжәла цәгъа
Ихнажыыз
Шәәхны иңыххааса икаңсоуп.
Зегь лагамтоуп,
Нас инцәамтоуп,
Аамтоуп урт зегь
Иртынхо.
Ашәә нзыжыуа
Иашәә нхаргы,
Изхәә дҗамлархәоуп
Са сзыцәшәо.

* * *

Алыкь илахаз гылҗак еиңш,
Адунеи ууаза иҗацәуп.
Зымца еикәымлазо өнәҗак еиңш
Сҗацәза өны лашак сахуп.
Мшык ааңызжәоит сышкәы бҗыцаә
Өңныхәә сзәтом, уи лашоуп.
Уаө даасышьтуам хәә аамта җыцаә
Ахышәәҗ лацхакгы җәхәоуп.
Анапейцых ңсы зынөылоу,
Аңша анаҗас иңыруеит,

Сыңсадгьыл затә сыңсы згәылоу
Смаҕатыпаҕ истдәахуеит.
Азымлагахь зы рышьтызаап,
Аеыр-еырхәа зы-цкыак цоит.
Иххаахьазгьы алу ркәазаап,
Аху-хухәа абжьы гоит.
Аныхаңааҕ-маңаа зшәызтаз,
Ахрыцкыара цәгъа дацәшәоит.
Жәлар қәыңсычхан ашәи зцыртцаз,
Иухәалакгьы, зны иухъзоит.
Сшәапырхапуа хышәкаҕ сгылоуп,
Уахь сназмышьтуа лак ҕахәоуп.
Абжьныха ркәыхгьы сгәылоуп,
Цсахшьа зкәымлаша цәахәоуп.
Мшык ааңызжәоит сышәкцыбгьыцаҕ,
ҕамҕак ачхара снахәо.
Лацхак снаҕсны аамта ҕыцаҕ
Снеироуп ҕыцла иахьынхо.

АФЫРХАЦА

Хъзи-ңшеи ицуп Афырхатца,
Дышизхәаган абцъар тќьоит.
Ишьтамцакәа инеигар дацоуп,
Имырхазгьы гәнаҕа ишәоит.
«Уи уаҕроума, иламысым» –
Имшкәа ирыцуп, ихәахьоуп.
Настҕа дгылом – сара исуысым»,
Ахатца имш идыр, иахьоуп.
Ахызатә никылоит гәышңыла,
Ишьтахь цсахәуп итзырќьо.
Иеҕәо дреиуам, ирхаз хъзыла,
Дреиуам зымҕа имҕахќьо.

«Ахатца-ихатца, Афырхатца –
Ахъз иузышьтымхуа ихъантоуп.

Ақбаад ианхалаз баша хатцак
Иакәым, ахатцатәҕьа ихәтоуп.
«Ах иатцоу» акәзар иара злыху,
Ҳшафь дхазцо, хыхь ицшуа,
Зәахәы нафуа, згәажәа зәҕыху,
Ишьтахь иааиуа назхьыпшуа.
Ахатца-ихатца Афырхатца,
Дагмыз хтәыла уи дзыхшаз,
Ирацәамхааит қбаадла иатцоу
Афырхатца имџа пшьаз!

Хьзи-пшеи ицыз Афырхатца!

АИААИРА АМШ

Цәыббра 30

Мыткәмак ааџуеит адгьыл атцантә,
Еишьтагыла асиа цоит.
Итцааршәу сара сгәатца
Лабжыш цаала искәабоит.
Агәашә нкыдцан штакы стыцуеит,
Ашәтқәа шьтасцоит абаҕаҕы,
Қбаадк аџырақәагь аныцуеит,
Ахәра анылоит са сгәаҕы.
Лыхцәы кәашза Ан дысцылоит,
Аб дадырсхьеит дбаҕаны.
Аекранаҕ ахьзқәа анылоит,
Сгәатца интысуеит имцаны.
Амш сагәылапшуеит итцхушәа,
Амца зку цәашьқәак лашоит.
Дышьтоуп сапҕьа қәыпшзак дхәушәа,
Аа, абаапс, шәицхраа хәа сыхәхәоит.
Ныхәоуп, иааироуп, ихақәитроуп,
Афырхацәа рыхьз зху.

Имшы хьамтəуп, Ан лəымтəуп,
Ихьтəы иатəууп жəван иарку.

АЗЕИГЪАШЬАРА

Амѡа иқəлаз умѡа гəтə,
Мѡа мариахəа калазом.
Ашəт амтəыжəѡа ақəыпшра шатə,
Иптəаз ашəтыц еизхазом.
Ччапшь ихнахыз гəырѡа шықоу,
Угəы ианыруаз – уазыпшыз.
Хазшаз иишаз зегь хайзықоуп,
Илапш хакəкуп, угəуеаныз.
Ныхəа ахықоу ашəи неизом,
Ашəи иқəшəоит шəи зыхəтəу.
Адгьыл, адгьыл зынза ихайзом,
Пцсынгы бзангы хазмадоу.
Хайзынкылом шытə хазшазгы,
Хапсы дагəоуп, иахазом,
Ишьтəхь дхьапшзом апхьа ицазгы,
Ашьтəхь иааиуагь дызцазом.
Шəирак ықоуп нихəа змыхəо,
Мзырѡык иахтəыз псы иқьашьит.
Рада Гəышьа, Рада Мыхəа,
Рада Мыхəа, азəы хайшьит.
Ныхəа дгьылаф, нихəа хмоуа
Икамлааит, шəгəы шəеаныз.
Амѡа иқəлаз, рапхьа инеиуа,
Ушьтə ихымтəаит иузыпшыз!

* * *

Атдыс бызшəа тьыс иазныжьыз,
Еинымшəазо зи-мцей еицыз.
Арашьқəа рдəы иатəагь еиуыжьыз,

Ирықәтәо ахылцыртә аамта мшыз.
Ахәа згәара итазмыргыло
Хәажәла импын ишәмышьтын.
Мра даңыларц шыжьза игыло,
Имра птала ишәымтәахын.
Ацәгәа ицыз ацәгәа зхәыцуа,
Бзиа зхәыцуа, бзиа итаз.
Зымш иаңыло зычезырґыцуа,
Имш лаша иаңхәа ишьтаз.
Ишьха псаатәу акаңкаңгы,
Ашьха ацәугар псы ахазам.
Антәамтаґ игылоу акәаңгы
Анумыргыла хәоу нтәазам.
Исгәаңхоитаз сыкә сазныжьыз,
Дасу ишәымаз ишәгәаңхо.
Ажәәа зцишаз шәыжәәа еиуыжьыз,
Шәымәа дақәмыз шәызнаңхо.

Досу ишәымаз ишәгәаңхо.

* * *

Амш иаңылаз Ауафы,
Уаазырфы:
Амш агәашә уантала,
Умш шоуп хәта-хәтала.
Узбаз, иубаз цьоумшьан,
Узхьымзазгы пхоумшьан,
Усоуп амш ишалаго
Аамта ахышә афналага,
Иафсхьоу уафгы дыказам,
Уи зегьытәкәа азыкаңтам.
Ухы убалароуп ушыкаңкәоу,
Умч зықәхаша, узыкаңкәоу.
Зегь амтәыжәәа риңазом,
Иңышәатәым дңишәазом.

Агәы иузтоу цкъазароуп,
Уи иреихау уа умазароуп.
Умѡа иркаау уанылазар,
Мышьтацәгъак дуңылазар
Исыхәтоуп хәа уахәаңшла,
Игәоуғаз аецә уацаңшла.
Уңсы хыцдыр шәартароуп,
Ухаҗа псыхәак аугароуп.
Иушам зынза уашытамлан,
Унеила уабду ишытала.
Уеҗәа, уныхахә гәәтала,
Уқә уҗасқәа шаҗала.
Усҗан Ғазшаз духәаччоит,
Мра-шәахәа-цқәа ухәлаччоит.

Амш иаңылаз Ауаҗы,
Иихәаз уасхәеит Ашаҗы.

* * *

Зегь аңсҗазаара амҗәыжәѡа
Иҗартәан иазбома?!
Иччаша дыччароуп,
Ауалқәа зегь шәатәуп.
Ғәатә есымша иҗан,
Уи зегьы ирызхәома,
Изирхәоз ихәароуп,
Узқәиҗу еилкаатәуп.
Абжы маза атәартә
Амамзар угәатан,
Уи есымша ишәартан,
Аңсы зтоу иабарцоуп,
Лымҗадагь – ҳароуп.

Изиҗаз игарцоуп,
Егьырҗ зегь қәдароуп.

Икәңоҗы дзақәҗода,
Дәы иатәа тақәхом.
Бжыы маза зыргода,
Ицәыругаз еикәхом.

Зегь аҗсҗазаара амцәыжәә
Ицартәан иазбом.

ЗХЫ ЗЫҘШААЗ

Аҗыыч ихы акықәуп.
Ажәлар рхәамтә

Зхы акықәу дҗыычума,
‘Еаҗьара итәахтәын.
Аҗыыч җыза дицума,
Зацәра иацәшәатәын.
Итаацәа ахьз ихырцаз
Ашьтаһьҗа инаскьеит.
Ғычроума изанитцаз –
Ашаҗы ицәшәатәхеит.
Аҗыыч дымҗас даннеиуа,
Рцәызқәа ирызцаауеит,
Лахьынцоуп уи аиуа
Рхәоит ауп, иаахынхәуеит.
Даниуаз ирхаштыз
Ашацәа ршатәы,
Дыҗуа ихала дшашыҗаз
Ихигеит уи мбатәы.
Аҗыыч дышҗыычу узома,
Ақыта ирахаһьеит.
Даниуаз ирхаштыз,
Ихьз иҗшааһьеит.
Ихы даақәхо дрылоуп,
Ажәаҗҗаҗ дирхәеит.

Уи бафхатәран илоуп,
Ағычраф ихы ибеит.

* * *

Шьта смыцхәуп, ара сацшәымам,
Санҗса – аҗсҗазаара сабом.
Сахьцо изгогь рацәак сымам,
Сшаазоуп, иҗыцу акгы схәом.
Иҗсразам ара узыцәшәаша,
«Ажәлар рыхьзала» – ахжәроуп.
Ирацәам уажәшьта уахьцаша,
Аамта җыхьцәгьа цәгьа иҗьбароуп.
Иҗам ыҗоуп иахҗаххозар,
Иҗоу нҗаршәны иахҗәахуеит.
Ихьз шьҗаххуеит Лаҗ диҗазар,
Дарныгзаргьы игәашәкәа аатуеит.
Амца җарцәоит җхара анҗагу,
Хан хлызгәаар дхәцәхауеит.
Еиларфашьан җәыши арныги,
Зегь арныгхазшәа җаауеит.
Афырхацәа ражәа рымхуп,
Агыч дҗыжәлеит иеиқәа,
Зыхьз анхалашаз аныхуа,
Дхынхәит изхьазгьы дгәыкуа.
Сара араҗа ирылсхуазеи,
Сыбзиабәф – саамҗа – цеит.
Ғарада идәықәлаз җыжәызхуазеи.
Ашьаҗауаа срыцны сцеит.

ҒАГАЛАН

Ғагалан алабжыш җеиҗьқәа
Сықәтәон, саргьы сырқәабон.
Алабжыш җеиҗьқәа, аҗеиҗьқәа

Атцаеицш са сгәтца иҗаңсон.
Мөһарак сцап хәа санылон,
Адәы иатцәә өеижьхон сахьцоз.
Пша хаак хәытхәытүа испылон,
Сгәыграқәа мҗарсны исыцәцоз.
Суҳәоит, җагалан, уаасеигза,
Сымшқәа хьшәашәоит саргы.
Издыруеит, хәинышәан хәнеицца –
Хҗашьа пшзахоит еиҳагы.
Апҗақәа ирылҗьо ашәахәа хаа
Хьахәуа инаскьоит ипхашьо.
Ишьыцны, хәгарцаз хәилаххаа,
Иҳабжьалап апшацәгьа хҗьашьо.
Суҳәоит, җагалан, саашаҗа,
Сусқәа рацәоуп, срыхьязом.
Иҗаңсазааит убгьыцқәа са сашҗа,
Инсыжьуеит урт сыңссазом.
Суҳәоит, җагалан...

АЗЫ АГЬАМА

«Сара азы агьама схаштүа салагеит...»

Аңсы ашәытақәа.
Франсуаза Саган

Итцуазеи, исхаштит азы агьама,
Ажәйтәтәи хзыхь-цқьа азыхта.
–Аамҗа мөасит, нас егьамам,
Ус хамөасуеит хә ххәҗа –
Сгәы сҗацәажәоит уа шахәҗа,
Избом уаҳа сзыжььара.
Сыбжьы сныөуеит, уаҳа иҳацда,
Сафуп усгы ахжьара.
Ишҗасхашти зегь ргьама –

Саб иеыкәаша аңшшәгы.
Абас иныцашәкәа зегь цама,
Сыччабжь ықәџуеит ахәгы.
Ҳзыхтарта ахаҳәкәа тажьуп,
Абна ахыцәт иахьабалак,
Ҳратцла сахәаңшуеит иахькажьу.
Схәыцра спыџлоит сахьцалак.
Ҳлацәгыа Хыгыежь уажә сабама,
Ишцагәырғыеи уахь саннеи.
Усшәа збоит ауп сара аргама,
Анцәа инысгыи схәоит, аиеи.
Азы агьама исхаштыз хзыхьяә
Кәапеек хыстап, сынтаххуеит,
Схы схаштма, сеидру исыхьыз,
Сгәы сцацәыуа саахынхәуеит.
Исызгәамтеит азы агьама...

АМАЗА

Сара маза сымазам.
И. Ғарба

Са смазамызт саниуаз,
Шықәси мзеи ракәын имазаз.
Маза сархәон санзырџуаз
Ғарагаран са исымазаз.
Дарбан «ацәгыаҳәаџ» дысцон,
Уи цәгыас иарбан иихәахьоу?!
Зыгәра гамыз игәра ргон,
«Ғәрамгоуп» хьзысгыи ирґахьоу.
Мазас иґоу иуаз ауп,
Изатәугьы акы ыґами.
Ацәгыа захьзу иуршаз ауп,
Ацәгыа зхәыцуагы дыґами.
Са истәхзам сцәахырґазар,

Схаҭа маза сымазам.
Шэынтә аҭсра сахыҭазар,
Зегы ирдыруеит сымаза.
Сыҭсы затәык сымазоуп,
Ныџра зылшо исыҭазхәо.
Сара маза сымазам,
Среиуам ацәгыагь цәыҭазхәо.

Сара маза сымазам...

* * *

Ицоз зегь зцозтгы,
Изцоз зегь назозтгы,
Аҭсҭазаара абгыцкәа
Ѡымкәа иаанхон.
Аиаша узгәаҭахыр,
Амџа узаҭахыр,
Амцкәа ртәылаҭ
Инхоз зегь ҭахон.
Мцәыжәџоуп апрыга,
Измамкәа иҭрыда,
Зегыҭцәкыа ҭыруазар
Адгыыл ҭацәуан.
Аҭша мџа ианхалаз,
Аҭсҭазаара иналаз
Ицаз зегь хынхәуазтгы,
ҭсра ицозгы хынхәуан.
Гхак кахамцозтгы,
Хагха хара иаабазтгы,
Азынгы ашәҭкәа,
Шәҭуан иҭшзаза.
Ицоз зегь зцозтгы,
Изцоз зегь назозтгы,
Адгыыл ахала,
Инхон иууаза.

* * *

Амшын сҗалан сзыруазар,
Ауафы дызшоу идыруазар.
Цэгъеи-бзиет еилаларан,
Абырг ашьха дхаларын,
Ахьяж шәәхәафымхози.
Аңсымтә иңсы изымхози.
Амра уаха иҗамшәахыр,
Жәәан етәәқәа амшәахыр,
Ацых мышха иқәымхоз,
Жәәан етәәда ицәышымхоз.
Ази амцеи еинаалозар,
Рәәаши зыхьи еилалозар,
Ифәажәкыз нас иңсыхәәузеи,
Ғамәә-зыхьс дызфыхәәозеи.
Ғсахыә имәә сықәлахыр,
Ныха-шәира сықәнахыр,
Хара зго са сакәымхои
Сыхгы сымч зақәымхои.
Чҳара шкәышроу гәазымҗаз,
Ахшыә уаара зәазымҗаз,
Досу ижәгаз шәымазааит,
Исхәаз сара исымзааит.

* * *

Ех, инымтәә амәәқәа,
Амәә еикәәгъежә намәәқәа,
Ицо дзымцо дықәзырхо,
Уңсҗазаара уцзырхо.
Угәыгра қхызқәа рырәашқәа,
Шықәсык икоу амышқәа,
Узлоу, аха узламзазо,
Дунеи җацәны уҗамзазо,
Иухәазаргы ианнамыәуа,
Укалам бггыц анамыәуа,

Иухәо зоухәо думамкәа,
Зыгәра угатцәкьо умакуа,
Зхы зцәызхьоу ушьталоит,
Гәнаҳак иутәым урталоит.
Уцшыз амѡа еихалартаҕ,
Ма еикәагьежь мѡа бҕалартаҕ.
Ари узцәымцо цсҕазаароуп,
Уаѡытәыѡса еилазаароуп.
Уцсы рцәугар ухацахоит.
Ианузымгагь – уацахоит.

* * *

Зынза иутәым аамтак ыкоуп,
Иуццом, уаццом, шәеилазом.
Зынза итәыму уа дузыкоуп,
Иутәу уаштацәкья дтазом.
Ауарҳалеипш игәы каиршәуеит,
Уаргьы унылагыла уцап.
Ушымгәыҕуа уаргьы уиршәуеит,
Имбаразгьы цытк ушәап.
Ацәашьеипш цъара дуцылоит,
Мца икуп абылра даҕуп.
Дыхәра ҕыцны угәы данылоит,
Дуцырымцуа лахь дануп.
Аамта зхыцра дуднагалоит,
Ашәи-тышәи уныжьны дцом.
Уцсҕазаараҕ уи илагала
Даҕа жәашықәса иузшәом.
Акамчеипш ужьы даныруеит,
Умш дацуп дмышьтакны.
Аамта иутәым уаруазыруеит,
Уабанзазцо уҕы еихакны.
Ус ушнеиуа аамта уннажьуеит,
Аблагәыҕра имѡахь дцоит.
Аеыхәа-лас цъныш дканажьуеит,

Урашь мтцәыжәџаха иухъзоит.

Сгәыраз-хатца уцсы угоит...

* * *

Сыцсы рцабит итцланы,
Чҳара зымха сакәыназ.
Ашьыцра ҳалалт ипланы,
Нартаа рышьтра иақәыназ.
Илызнымкылт сгәыжәла сан,
Уи ла лымчае иҕамызт.
Амшын хытцит ицәқәырцан,
Агәыжәла атцае иҕаназ.
Ашәах шкәакәа сылапсуан,
Саргыы сыцәқәырцаназын.
Амшын акалт сылапшуан,
Сан ихлырцахъаназын.
Итцкы шкәакәан зны исшәын,
Мшы лашак иапылатәын.
Маеа зныз бираҕны искын,
Ххыырцар ирхаргылатәын.
Сгәыжәла сьдгыыл иахыпшын,
Иахъуаз саргыы исыхъуаназ.
Сыцсы сызтаз сизыпшын,
Цәқәырцаны дьзхытцуаназ.

* * *

Аира аҳәаа знык ҳахысит,
Иҕалозеи еазнык ҳир.
Апсра аҳәаа, амца ахысит,
Истахытәҕьам џынтә сыпсыр.
Апта рыкәа унташәаргыы,
Уацал уапшаауеит апсык,
Қәа цәыкәбарны ункатәаргыы,

Ахауа уацзауеит – ацсыц.
Уччацшьзаргы ункабахуеит,
Ункыдымкьар каларым.
Узхьымзасгы уцсы тнахуеит,
Иузгэамтаз акгы аурым.
Аангы цангы шэатэык уқәуп,
Аара зқәашьыз цсрагы дцоит.
Алабжышгы амға иқәуп,
Цэыкэбар цасла инкабоит.
Ацстазаара-лацэгьа хаишуеит,
Ххаҕагь ацхашьа хнарцоит.
Царсал-кнаха аҕба хафсуеит,
Ианыхынхәуа хталан хцоит.
Аира ахәаа знык сахысит,
Икәлозтгы еазнык сир,
Ацсра ахәаа... амца ахысит,
Истахытцәкьам ыынтә сыцсыр.

* * *

Адуinei кнаха салакнахауп,
Иара цәкьароуп, саргы убас.
Иара анкаха, саргы скахауп,
Зәыр хаикәхома, башоуп нас.
Узыцрыхо машәыр ақәуп,
Акәа хтысуеит, ихамоуп ғас,
Азә дахыкәшан амға дықәуп,
Илбааз дхалоит ыынтәгы цас.
Адгьыл иамкыз ажәван цызшәо,
Машәыр иамхаур хәа сшәоит.
Ахьы шәахәа, амра цызжәо,
Адуinei зегь ццышәха игоит.
Аду хәмарра шәартоуп даара,
Амба ахала инхар ауеит.
Адуinei тацә иацлом хаара,
Агәағкәа рхац ғыц рхауеит.

Асаркьал бжыы иааѡуа шаѡа,
Хѡахья-мѡала шыѡа хамгар,
Хжыира иаѡахгаз мцахѡ ркьато
Хдѡыкѡлар, бѡьар ѡыцк еибагар?!
Адунеи кнаѡа знык ианкаѡа,
Акры нхома, башоуп нас.

* * *

Амш ссиркѡа рхыы ѡагалан,
Ажѡѡан амра кыдѡаа иугап.
Сушыѡоуп ушыѡа сыхнагалан,
Ухь кѡырѡаха ѡѡыхак ззап.
Саамѡа ахыы маѡа сзыркыша,
Уццакѡѡоит ауп сухьязом.
Хѡауа дарбан маѡк иѡшыша
Хѡашья рѡеитѡуп, хѡизыѡшзом.
Аѡын – сѡѡыѡшра аѡштѡы хазына,
Сыргѡыбзыѡгны исымхны иагеит.
Аѡхын згѡааз сара сзыноуп,
Санзахьымза сныжьны иѡеит.
Азын ѡыжѡла амѡа иѡѡу,
Ашѡыб кѡашза исыхьнаршап.
Суалкѡа ныжьны араѡа исыѡѡу,
Сѡап сыхнымхѡуа, иара еикѡшап.
Хыѡагалан, аѡын, аѡхын,
ѡшра назлымшо нас асгьы.
Рѡѡырѡаха аѡѡыхак рымхны,
Исызхѡаша схѡап саргьы.
Аѡын, аѡхын, ѡагалан, азын.
Саргьы сызын...

* * *

Жѡѡани аѡсаатѡи еигѡныѡуан,
ѡырразу, имазаз ак рыбжьан.

Ацныш ацәқәырц иазыџуан,
Амшынхықә шәахла ихырчан.
Ацтақәа рхыза ианиаалан
Шәымтак Амра ацсашьон.
Ацдыс хәыц ашәазу, еинраалан,
Ицырчыруа сзырџырц акы ахәон.
Иаххыччон аамта ахьахиааиуаз,
Хратәран иамаз уи кәалс,
Иатцахаз дықан, иаиааиуаз,
Урт зегь кәахцдом ҳара гәалсс.
Ихалшап захгәахәуоуп ҳазфуггы,
Ацырра ҳамам шьамхыс.
Хәахьахьейт ҳалахь иануггы,
Ихәтәоу ҳазхоит Анцәаиныс.
Ажәџан ецәара зкьашьызггы,
Ацтақәа хыцып уашьтан,
Ихдырра хынхәып аџ иашьызггы,
Ианажьтәуп, асас диқан.
Сшәоит сара хтыпқәа еилагархәа,
Ихәтам акы ҳахьынхал.
Имтәыжәџадоу ажәџан ргархәа,
Гәартәк иахтәым хантал.

* * *

Сықә снапыртцны сфьинасхан,
Сыџба зымцо исыхқәахейт.
Прыга мтәыжәџа сзыласхан,
Сыдгьыл-џната сацтахеит.
Сымш наргылан цшьынацха,
Сусқәа зеггы ирыцтастеит.
Идәықәлаз среиуан схьышьарха,
Смаха бызшәа сзымтазеит.
Сықә цамзара сзашаха,
Уахьггы арахьггы сзымназо,
Цымтшәара стоуп сгәашаха,

Хзымдырха, уаха снамѡуа,
Сыци сышәи еихамгыло,
Сыгәтахра ма исзымѡуа,
Сцарггы сзымцо, снымгыло,
Сыбжбы схала исгәылыѡуа,
Зымца кәаха сакәханы.
Сычәә ачыхь аасхыкәласуа,
Гәы сакарак сықәханы,
Аамта қарада схыццакуа,
Зықә ааныжны зәыназхаз,
Сыбла ццышәқәа шәылақсо.
Црыга мцәыжәәа сзыласхан,
Сыдгыл-ѡната сацтахеит.
Ахзымдыр.

* * *

Ицштәын рхәеит, иззыцштәыда,
Чҳара нцәазаап, изцәынцәада?!
Аамта ахтыскәа еилнагароуп,
Иззыцшызггы даанагароуп.
Имхәа-мырза азә дыбналеит,
Згәы рахәымхаз еазә дышьталеит.
Издыруада урт еидхәалоу,
Иухәан-схәанны абасшәа ак халоуп.
Ацара ифазаап Қәыцьмахан,
Дыѡнырцазаап Ах ихан.
Аха уртқәа зегь мазоуп,
Ах ишәкәы маза ианцоуп.
Ицәаз амхацәеит зынза,
Ацла иқәырцалт ацшза.
Ахә ршьароуп иахьзаны,
Нас иршарц ицхьазаны.
Сиц аганахьшәа дынхеит,
Иигахьязггы шыта изхеит.
Зегь еихышьуп, ицсақьоуп,

Еилзыргашагь афцыркъоуп.
Иузеидкылом знык иңҗеыз.
Амца зуп иҗазырхо.
Идыртәуип аамҗа зегь шархо.
Аамҗа ахҗыскәа еилнаргароуп,
Уззыңшымгы аанагароуп.

* * *

Лаңш зцәыцәгьаз җеыхәак неиуеит,
Лацәгьа улаңш уңьам ианыз.
Аеыхәа зтәу избоит дгәәҗеиуеит,
Ағәра дахоит ағәра зкыз.
Аеқәа неиуеит рыңсы җыхны,
Жәәан ианыәуеит арцәаа иго.
Азбаә дгылоуп инапы шыҗыхны,
Насың змада, ңхьахә зго.
Аеыхәа неиуеит лаңш ахьымзо,
Аңсы нкаршәуа, иахьашо.
Иаумыргозар аға ихымца,
Иаракоуп аңхьахә занаршьо.
Агәы ңжәархәа сшәоит ианзымца,
Ашьҗахь иашьҗоугьы аҗуған.
Аеыә-цкәынгы зынза аихымца,
Аңхьахә зыхьз ахыз диңан.
Сылаңш ақәкын уи аеыхәа,
Иаргы, иақәтәазгы срыцәшәон,
Иахьылаңшхәу, уара, урыхәа –
Аеыхәа икаршәны аңхьа ицон.
Избахә шәасхәап афырхатца,
Аха уажәакәым, уи уашьҗан.
Аеыә-цкәынгы уал дук датқан,
Аңхьахә зыхьз ахыз диңан.

* * *

Сыңсы атан итацәума,
Итәахузеи, сазхәыцуан.
Иркароу адунеиаф сазәума,
Сааңсацәкәеит, саныцуан,
Ара сзыказ ма издырыр,
Сығба нахьхьиза изхыцуан,
Нак мшыннырцәка сзырыр,
Уа ма саҕахны исмаҕазар?!
Саркьалбжью, аранза иаазома,
Уахь имцашаз аҕба дагазар,
Шьта сдәықәларгы аҕба сахьзома,
Иаазыцхада, изыбжыда нас иааџуа?!
Аамта анухыңа ишәартоуп уңсацан,
Идырым бызшәоуп ахтысқәа зегь злаџуа,
Аамта ианымшәаз есымшагы дхатан,
Аамта даңысны нахьхьынтә ауп уи дшааџуа,
Уңсаца тацәымзар, аамтагы уаиааиуеит.
Инамџыз зны днаџуеит, аамта даңысуеит,
Аамта аныџбыжь дацуп, еицааиуеит,
Аңсҕазаара гәымбыл хчалтны иаххысуеит,

Сыңсы атца тацәума...?

* * *

Са сзыцәшәозеи шәара аныкам,
Сышңазатәу – сануаагәартоу.
Ианысхуазеи уаџ дахьыкам,
Шьтак сызхымло хара ицартоу.
Сахьзарым хәа аамта гәаңган,
Лапкьа сыршәыр – изласыхәои.
Узгахуада уаңьал уаџган,
Аңсҕазаара аҕәы иаңҕеыхәоу
Еиқәымтәазо хәатәык амоуп.

Избышәадашь ма изцахьада,
Иашоуп, ихаауп ус иагьамоуп.
Амшқәа реихша иаѳс изцада.
Инымтәаша зегь лагамтоуп.
Афымтраггы хатә бжык амоуп.
Уи са сакәым кәышк ихәамтоуп.
Узеилахазггы уара иугьамоуп.
Адырра антәамта хәа збахьада.
Шәара нтәозтггы хшәаны халгон,
Аамта узлаѳсуеи, иахьзахьада?!
Хашәахарггы ххәаны ихалгон.
Узыцәшәахузеи, шәара аныкам,
Уагьзатцәхашам – уануаагәартоу.

* * *

Амца-еыт-хәыц сылапш фазхәаз,
Анарт хтысқәа рыхьз змырцәа,
Стоурых мызқәа фыц еиҗазхәаз,
Абиҗарақәа рыҗәхәа мырцәа,
Ргылѳа-тла фыц еихазхаз,
Амцахара мцахә еиҗазкуа,
Ааигәа-ашәарта шыкоу разхәоз,
Мца-жәла-кәиц ахәа иеҗәазкуа,
Мацәыс-хцәҗара, шыантца гәылшәа,
Ныхеи-жыиреи рымтца-ныхәа,
Уцшьа хәарта хзымхәеит ееишәа,
Шьашәахь Ах ду Анцәа ихәа,
Хәахьа мшык, лашара нымтәа,
Афцыркъа иахьанза имырцәа,
Хжыира-ныхәа ихаблачыцыз
Иамтцахгазоуп иамтцахгало,
Имыцхәым Ажәа хәҗшьа хызтуа,
Имца-мартхәуп хәидызгало.
Хамца-еыт-хәыц, хәиха нызтуа,
Улҗа хәамаз!

БАША

...Баша сушьтамзар иахьак,
Сара сзыхэангы җаттак...

Т. Ацьба

Ажәван, ажәван, сажәа иалоу,
Сыңс-ахац-хәыц назхьынхалоу.
Баша снеилозма уа уҗы,
Рашькәадырла, сақәтәан сеы.
Сырәаш хьшәашәа убзырзы
Шақантә иақәыстәеи ахьзы,
Ухцәпарақәа баша испозма,
Җсра уанцозгы суцны сцозма?
Сышьха гәылцәаакәа, шәхатқы,
Ишәшәысымцеит зныкгы ацкы.
Аиргәашәа сзымхәо исхәон,
Сыңсы-хаа шәызныжьны сцон.
Амшын сгәыгграқәа зтацсоу,
Уртаслымны знык уансоу,
Сыңра шкәакәа хыршәлан уа,
Сыңба шкәакәа сазыңшуа.
Сыҗәәәҗ сымцабз исҗәәцчоз,
Азын ацаа ианарччоз.
Тәымқәак срыңан уцахьан,
Сфархь нархадақәа былхьан.
Збаха смоузац саапын цеит.
Аңхын шоура амца ақзеит.
Схьы-тагалан сыззыңшуаз,
Шәырк са схәыхәа иумцәахуаз.
Баша, башаза схәәцәон,
Җкәәжәык лыәны сынхон.

ИЕИХАУ ИАРБАН СЗЫЦӘШӘРА

Ианыччатәу сыччалааит,
Иантәыуатәу слағырзыз.
Амц еибызхәац ирхәалааит,
Сара сиашаз, сагызатцәыз.
Сымрахашам истаххеит хәа,
Сымза хьшәашәахар сҗахзам.
С-Саҗанеихарым иаххәеит хәа,
Шәфы-хшак ракәым сагызанзам.
Сыблачыцыз зегь зыхзызо,
Сыгәтыхажәаз гәык зыжжью.
Шьхеибаркыра ацәа иҗарзызо,
Адыд-хысра-бжьи сзыцәшәо,
Ахахә җыцкья сгәысеанызцо,
Маза слымха иҗауа абжьи.
Хәра иашәангы ахәра снызцо,
Цшшәы шкәакәа схышә шыжжьи –
Ирыцу цсылашоуп инсыжьюа,
Цсынгы сыччабжь заҳара.
Уи зымбаз роуп сгәы казыжьюа,
Иеихау иарбан сзыцәшәара.
Ианыччатәу сыччалааит,
Иантәыуатәу слағырзыз,
Амц еибызхәац ирхәалааит,
Сара сиашаз, сагызатцәыз.

* * *

Сгәыҗра-цсаатәгы шыҗа имчыдоуп,
Цхызлоуп ажәәан шабало.
Иакәацсоу амтәыжәәа цсыдоуп,
Сгәы-ахәра-зымҗа сзыцәшәало.
Абҗыц өеижькәа махә нзыжьюа,
Ршәац еиҗазхәо изымтәаз цшоуп.
Амахә хаха сгәы казыжьюа...

Исхәом амзар, усшәа сжьоуп.
Адгьыл гәнаха са сыпсцәаха –
Җаинымшәазо ус җаицуп.
Сгәыгра мчыда сара гәкаха,
Пеицшк җазхымпо лахь иануп.
Са сынхарта снапсыргәыцдоуп,
Исцәызхьоу хышьтрак сахьыцшуп.
Сзырхынхәыша зи-мцеи сыцдоуп,
Ишеинымшәоҗ кәабк сцәыршуп.
Цьанаҗ шкәакәеи җахаными,
Рымға еиҗызшо абға кәаб.
Снапсыргәыцда – хсаала иаными,
Зны иахьсыргыло сымш акәаҗ.
Сгәыгра-җсаатәгы шыта имчыдоуп.
Җхызлоуп ажәван шабало...

* * *

Шықәсык сеыжәын, сымға нтәомызт,
Уаха сеы надиггы зцомызт.
Мѡас сызкәызгы таҗәа-таҗан,
Азыцқя зтыстоз сара исаҗан,
Иҗымҗеында сдуinei кыдҗбан.
Сахьцо сзымцар, сыгәгы сымҗбан.
Амра змахкаҗ имхәәеында,
Иҗалогь сеидру, сгәашә аркында,
Аамҗа җыцаҗ шытак сызганда,
Аҗсы җыашькәә сраѡс сызцанда.
Аҗша иҗнахит бҗыц иатәакгы,
Асы аҗәнауит иҗахаз тәакгы.
Алашбыжькәә рхаҗыц сылан,
Изнымхазоз шьоукгы сгәылан.
Зыҗсы аҗәцаны зыдгьыл җызхуаз,
Избон уажә ачархьаҗ дшырхуаз.
Ауаргьала иақәтәаз дкаҗаит,
Дгьыл ианзалом мци-гәнаҗаи.

Сеы надиггы сышҗаркарей
Зи-мцей, җшаси, гәы-сакарей
Ирцәынхаша шыҗа са соума,
Ас амфасрагы кыр иаҗсоума.
Шықәсык сеыжәын, баша мфамхеи,
Кәац назмаз аз абаф уамхеи.
Адуinei ду җша злагароуп,
Илагамҗоу җара инҗәароуп.
Зегь ааныжытәуп, Ашықәс фыцуп,
Анҗәа иныхәа аныфбыжы җацуп.
Ғаанбзиала!

* * *

Аҗшра зылшоз сакәызма,
Ахәра бғыцны сақәызма.
Истәу ауп сызхыбаауа,
Изымцаз сеыхәа сзылбаауа
Шыҗрала иааниуа еимудароуп,
Еиҗымра анырхәа – аныдароуп,
Ан дзыҗсахауа дыҗазам,
Егырт хароуп, иузыҗазам.
Гәашәи хҗыҗҗей рфашыатәым,
җшамфас җашыа аеататәым,
Уқә уанавсгы җалароуп,
Ацәгыей абзиеи рзеилароуп.
Уҗсы уаарас иумазам,
җәгыара зцымиз илазам.
Аҗла агәаҗшыоуп анарха,
Уҗсы-зҗоу ларха-фәрха,
Аҗҗазаара анахызуҗа,
җхара нзыжыуа акәашымҗа,
Мҗажәла кәицк ацәугароуп,
Аҗшра злымшоггы җшызароуп.

Ашықәс шәындыҗәра ахәа насырkit,
Саамҗа мҗазырсыз аҗшалас җцакит.

Иҫыцыз са сажәә, иҫыцыз сдунеи.
Ашықәс ҫыц ахышәәҫ сгәйргыо саннеи,
Игалааит еихымсыгыуа Ашәә сзыпшыаз,
Сдунеи пшза, сыфны-пшза с-Ацсны-пшза сыфназ.

* * *

Агәыцқыәкәә шәҫыха,
Мшы лашак ҳазшеит.
Агәыцқыәкәә, шәҫыха,
Ҳаикәырхаф дыршеит.
Агәыцқыәкәә, мфалаша
Шәықәйтцарц дылбааит.
Агәыцқыәкәә, мралаша
Шәакәабарц ишәзааит.
Ассир агәра жәгароуп,
Иҫамлац ҫалоит.
Нцәә-лаша-мәә жәбароуп,
Шәхымҫыәкәә шәцалоит.
Жәфандаццоуп Агәыцқыә,
Жәфандәәшә анартуеит.
Жәфандыңраҫ Ацсыцқыә,
Жәфандоуҫа шәиркуеит.
Агәыцқыәкәә шәҫыха,
Мшылашак ҳазшеит.
Агәыцқыәкәә рныха
Амцан Нцәә дыршеит.

Агәыцқыәкәә, шәҫыха!...

* * *

Амра цхозар сыцхазом,
Ақәә ауазар сбаазазом.
Ацша анасуаз сымтысзеит.
Ашәт ангәылцуаз сымбазеит.

Хазшаз сихэон цара сцарц,
Мѡа исирбаз ала снаскъарц.
Ацарахэа сгэы асыртуан,
Доуха цхарак нташуан.
Мра зыцсахуаз цэгъа сарцхон,
Зы-цкъа-цшьала сыркэабон.
Ацкъа имѡа цкъа данын,
Хазшаз ихэара сафын:
Схара ахыкыз гэыла избо,
Амра ацхара сгэы итацхо.
Ашыжь шкэакэа шан сахъзо,
Нцэа изырхоу са схэа назо.
Цкъара сываз имѡаны,
Сгэажэа сгэатца ианцаны.
Ныхэа цэашь аныхэа иазкыз,
Гэнаха идыз гэнаха зтэыз.
Аша дсеиза цахэа сцаз.
Нцэа сызницаз сымѡа цшьаз.
Амра цхозар харцхалааит,
Акэа ауазар хбаазалааит.
Анцэа иишаз Нцэа дитэуп,
Убри дыртэуп, иагъхэатэуп.

* * *

Амцфарта дгьылхеит сыдгьыл,
Аха ишхамыркуп – изфаз
Хэабицара ашхам удкыл,
Рышьта ихыцуам иухшаз.
Гэнаха инужьуа сарггы сатцоуп,
Хадгьыл хақэзарц уи шэатэуп.
Амц зфазггы цсуа хатцоуп,
Ма дыпцхэысуп, рыхъз хэатэуп.
Сара гэаша, сара гэашья,
Нартаа сраным – Сағаней,
Сақэшэарыма хёыхшья, хэашья

Гәнаха шәартәф шыта ханнеи.
Са сынхейтхәа избахуазеи,
Дунеи дуззак сазхару?!
Гәнаха бнацәгъа илухуазеи,
Гәнахаф мѡаќам, узцару?!
Аныха мта иамтаагало,
Дунеи хәымга ашта дтоуп.
Доуха зрыцкьо ажәван иалоу,
Адгьыл иамкыз урт рыцсоуп.
Амц чагъа зфаз млакыроуп,
Ргәы-рашта итамзо итоуп,
Хдоуха-цха амаа хкыроуп,
Хазшаз Илцха Гәыцкья итоуп.

Ҷрыцкьара аамтоуп.

* * *

Пша назара икоу сазхәо,
Ихынхәуа цшахап.
Нырцәи аарцәи рхыкә еимаздо,
Икәыртцаз цхахап.
Мшы лашара иаххьа рахәыцу,
Шьыжы-мра иацрышәшәап.
Сыќазамкәа сара ихәыцу,
Ахьы рахәыц сыќәшәап.
Мтәыжәѡа-пры сыцсы шалаз,
Дгьыл-ныќәәф сынхейт.
Анарт-хәа са сгәы ишалаз,
Ашаецәа сыхъзеит.
Ирхәои ирхәази еицыстан,
Лакә-тынха ртынхейт.
Слакә тыпцха аткы лшәыстан,
Сеимаакәа лтаххейт.
Са сымцацәан, нас сынкацәан
Хнымхәра хәа сцазом.

Амца блыргы, инхоз рацәан.
Аццышә еикәхазом.
Сыбрып, сыблып аңша сытәхәап,
Мца ҕыцны сеибакып.
Нцәа сихәом исатәам сытхәа
Нцәа лыңха сиркып.

* * *

Цәгьашәа сшәартан уажә саазкәылаз,
Адунеи сыцәхазшәа збеит.
Цәгьа дмышьтацәгьан сара испылаз,
Ишәатәхаз зегь имх изгеит.
Уаф дызтазшаз гәнахан исшәаз,
Ғәыцкьа қәцала уи шәатәын.
Абжы маза игәра зызгоз,
Ицәшәара акәым, уи дшьатәын.
Ғыц сышьтрақәлон шәара зкәымыз,
Сеитархысхуан сахьцахьаз.
Сыңсы-лабашья ада зкымыз,
Сааиуан снаршә ахькашәахьаз.
Ҙшырта иқәтәаз зегьы збартаз,
Сибарымхәа сгәы сажьон.
Деитаспылон гәнаха зшәартаз,
Сгәыцкьа нақәца ҕыц исшәон.
Исырҕыцуан сдунеи ҕаза,
Истахзамызт уи шәтатәыс,
Амышьтацәгьа ауаф аса
Ирхаз гәнаҳакгы шәатәыс.
Цәгьашәа сшәартан уажә саазкәылаз,
Сгәы скьашьыма, сеидру исыхь.
Цәгьа дмышьтацәгьан сынтәа испылаз,
Исзынзыжыыз астәкьа агәыхь.
Ҙшырта иқәтәаз зегь збартаз,

Сибарым хәа баша сшәон.
Изуз иакәын гәнаха зшәартаз,
Сара сгәыцкыа шсымаз ссон.

Цшырта иқәтәаз зегь ибон!

* * *

Алакә-қсаатә ашәак иагәылкыаз,
Абла хызкыз лашароума?
Ацла-рхыцәқәа-напқәа еинызкыаз.
Цша-мәас-хага наскъароума?
Была изалымтцыз ақәабгы,
Зыхь ихнажыуа изырзыцшузеи,
Ацстазаара инымтцәо алакәгы
Ағба кыдкыеи шақа иеицшузеи.
Аамта-пыөла амышьтацәгы,
Аччацшь иааөуа лагырзума?
Шта утазмышыло уи алацәгы
Иаакәымтцзакәа ашра иаөума?
Ашәт зызнарго цсы-бзароума,
Аөытыбжыи атак кәзтцода?
Ихызыдахаз ахыыз роума,
Ахыз зцәыргаз ацша згода?
Алакә-қсаатәгы ашыта ихыда,
Акәараанқәа атәыла иахытцәеит,
Кәышреи хшыөи шыта изтахыда,
Ацсы рханаө цәашыгы хцәыцәеит.

* * *

Н. Кәыцниа иахь

Амра ныскылап ицазаргы,
Снапсыргәыта иасыркып.
Исзымхәазац уи ашәазаргы,

Сыңсы инадкыл иусыркып.
Ғыц ханылап уи адәыңшза,
Пшшәы иатәаран ханкаәап.
Ашәтқәа хрыцыз ааңын, сыңшза,
Нас цәыкәбарны хнархыкәкәап.
Аңша ҳацыз, ңырра ахыыкоу,
Ажәәан иалоу аңсы цқьоуп.
Уаразәк уакәыз ас сыззыыкоу,
Аңсра анаәс икоу ңшьоуп.
Уи мазажәоуп, ңсуп изныруа,
Ажәа ашьтахь икоу ңсы ауп.
Аңан сашьтазам сахьыруа,
Ацәкәырң кыдкьа сышьта антцоуп.
Амра саблыргьы сыңцышәха,
Унапсыргәытаҕы скаңсап.
Аңсы зцым зегь усқан нышәхап,
Анышә инкаңсаз рыңссап.
Амра ныскылап ицазаргь,
Снапсыргәыта иасыркып.
Исзымхәазац уи ашәазаргь,
Сыңсы инадкыл иусыркып.

* * *

Аңхызқәа срылцит, сыңхызын,
Измыцәоз азәы сигәырәан.
Пхызла сиңшааит, нас сицәызын,
Ситәыуон, ашәтеипш сицәәан.
Мышьтацәгьак сицәигон, сабеигоз,
Пхызын, измыцәоз дызлаз.
Ашәтқәа иәахьаз роуп инеигоз,
Мышьтацәгьак сигозшәа изырбаз.
Сныңпрауан ңсаатәны сихыкны,
Ашәа хаан игәатца сҕашын.
Сигәығраны сицын сазәыкны,
Срыжәтәын, дысҕыхәар дашьын.

Сымтэыжэџан цшалас назмышэоз,
Сыцданха зны дзымцо дшыахан.
Сцырсалын ацэқэырц иафыхоз,
Шьхақэцэак акырза сеихан.
Сжэытэзатэи лакэын сеитархэон,
Бжьык афырхацэа срахэшьан.
Слацэгъан штак аҕны сфархэон,
Схахэ ыыран саншылан сышьтан.
Атоурых сагэылсит, сдоурыхын,
Сызцэызхъаз азэы сицшаауан.
Иацхъашаз гэлымшык саныхны,
Дгэыргъатцэа афныка даауан.

* * *

– Цшыынацха инеиуа уарбану?
– Ирмышьтыз.
– Амтэыжэџа иахэоз уабацои,
Адгъыл уазшоупеи?
– Сзықэымгылт.
– Агэнаха иугаз шэатэыми.
– Истэымгы сшэонеи.
Аамта узахьзоми, узышьтоузеи?
– Цсымтэрак ахыкам сназароуп,
Избозар агэнаха шэага,
Аиашагъ аазгароуп,
– Изхэада уака Аиаша ишагыцу?
Изхэо даныкала Аиаша захьзузеи,
Имазами?
Изшоз иоуп, иазэыку Аиаша
Захьзугы иа иами.
– Иабакоу, уи арахь дузаагомеи?!
– Аиаша аазгаз Аца иамзи,
Иныжны дымцази, иахцэама?!
– Избази, игэра згази, изымбази,
Изымхэази рыгэнаха шэатэыми?

– Пшынапха инеиуа, сызнеиуа
Сихэап хэа амѡа сеиҥақәлоит.
Сиахархэа. Иихэогь аранза
Исзаагархэа. Шэзырѡуазар
– Нцэа лыҥха. Мѡабзиа.

* * *

Сымракәшаны
Дгьыл хатқ сыман
Саныгьежьюа –
Сымшы лашоуп.
Сымза мазан
Дгьыл ҥырхага
Рыкәа сҥысны
Санынаскья –
Сыҥхы лашьцоуп.
Еҥәа блыхан
Сыҥцышә шкәакәа
Бла ихыҥсалар –
Ҧыц еҥәак
Жәѡан иаҥааз
Аашәыхәаччап.
Аҥхыз тәыла
Згәыҥра ччапшьу
Имал дахыхәхәан
Иибарызеи?!
Сагьымрамкәа,
Сагьымзамкәа,
Сыҥцышә шкәакәа
Шәмырбазакәа
Шәара ишәылиааз ара сшыҥоу
Исхәарызеи?!

* * *

Снапсыргэыта, снапсыргэыта,
Сызнынхало са сдунеи.
Етэарыпхра ажэван гэыта,
Сықара исхаштыз уа саннеи.
Саркьяншыла сыхыз нымха,
‘Еа дунеик агэашэ артын.
Адгьыл нымха, ажэван зымха,
Лахьяншыла лахь ианын.
Акэаш-мца азы злагара.
Сықэахь саaira иазыпшыз,
Агарашэа, ацшқа игара
Згэара тымө згэы иташьыз.
Рыпсы-апхара-доуха инрыжьыз
Гэнымыө ишэ-гэашэ аадыршлап.
Азымлага азыцкья ихрыжьыз,
Гэырөа хычөан ирзаалап
Снапсыргэыта са сынхарта,
Сакуоу самкуоу сазцаазом.
Ахэа амхаста напкырта
Жьякца тыпхөм, ихэытэзом.

Снапсыргэыта, са сынхарта...

* * *

Сызхымпаша сышэагаауп,
Ламыс тызтыпк санзалароуп.
Дырма бжата сылапшхэаауп,
Сыдгьыл цэартаф сышьталароуп.
Зхэа зыцэкьяло хатарамкэа,
Шьара зылшо, зыкэ здыруа,
Мөа икэлахьоу уахь царамкэа,
Пан ипшаарагы сеидру дзыруа.
Цэажэарамкэа уск ахьыкоу,
Ламысдакгы дрыдызбалон.

Сара истәу, зынза исзыкоу,
Мөасө башак сиднагалон.
Ишпацәгьаураз аамта инысхуаз,
Зынза сгәартөм саазлагылаз,
Шәашья змауз атәа ифьрхуаз
Игәнаха нымтәан зегь иахпылаз,
Ихашьтатцоу шәира схьысуеит,
Узлафсыша мөакгы збартам.
Уи аңхәысгы атәа дакьысуеит,
Уи лагамтоуп, уахь ицартам.
Ифәашьяхьаз зыкә зымшьазгы,
Ишәшыра сытцоуп сзытцамгыло.
Саңхья инеиуа гәнаха зшәазгы,
Мөа збазомеи ишьта зныло.

Сызхымпаша сышәагаауп...

***

Иныху цстазаарак сахьбаауеит,
Дунеи цкьак иагәылган иааган.
Хьяңши лаңшхәааи еифьызбаауеит,
Рыцтас урт дьххаа илаган.
Аамта лашбжькәа аафөуеит иахьанза,
Алахша иц тың ханхалон зегьы.
Ажырагь мчыдоуп иамартхәу ахьамтам,
Анарт-хәа ха хшьана, хкуп иахьягы.
Исшәартан аамта аныфбыжь саркьалтас,
Аарцәи нырцәи еифьызшоз сдунеи.
Сан лытәхәа иалхын цшқа-кас исхалтаз,
Ирысымтаз уинахыс мөасөи аңшеи.
Ажәа иабжын сахьцоз сымфәахызгаз
Иаласхәоз сеидру, исыцәдуцәаз матәан.
Испылаз, сызпылаз шыафамшык еихызгаз,
Нар-рытәа ибжьаркыз азымцаф сыртәан.
Зны-зынла ажәфәан аңшшәы-цкья анысцәызуа,

Апқақәа рымға гәаныла иаасыртуеит.
Апқақәа рымға сгәатца иананытца
Имғадаһаз сгәығрақәа сныжьны иңыруеит.
Иныху аңсҗазаара усқан са сакәхоит,
Дунеицқьак сагәылсны саазшәа сзырбаз.
Изхәада ари Адунеи ду сымч ақәхоит,
Ушьтахькеи уаңхьей рхәаа еилзыргаз.

* * *

Адунеи ду саркьалыхуп,
Импыл саркьан игьежьуеит.
Ак анылоит, җак аныхуп,
Мра-бз-шәахәа рыхьнашьуеит.
Ушьапы кыдумқьан иныкәо,
Асаркьа-лых җера мариоуп.
Сара исымаз са сахьыкәоу,
Досу имға игәатца итгоуп.
Акы уцәахьуеит узыхзызо,
Хдунеи дуцәоуп, ахь рацәоуп.
Сацәца җеыргы сцәа сҗазызо
Аҗеыхала сгәы ахәра анцәоуп.
Абғьыц җшәаргы җыц иҗалап,
Аха изҗало еикәырхатәуп.
Згәы мцакызгы зиаск дҗалап,
Аха азиасгы хьчатәуп.
Адунеи ду саркьалыхуп,
Ахьгы гәататәуп, имцоуп.
Алацқьага ласа аҗыхуп,
Досу ихь аңсы ахтынцоуп.

АУАПА ШКӘАКӘА АГӘАШӘ ИХШЫН

Сара ынғажәа сахысхьеит,
Сара хынғажәа сакьысхьеит.

Ақәа кыдцәа ськәа иҥысхьеит,
Асы-шкәакәа-мәа санысхьеит.
Абҕы шыҥысхит иҥшәахьаз,
Сышьта ихылеит санцахьаз,
Бжык сныәуан зны игахьаз,
Ҡызас дсыцын сьзтихьаз.
Ацшра сьлшоназ сьцшын,
Амшын сьшыклаҥон ишын.
Иаазгы ицазгы цәҕа ҳаицшын,
Уапа шкәакәак агәашә ихшыын.
Ицәынхазаап саб данцоз,
Уаҳа азә дықәымлеит изгоз.
Аччабжь ааәуан амш инцәоз,
Убриак акәзан иаҥынхоз.
Ауапа шкәакәа згарц сҕежьуан,
Амцәышә атла илбаауан,
Ҥашта-цшәыма-ҕыц диуан,
Суапа кнаҳан саахынҳәуан.

Ауапа шкәакәа агәашә ихшыыз...

* * *

Атла сьқәлан ашәа ҕысхит,
Уи абҕы атқысгы ииацәан.
Ажәәан аца маза анысхит,
Маза уи абызшәа сырцан.
Сьқәын амәа, мәа сьзқәитцаз.
Исаҳа-исмаҳа снаскьон.
Исызхарц изгон сьзқәитыз
Уи сьцсы атқысгы исызхон.
Ишәатәызгы сшәон сьцсала,
Ахә сьцсы атқысгы иеиҳан.
Сьзтацазгы згон са схала,
Цсыцкәа гәарак саҥыцҳан.
Ғәынхәцыста-бжык сьцшыхәуан,

Лымҗа змазгы ираҗара.
Исызшаз расацк еиѳысхуан,
Дарбан сеидру изыхъзара.
Абгы иатѳа уарҗал бгыжѳоит,
Нархоуп Ашѳа зызѳара.
Ацѳаѳышьгы злазо нышѳоит,
Анышѳ Пцсадгылуп ара.
Ацла сықалан Ацсы фысхит,
Уи абгы атцкысгы ииатѳан.
Сықѳахь сназгоз амѳа шытысхит,
Уа сыцсыхыѳ Цъар данцан.

САРА?

Асаат ахыцқѳа сырхынҗалан
Исдыртцазеи – ацароу?
Амшқѳа нсыжыуан, са сгѳы иалан,
Иртынхада, нас, сароу?
Адунеи ацыфа ззымхо,
Сара атѳыц хѳыц сзаѳароу,
Аамта зхысуа ак ахнымхо
Истынхаша – аѳѳароу –

Заа издыруа дѳалахыоума,
Ғақѳ аныртѳахѳеит маза,
Апытѳѳыр хѳыц шѳатѳахыоума,
Иахызырѳуа ашѳѳ ѳѳѳа.
Сара амтѳыжѳѳақѳа сышрыѳѳоз,
Ажѳѳан тѳыла харахама,
Сара ацстазаара шысѳыхоз,
Адгыл тѳылаѳы сынхама?!

Ажѳѳан хѳахыа сыцсы тѳзтѳаз,
Сыдгыл кара-саҗтынра,
Сан лдоуѳа-гѳыргын схзтѳаз

Сычәәа мыцәә-сгәыбылра.
Аамта гәымбыл аңхьазашьа
Сзымцеит, иамуит ахьзара
Ссаат ахыцқәа, аамта цашьа
Шцъасшьоз, шазаап ишшара

Ихәлар, сеидру ианшара –
Исцашьоузеи арантә сара?
Сара...

* * *

Акәыд зфазгы дкәыдхароума,
Аңша дацыз иңшахаз.
Ецәа ртыңгы уамхароума,
Ецәа шыцра згәы итахаз.
Ажәәан ахьзуп Ецәатәыла,
Пцашьа змоу ауп уака иңхо,
Адгьыл ахьзуп хара хтәыла,
Тыңс хәхьамароу хзынхо.
Акашәарах азәы ицәызит,
Зхәатқа нзыжьыз дыхьчатәуп,
Аби-ңеиггы зны еиңыцит,
Хара инеихьоуггы ихьзатәуп.
Аңшыхәәгы зны дуаңысуеит,
Уи дзышьтоу ауп дзызцаауа.
Ихәхьоу амәагы шьоук анысуеит,
Сеидру иааша дызлаауа.

СЫМЦ ДУНЕИХАР СЕИҚӘХАЗОМ

Аимаа сацалап стдыршьызааит,
Гәыцқьа мәасөык сишьатқаз.
Илбааныхзоу маңуәызааит,
Тыңқа-ңшьак слыәнашәны сәаз.

Цсаатә дунеикаѣ сыңсы иатәартаз,
Рашәа аңша-хаа исзаанагап.
Аңныш дтамларц агәашә иѣастцаз
Ишьтагы сашта итнагап.
Амца сақәыз мѣыс, сыблааит,
Мцабз-лашаран ҕнык сырцхоз.
Сыдгьыл-ныхәа-цәашь быллааит,
Уи лашаран сытцх иазхоз.
Сымш ахышәаѣ амра гылоз,
Амза хьшәашәа атцх иатаз.
Сара испылалоз дыспылоз,
Сымшқәа дрыцыз, длахьынцаз.
Срыц сьзнейуам, срылагылом
Мыц дунеила згәағ зшәо,
Ғны царшеигьы сзыҕнагылом
Зыхь зызгәамто сыхә ршьо.
Сышьтахь иҕоу среицшымхааит,
Саңхьа инеиуагы срыхьзазом.
Схи сыхшыҕи сымч дырхааит,
Сымц дунеихар сеиқәхазом.

* * *

Исзымпсахуаз сара сыдгьыл,
Сыңсы акәыршан иѣахәан.
Исцәымыцхәыз сара снадкыл
Тәым лаңшыказ хәилахәан.
Имцаршыз аҗлакь сангылан,
Цәгыашәа сашьтан исхатәыз.
Сышьха стдыргәа-гәашә нкылан,
Аңдан цыстцәон сҗах сьзкьыз.
Цшацәгыак асуан анахьгы-арахьгы,
Дацла иҕәҕәамыз даашәарын.
Сыдгьыл ахәрагы сара сыхьгы

Срыцахозаргъ изгарын.
Уи жәа нафым баша исхәаз,
Мцабзуп амцагъ знаҗо.
Уи са сгәыхьоуп исхымго изгаз,
Исхьаауп амцггы сызмышьтра.
Снапы устом исыхьбашазггы,
Сытзыз җсахьык дызмышьтра.
Сыдгьыл иақәшәаз ашәи зхәазггы,
Сеидру дныхәарц данхынхәра.

* * *

Смафәтыҗ сахыкәшан сныкәоит,
Уи шыпыкьашьла искьашьрым.
Абрыскьыли Нарт Сасрыкәеи
Рыҗба сашьтоуп, сыццакрым.
Ашьха-фызәзәа-рфаш сзынкылом,
Аҗсы иахыҗуа шәахны ибоит.
Ахфә идәықәҗоу мфәбжа ингылом,
Агәы иафыху ахьаа шыоит.
Рцына мзышәак аакаркарны
Гәызмазам акәтагъ аҗоит.
Мыц-фырхатҗак даамақарны
Нцәа дицәымшәо мцык ифоит.
Нашҗа дҗымиаар уашҗа-угәара,
Удгьыл бызшәа Нцәа иуирҗап,
җәфәнк иахоуҗои амацара,
Адәы кьантаз шыхту инхап.
Уҗсы аҗыҗоуп җсадгьылс икоу,
Мафә шыҗыхла уи хьчатәуп.
Узаҳаз иоуп гәакьа иузыкоу
җсадгьыл хьчашьа – җсы шыатәуп.
Смафәтыҗ сахыкәшан сныкәоит,
җсы-шыатәуп

* * *

Цэгъала исцәымгын маџа исшәыстцаз,
Измьрхоз азәы ицәган.
Сыңсы злазоуп шәара ишәыстцаз,
Зынза истәхым ишәцан.
Нышык санылеит сахьцоз имцоз,
Пшасран уи мџас иззыңшыз.
Лаба сыңарсын иңымтәоз,
Сықәра исзымгоз ахь зыхшыыз.
Ецәа-шкәакәа-ќаңшь маџала,
Сдоуха ашьана саңхьа иркын,
Ихьатцыз дцароуп амџапала,
Иңсы шџазгьы кырынтә дшыын.
Зыц еихакшо ла сымбакәа,
Ала цхақәа сымџа ианын.
Саџа ианыстцон Адгьыл акәа
Итызгаз, аамџаџа ҳаиңшыын.
Маџа хџаган сара исшәызгьы,
Аха ихтыган шьоук иршәыз.
Мазак ацын са санизгьы,
Азәы игәаламшәеит сышиз.
Сырџаххаанза!

* * *

Аамџа шьаҳитҳеит,
Уи сара сакәын.
Ибаашын аџзамц
Сызмышьџуаз.
Узиааиуаз абаќаз,
Амшгьы – мџасџык –
Сеидру изхьыңшуаз.
Ашәамзар иашәартәуан,
Уңшзамзар уңшзартәуан,
Аамџа иахгәаќуан,
Аамџа иаргәаќуан,

Ус иаҥахын.
Үсшәмәәхә змамыз,
Дахьцозу, дшәхитын,
Ачҳара агәашәәҫ дыңшын.
Аамта уртын,
Цәгьей бзийей еиланажьуан,
Шьта бааҫск ннажьуан,
Узанышәар ччаңшьк
Ухьыршан, аха уи
Ччаңшьзу, маҫаңшьзу
Уннажьыр, ашҳам
Иҫнахуан уҫсы.
Уи ҫсызма, иҫаңәызу,
Иуртәызу, мәасран...
Ишакәымзу, ишакәызу,
Лакхәыран ианызҫаз
Ихәап.
Еиҫархәап, икҫархәап,
Изыхьуа дкамларгы,
Зхы зтәу рзы уи
Рҫаган, ҫырҫшын.
ҫзы чаҫа сзахымсит,
Мәә ҫыашьык санымсит,
Ус исырҫан.
Аҫахызар сҫәахызааит,
Сҳаскьын ҫшқан сырхызааит,
Аҫсрақәа зегь ҫсрам,
Есымшагь иҫсрам.
Иҫсхаҫсыз роуп иҫсыҫәҫьаз,
Аламура зүҫәҫьаз.
Инхазу, узыҫәшәаша,
Аамта бааҫск иазхаша
Хәатәы мыҫхә,
Иалиааз уи ушьтра –
Сызхымҫаз аҫзамҫ.

* * *

Амш тәыуа – сылагырзқәа,
Гәырға нымтәа са суахта.
Сыңсы афыхга, сышьта мырзга,
Сашәа – ахәшәыц ахата.
Атқа кылда сгәы арахәыцқәа,
Амыткәма рфыџуеит, са сызшыуа,
Исхамыштыз сгәырға рфыцуа
Сымш ааспылоит сжәйтә иаңшыуа.
Аңшеи шәәңы сызмыргыло,
Адгғыл самңаа хыхь сыргоит.
Зыхы змахи еилагыло
Ианалага – амшқәа нтәоит.
Уаса ргәартә абга злалаз,
Рыхь җазныкғы иазтаатәым.
Арахь дхатқан аиңқа знаалаз,
Избахә сашьтам, иагьхәатәым.
Жәған маңәыси адыд хыси,
Аңьтла агәаңшығы зыршьахьоу
Уаргы иусып, саргы исысып,
Дарбан гәнаҳа зызгахьоу.
Аамта нымтәа азлагара,
Шақа хтыс бааңс арххахьоу...
Ишңацари ас мацара,
Гәырға нымтәа убахьоу.
Амш тәыуа-сылагырзқәа
Ҙабазом.

* * *

Цырқа ңыба, сыңсы зтызгаз,
Хәынтәра җамызт, итаңәит.
Ахахә ачҳара назцәызгаз,
Чҳара азымхазт исцәыңәит.
Алыкь илаҳаз ҳасоушәа
Сыччаңшь сақәңало снаскьон.

Хра-тзы икнаҳаз ахцәы цоушәа
Арџаш кыдкьаса катәон.
Цша напыла рыхцәы пхьахәо
Ашәапыцьяц маза рхәон.
Иазыпшыз зегь ацшәа рахәо
Амра игылаз шьхақәцә иччон.
Саба җшәоушәа сарггы срылан,
Сынкашәарггы гәагк сыхьзо.
Лапш зламзоз бакак гылан,
Ахә акәапраҗ Цсыцкьа ахьтәо.
Амџа иџагам сықәын сцозшәа,
Шьыцра-гәнаҳала сшьахан.
Сыпс иаламзаз харак сшәозшәа,
Ахахә ачҳара схьыршан.

* * *

Снап ианыз анымзалар,
Сымши сытци еипымзалар,
Сашәа нтәамта сакәхашан,
Сус сыззымхоз сақәхәашан.
Бла иабо зегь зымхароуп,
Цәымгк угәатдан днымхароуп.
Узбаша иибо шьыцрахар,
Убахча шәтышра қәыцрахар,
Цсыкьашьк имџагь ылигап,
Қазшьак иутәым цәыригап.
Азы хәашьқәа еилалалар,
Узы ахтартахь иалалап.
Уашта иҗоуцаз дзыхынхәзом,
Мтәыжәџа цтәала узыпырзом.
Аетә жәџан-бла-цырақәа,
Итдам рбызшәа афырақәа,
Уңсы мкьаҗа иалаџуп,
Имазан улахь иатәџуп.
Снап ианыз анзалароуп,

Сымши сытци еипзалароуп,
Лагамта ашәа сакәхароуп,
Сусқәа сымчгыы рықәхароуп.

Снап иану анзалароуп.

* * *

Сытабгама, акрызгама,
Акры схәама уажә ара.
Ацьныш даама,
Зәыр дыжәбама,
Сзыхирҕязеи уи сара?!
Амца мцабзуп,
Алҕагы абзуп,
Шәаць еиҕахәара
Иааскьоит.
Ғызтыз дарбан,
Хыхь азә дҕарган,
Ицагылоуп, дрызгазом.
Изхәада, ицәырган,
Уи жәла дырган
Дрымоуп, ҕыхала
Дгатәуп.
Хаи, закәызеи,
Нцәа дызҕузеи,
Мҕасҕык дзымцо
Амҕа зкузеи?!
Пцшыртә ачхара
Ҧнгатәуп.
Цьнышаа ртыцаҕе
Иртәатәуп.
Нцәа дызбада
Иихәаз зхәада?!
Пцшыртоуп азбацәа
Ахьизтәоуп.

ҲачҲа нтәазар,
ҲамфохҲазар
Ҳада ПшыртаҲа
Ипштәуп.
Нцәа дызбазгы
Иихәаз зхәазгы:
– Ичхатәуп.

* * *

Б. Шьынқәба имшира аены

Ҳаи, Багратхеит, ҳаи, Багратхеит,
Абцар иатхеит, ргәыжәла иатхеит.
Уажәа Пшыртахәтә ихынхәит.
Иамхеит, иатхеит ирфәхәит.
Ашәтқәа хыртәеит, амахә ңыртәеит,
АзытәҲа сабан идыргылт.
Кәара ччакгы ацҲа хыртәеит,
Еилымгак аҲхәҲа ддыргылт.
Аеыхацәа рәыхәа иахеит,
Иуарчануп, уаҲа ицом.
УшҲа дхаларц ихыз дфәхеит,
Баша датцалт, фәраҲа изгом.
Ҳаи, Багратхеит, ҳаи, Багратхеит,
Ухыз иамхеит, ужәла иамхеит.
Урашь иеыжәлан иеадахеит,
Лац хаңыцла еимдырххеит.
Асаркәалеипш убжыы аафәуан,
Ахшыф дагәа имаҲара.
Ааңын агәтәз асытәхәа афәуан,
Ашәтқәа срыцқаңсон сара.

* * *

Адунеи сахэацшуан,
Избарц шыстахыз,
Ишыказ сафсны.
Цшзarak cтaхын,
Аиаша цшаатэын.
Избоз цызышьоз
Сара, Адунеи шыќацэќыз
Зымбаз, избар зтахымхаз
Избарц шыстахыз
Мацарала згэы зќажоз,
Мцымзар цабырг ззымхэоз
Ацсуаны саанхагэышьеит.
Уи уахьагоз анызаарахь
Инагаз мѡахеит, мамзаргы
Арехэара азыжь иалахаз,
Зсара ззымтаз, згэы ццэахьаз
Азыхэашь иалрымгаз, ирхэачеыз,
Ицсхацсыз уаѡхеит,
Шэсыцхраа!

* * *

Архышьна кнылхит тацак,
Уи ачышэ иагазаап,
Ацх-лашьца – ныцдак
Ахьааќэа ирызшазаап.
– Сабиг – Аб дызмыцэеит,
Цхы мыжда, аузахама
Ицсы штаз ицэыцэеит,
Иехэаф акыр нхама.
Аб ирхышьна кнылхит,
Тацара лызуама.
Аб имцэыжэѡа фылхит,
Фыц уажэшьта диуама.

Уи иңсы иахмырзо,
Дцашашәә имбази.
Цуҕак ацәҕа ахьдыршо
Дрылсшәә кыр дымцази.
Аб ирхышьна кнылхит,
Шәик ҕара илыхъзама?!
Аб имцәыжәәа ҕылхит,
Ҙаҕадыҕы длашәхама.
Ҙацак архышьна кнылхит,
Уи ачышә иагазаап.
Аб имцәыжәәа ҕылхит,
Ҙаҕадыҕы длашәхазаап.

* * *

Ацангәара аңшәмацәә
Ҙшәымара рызуам.
Ацангәара аңшәмацәә
Калам-оыга дырцысуам.
Ацангәара, ахымацәыс
Алачцеит рсы.
Ацангәара иахамацәыст,
Инымхеит ма жәласы.
Ацангәара Ашҕа ду,
Ацан хъзы зҕынхаз,
Ацангәара Ашҕа ду,
Ацанцәә ахьҕахаз.
Цан иҕабла иашьҕада,
Зҕоурых шәәх кабаз.
Ацан хаҕәқәә рышьҕақәә,
Ахы мацәыс зҕачҕаз...
Ацан рышьҕа схыланы,
Цан тәылаҕа снаскьон,
Цан рзышцәә сҕыланы,
Цаны бызшәә сдыртцон.
Цан рхәатҕа рцәызгахьаз

Цангәара рыхьчон.
Цан җоурых рцәыззахьаз
Цсрамҗала инаскьон.
Ацангәара ацшәмацәа
Цшәымара рызуам.
Ацангәара ацшәмацәа
Рымцахә еибакуам.
Ацангәара схьаатра,
Сымыш Ашәеикәа.
Ацангәара сшәацьхәацәа
Зларышьтуа сееикәа.
Ацангәара... Ацангәара...

* * *

Имшынын усқан
Сара сызхәаеыз,
Азсара сцаанза.
Уи акәхап санизгыи
Издырзом азәгыи.
Азы-цқьа сафыхәан
Мца гьаман иахыз,
Алҗақ иашәхьан.
Мца иахылцыз лҗазар,
Мца шьтак ннажьуан,
Сгәи абгыицаф цәахәазатәк
Ннажьуан.
Усқан сзыршәозеи,
Мца блын шьтахь
Кәиц хәицк ннажьуеит,
Зи-мцеи еикәымтәар,
Мца-лҗа еикәымтәар, –
Алҗагь сашьызааит,
Мца кәыхуп, издыруеит.

Мшыннырцә унхаргы
Умца-еҳәа уңхьоит.
Акәиц утынхаргы
Мшын шын ихнажьуеит
Уңсы цаа узыннажьуеит
Азсара уцаанза.

* * *

Ари аңстазаара
Еидаран са шатцаз
Сагьнацаңст.
Исхьыршаз зы-хәымгак
Дгьылгы иасмыржәит.
Уи збашаз игәра згоназ
Дхастон,
Дсаҳаанзагь.
Имыцхәымкәа еилкаарак
Сагәыцакын, уи мѡан
Сара сзы, ахара сназгашаз.
Аха исыхәтазу, сахәтазу
Ршәага сызгәнымкылт.
Сышцәоназ скатәон
Сынхьжжыцәкьо.
Аңстазаара амца
Иналс ицахьада.
Иукьымсыр, уакьымсыр?!
Абжьы иго наѡроуп
Ацкы уазыпшызар.
Аңшра чҳаразар
Уи затәашьам иабааиго.
Ари аңстазаара еидаран
Сшатцаз сагьнацаңсит.

* * *

Сшәаць аңеыхақәа
Зи-бнеи инафыз
Згәы ахәыз дҕалазар,
Идыр, ңсразам.
Бзы амшәа саркьалкгы
Зхьаа казырфыз
Злымсыз ажәлар
Милаҕуп хәатәзам.
Аңь махәқәа ирзыфуа
Мацәыс-мца качцара
Ҙныш-тың гәазтаз
Ахәа еитцых рххоуп.
Рыңсы ақәдан, гәыргьынтас
Исхарцаз Сыңсадгьыл
Иблыга дамығны
Саҕа ианцоуп.
Згәашәқәа изыртамлаз
Ҙыңҕа ңшза дзыфнамлаз
Афны аңшәма изгәәҕуа
Иңшуп ишыңшыц.
Фырхатцак дааиуеит
Ибжыы мыргазакәа,
Ҙша мфасран дымфасуеит.
Зыхәра зцәымжыыжыкыз
Иңсадгьыл днақәырцоит уи фыц.

* * *

Блаҕра иҕамгылаз азыҕаа
Ихыжжыз, нас илағырзхеит.
Акәац ҕытгыы знык ианыртцаа,
Аңыка ирцәаблын ижыҕаахеит.
Агәы ркара гәырфа зламзас,
Цәымса блышашәа ибылуеит.
Ахызатә иафсуа угәатца иҕамзас

Ажәа хыкәалаа уашьуеит.
Азхарамфа иңа дгәыхәхароуп.
Ағыычцәагь гәыраз драазазом.
Кыр зычхазгы акры ибароуп,
Чхашьа змамгы рычхазом.
Ламыс зырзыз дыңхашьома,
Маңәа ишәымкәаггы дцалап,
Зымцеи хьымзеи еилдыргома,
Рөыцьагь лакәкаф ирхәалап.
Иануггы асакасагь наргоит,
Игатәымгы азә дубап.
Нымшәа тәылаф шьта сеиларгоит.
Маҳа хәамтак ныжьны сцап.

АҔСУА-ҔЫЦ ИУАЗ

Аңсуа ихьаа даеа хьаауп,
Есымша ирҔыцуп игәырџа.
Аңсуа ишьыжь зынза изаауп,
Имш ицәыбналоит маза.
Заа дылыргоит игара
Иажәрагь зааза ихьзоит.
Блала изыхьчазом игәара,
Ламыс быцала ихирчоит.
Саб ихаан даеа аңсыуан
Ари ашта агәашә зызҔаз.
Ех, уи аңсуа саргы дсыуан
Дәыгба хнымхәын уи дызгаз.
Ижәла-ңшыхәын Ажәла ииҕьоз,
Нашца ахылтыр иашта иҕан.
Хара икаршәыз акәын иибоз
Ааигәа итәазгы хьмызг ирган.
Иеы-цьбара иџыза гәакьан,
Акьыркьырбжьы гәеанцаран.
Ихтың дызшәоз ихшьыз Акьан

Ицэафшәар издыргазгы цәгъаран.
Цсыуа дызтаз ашта стамхеи,
Иҕеы-цъбара заа итгоуп.
Ашас зымгеицш ара сҕамхеи,
Саргы Ацсыуак хәа санцоуп.

* * *

Сылахь сапхьоит, сгәы сҕацәажәоит,
Снапсыргәытца ахсаала ануп.
Сҕеицш ахь сзынамзеит, сыгәжәажәоит
Етцәа црытцла ашыта блуп.
Дунеи дуззак цәгъа исыцәдууз,
Гәрыз салашәеит, сырбом.
Анра иахьымзакәа иандуз,
Ан бызшәала ажәак сызхәом.
Хьаак сафнахырц исҕыхоит,
Сгәы иакьысуеит хәызбаны.
Сшьапышьтыбжьқәа цсык ддырҕыхоит,
Дықәтәоит ицәаз дцәырханы.
Сара схала, сара схала,
Мчы зқәымхара уск сакуп.
Ахәы схала лада сҕала,
Сара сзыхәан зегь акоуп.
Нышк аазхытцуеит сга сымгакәа,
Нак ахышьтрахь шьоукгы цшуп.
Сара гәыфа схәа мхәакәа
Сабацахуеи, сымфагь куп.
Цшыртца иқәтәоу сыхьша ибароуп,
Дгьыл ианзалаз цәгъа дкьашьуп.
Схәаа-лымга-зымхәа сгароуп,
Сан дызхьымзас са саҕуп
Лара ахышьтраҕе дысзыцшуп,
Сылахь ацхьара даҕуп.
Лахьынцазар?

* * *

Изыркъада атх агәы,
Ақәа тыкьасоит.
Амышьтацәгъа уи ацгәы
Аңарда ицәытатәоит.
Ишпаҳцәызи жәван аңшшәы.
Апқа ңырма иаццама.
Сангы дылаблит ашәы,
Ғыц гәырәакгы аццоума.
Алға әеиуеит хәыштарак,
Абңар тқьар ишәартазам.
Зтак насмоузаз зцаарак
Сыңшуп, азәгы ихәартазам.
Ашәыр ғаха гьамада,
Мәас-лапкъа назгәыдырто.
Қьаңтак тынхас иамада
Зыдгыл зцеира нақәызто.
Жәлар рхәа нымтәазар,
Рықәоуп, Шәнеибац гарашәан.
Сангы чҳара лымтәазар.
Лытқы шкәакәа лгәалашәан,
Сгәашә ихылшьит данцашашә,
Ныхәа-нымтәа иашьанахарц.
Уи лытқы-ңшза збашашә
Сашьтоуп сгәашә иашанахарц.
Изыркъада атх агәы?!

* * *

Ғагалан амтәыжәә сытқак сакуп,
Ацәқәырң изхыргаз гбакеиңш сҕацәуп.
Ажәван ианхалаз ашәаңшь сазгәыкуеит,
Амра аҕашәамтаз снапатца ианшуеит.
Амәасөы ишьта анхалан збазом.
Апқақәа имәасыз ушьта срыхьзозом.
Исхаштхьоу агарашәа аәәуеит харантә.

Инсыжьуа сыгэтыхоуп санцашагь арантэ.
Адлакь-шы иангылоу ибжы сахауеит
Ахрақәа ғызәзәа арџаш лбауеит.
Адшамџас изхытыз цэгьалатәкьа итцәытәуп.
Мџахарак иқәхаз есымша дзатәуп.
Шәара-саск истааз дыспыртцны дцазом,
Шәаргәындакгы шсакәу аргамә исхәазом.
Исшәартәу ацсракәзам, сшәоит зегь рзы,
Исцәызхьоу, сызцәызхьоу еихарак схазы.
Адуinei ду матәак еицш исшәуп итшәахан,
Сеирызгы зыдоуп ахы ладырхан.
Амџа еихагала сынхартоуп уажәы,
Хгәылак ишәитцеит иаб икәымжәы.
Иабгы дыцсахџын, сҗазызеит са сцәа,
Хашҗа дхәцәтәлеит, иаххабгеит рацәа.
Бла-цәгьа, мышьҗацәгьа ргәаггы сдиркит.
Иччацшҗ цәыршәагала сгәашәгы аиркит.
Амџасџ-ныхәаџ ибжы сахауеит,
Сгәашә асыртыроуп, издыруеит даауеит.
Аацын, бгы-иатцәа, тагалан – аџеижь,
Сныхәаџ гәыраз Ныхәацхьыз хәеишҗ.
Амин!

* * *

Изымтәазгы дтәахып, итәазгы дџагылап,
Ацшалас еиқәымтәагь амџа инанылап.
Ацәгьагь абзиагь азеицшноуп ишцо,
Гәыргьагь гәырџацәгьагь ацша нарындо.
Адуinei хәа хзышьҗоуаҗ еицакрак убом,
Агәеисыбжҗ унырроуп, ажәала угәра агом.
Аамҗа иасаануп амшхәа хзышьҗоу,
Цәроуп нас асаангы анкыдкьа изхәартәу.
Иџеиуа дылбаароуп ароуп Ацсы акәаҗ,
Арақоуп иахьныжы Ацсы-цқьа акәалаҗ.
Адуinei ду цацхала агәашә анарку,

Избан акәалаң-хәыч ашәкәа зарту?!
Сархәыцит, саргәафит уи аилкаа зызкыз,
Ацаңха-затә зцәызшаз изиртаз закәыз!
Смазамзи, мазаназ уи аилкаа харан,
Цаңхаңшааф са сакәхар са сзыхәа нтәаран.
Мәасран аңшалас иадыруаз – иатцаз,
Ашыцгара башан Амш интәаз.
Иумбаша ашытақәа сырхылан снаскьон.
Аңсы-цкьа цаңхазтәыз мазакгыи сиртцон.

АЗЫЦШЬА

Саниз сахьыркәабаз зыцшьан,
Азы стызгаз сан длашьан.
Убри азыхәан саншьа схәон,
Азы ахьырыцшьоз дынхон.
Адуinei зегь зызәзәахьоу,
Азы зрыцкьо дыжәбахьоу.
Азыхь лхәыцит Анцәа иан.
Зегь хазрыцкьоз уи фамәан.
Нас ишнеиуаз ихәашьит,
Аңсыкьашькәа иркьашьит.
Аңхыз салан, са схәыццәан,
Зегьы дреиғьасшьон са сан.
Азы стаңалар сбаазон,
Сан сеилыхны сылкәабон,
Адуinei ду сыцәхәычын,
Зи-мцеи еинышәалар стахын.
Азиас аччабжь саҳауан,
Иара цоноуп, са схынхәуан.
Са сандуха амшын цәкәырцон,
Аццхь цыххаа ишцозгыи збон.
Сан дабаказ, днаскьахьан,
Саншьа азхькәаф дыхтәахьан.

Сара соуп урт иртынхаз,
Азыкьашьқәа ргъама збаз.

Азиас аччабжь саҕауан...

* * *

Асахъа ннажьуан амра ацамтаз,
Ашәақшь зыншылаз пшшәык ацтан.
Иблыз мшы-мрак амш антәамтаз
Ччацшык ааныжьны иныртәан.
Ицози иаази еилало еилыцуан,
Псымтеи имтеи рхәаа еилгон.
Жәәан лакыта ашәақшь аныцуан,
Зыхь зыгәлымфыз азә дыржьон.
Адунеи зегь усшәа еихышыын,
Зықә зызшәашаз иқә шәатәын.
Азәы ихала игәырфәа изныжьын,
Амцацшь далган ҕазә дгатәын.
Згәыцқъа зцәыблыз азә дыгәжәажәон
Цәа цәашьушәа блы дзытуа.
Ғазә иахәтоуп хәа дыҕхырцәажәон,
Игәазто дыкам уи ауп сызшыуа.
Амра ацамта, амш антәамта,
Жәәан ианбалаз уи ацшшәы,
Ихынхәыз амра мыш-ҕыц-имта
Мра назҕампхаз шьха-сыршәы.
Арт зегь схәарцаз са срыхьзома,
Бҕыцк тагалан атла иешәаз.
Тынчра-бжьыда-бызшәа стома,
Урт зегь стар хәа дшәеит сызшаз.

АМЗА ХАЛОН...

Атх афыцтрак амза халон,
Ажәәан ата ахзы ахьыршо.

Схэыцра лакэқэак адысхэалон,
Зыркэик сашытан ашэа хэо.
Ускан мза мазашэа здыруан
Амзырхэага цха-мэа хын,
Сымшэазакэа амшынгы сыруан,
Жэван Етэацаа сыбла рхын.
Ацша атэыца нкылан сақэтэан,
Лакэ дунеикахь сымца хан,
Заза еимхэыцны ашэтыц сақэтэон,
Ашэт гэыргынха сыхэда иахан.
Илакэ тэылаз атцх салан,
Амзагы ускан даеакын.
Уажэ сахьататэоу сгэы акалан,
Гэытцха-хьаак сымца акын.
Атцх иалыцуан са сыччабжь,
Азыркэиқэа рымца скын.
Алашбжьқэа, ахэыцқэа рыхэхабжь,
Лацш ахьымназо итэахын.

Амза халон, амза талон,
Сара абартцакынтэ сыцшын.
Амза таларгы еица халон,

Ускан сбарца затэ тацэын.

Амза халон, сара сдалон...

* * *

Сыцсымкэа сыбзамкэа дунеикае сынхеит,
Идэымкэа иагыбнамкэа, тышшарак сданхеит.
Ныобжь аангылом, шытакгы убазом,
Ипсаадоуп, итцладоуп, ашэак уахазом.
Ацтақэа афаршэуп ажэван ацшшэы,
Шьтазатцэык алдоуп убрыгы сара стэы.
Кэашымца мцадак харантэи иубоит,

Амра җагылоит, ишнеиуа иҗашәоит.
Мышьтацәгьак дуңылом, лаңшыцәгьак дубом,
Уахгьы җынгы уныҗәа, уалсны узцом.
Мцацәашьуп иҗоу, лашарагь аркым,
Сгәашәгы сыҗнашәгы кыдуп, иартым.
Җауоуп сызҗыхәо, рыжәтәыс ишьоуп,
Ус сылахь ианитҗеит, Җазшаз иңшьоуп.
Җыхәак кьыркьыруа иааҗуа абжьоуп,
Иубарцаз удәықәларгьы башаза ужьоуп.
Аңшәы зацәык усқан иубоит еилганы,
Еикәшамҗоуп узнылаз, уаауеит угьежны.
Җышәарта дгьылуп, сахысырц саҗоуп.
Сычхара нымцәар Җанаҗ-Ашта стоуп.

АМҖАСҖ

Са сымҗасҗын, саанымгылеит,
Шәызҗу збарцаз саакыдгылеит.
Снапы еитцыхын акгы акымызт,
Сылахь җаҗҗа баша иҗымызт.
Саңхьо исымҗеит абызшәа,
Уи батәызаргьы оумашәа,
Җәаак ыҗоуп уахьзахымсуа,
Уара узқәиҗым, уагьзакьымсуа.
Уи уанашьтал уекынҗа,
Удырхынхәгәышьоит лабанҗа.
Ажәа иамоуп иара аҗың,
Зегьы ириҗом уи насыңс.
Изызхәо иами ашәа зхәаша,
Иузымхәозар бзиа збаша,
Имчылоутәыр кыр иаңсоума,
Ахьажь җыжра шәахәароума.
Са сымҗасҗын саакыдгылеит,
Снап ианитҗаз ааныскылеит.
Ишак сашьҗеитҗан сеимдоит,

Ихарацәазаргь, зны сахьзоит.
Са сымѡасѡуп...

* * *

Снапсыргәытца ианын сыңсахсаала,
Сзамыңхьо ғазла икәыршан.
Исыздыруам ари адгьыл занаала,
Ғәырѡацәгьоуп ианызгаз, избан?
Напеикәырша ижәба хәа иҳазныжьу
Псықәхак лаңшыла изиркаа.
Згәыраз-гәашә-цаңха еиужьу
Аға бааңс сасык иеиңш дзазаа.
Сдашьхәоуп арақа изықәгылоу,
Скәасқя аҳарңьқәа тығәға.
Сыңсықәуп азыхәоуп дызгылоу,
Сыңсыхьчаѡ еитдыңны имаға.
Аңсықьашь зымтәыжәѡақәа зроуаз
Хамра итәахырцаз дыприт.
Шьыжьыказ лаңықәшәацәгьа исоуз,
Сыңхыз-лакә агәашәқәа анартит.
Саңхьеит снапатца ианѡылаз,
Ғазла мазажәакгы зѡит.
Мышьтацәгьак уи ашьыжь испылаз
Имшьта ишқа игьежьит.

Снапатца иануп сыңсахсаала.

* * *

Сылаңш кыдхалон нахьхьынза,
Ашьха рика ағазқәа збон.
Исымбацшәа уи иахьанза,
Ихәытхәытүа маза рхәон.
Пша бызшәала урт еицәажәон,
Ирхыкны аңтақәа зырѡуан.

Абарта сықаттан сгәы сҕацаажәон,
Иҕыуаз иалхны ак зыуан.
Цгәыкгы кыуан така икаршәыз,
Ҙнышк хақәйтра жәақәа аҕьон.
Схышә мрахәага-җарда иағаршәыз,
Сымхны амрагь сыцәташәон.
Схәыцра-еыбҕа-кәадыр хышәашәа,
Сзахамгыло сыхьташыуан.
Слымҕа иҕауан ирхәыз иашәа,
Иааирак амшала дауан.
Шьта сзыцәшәозгы хара хақәын,
Дҕежәызхрыда ахә дхынхәыр.
Ҙазтымҕыша ауалгы хақәын,
Игәашә ианахҕахьан амхәыр.

Иаанкылоуп.

* * *

Илашан амза, илашацәан,
Абарта сықаттан, ихьтацәан.
Амзырхәага амшын ихтәалан,
Ҙрымша снықәлан ажәван салан.
Дгьыл ианызгаз хьаак сыцын,
Сымш иагәылан, зынза ирҕыцын.
Ҙызшәак амымтәеит сынхартә
Ҙьаргы исмоуит уи ахәарта:
Инеибеицшны зегь еицшызар,
Хшыи гәыцәи зегь еицшызар,
Рыдгьыл нықәны зегь еидгылон,
Рыцсы каршәны илагылон.
Зыдгьыл заҕәоу икәу крькоуп,
Изацагылаз зегь хаизыкоуп
Уҕсахымхан ухьчашымзаргь,
Ҙьара уанырцап уажә иашымзаргь.
Ишьамхы аирсаит данырныхәо.

Анцәа дузза ихъз анырхәо.
Узиз уаха иуарымхәацкәа,
Узрықәымгылар ужәла адацкәа,
Еиғуп ужәлар урыламгылар,
Уимоу умәа акәап ургылар.
Ари засхәода уахь сахьцо
Уи адагь схьаакәа цхьазо.

Илашан амза, илашацәан,
Аха сгәатцан лашьцацәан.
Сфызхуа сеидру абас саншәо,
Сбартца сықәтәан иансыршо.

* * *

Иҕастцазеи шаҕа гха, шаҕа гха,
Аамта снымшәо сацын са стәха.
Амш сырғәаан саднамкылеит,
Атцх сырғәаан исыдымгылеит.
Цәгъа сгәы сзырхьуаз рацәахеит,
Сус сахьымзо сеилахеит.
Амза сыхәаччан ибналеит,
Амшын гәаан ацәқәырц халеит,
Сыгха сфызцәа исанармыжьит,
Стахи сыуеи наҕ сынрыжьит,
Ацгәы еиқәатцәа сымәа ианхалеит,
Агәы нкаршәны сапхьа иантәалеит,
Амца еиқәыстцан аләа ахытәеит,
Аехәа мцабзгьы аләагь ыцәеит,
Сиаша ахьыҕаз сзымназахит,
Амш даршеигьы сыпсы тнахит,
Сгәы исыркараз лымшак акәхеит,
Ацстазаарагь зеипшраз лакәхеит.
Апшыртаҕы сус иахцәажәеит,
Сызтахытәҕьаз ааилагәжәажәеит,
Сгәы шытырхит, сыпсы ҕырхит,

Ацгәы еикәатдәа сымџа ианырхит,
Җазшаз Иажәа атцакы гәгәзаап,
Адгьыл ақәларагь аңсазаап.

Икастцазеи шақа гха, шақа гха.

* * *

Абгь џеижьқәа тдла лабжышқәа,
Ахьхьахәа исгәыдкьаса икақсон.
Ашьха рхылца аңра црышқәа,
Мра хьыршазла рықә рызәзәон.
Сымцахә сатцхон цәашьы мкьақан,
Җагалан-ңшахь насқәашәшәон.
Амра иңнашәаз шәтык саагәақан
Затәра иадырган иаачьырбон.
Ахаџазарақ сылақш итцшәон
Рашь-ңры амтцәыжәџақәа иақьоз,
Жәџан қарыңхра етцәак кьидшәон
Зкәиц хәыч сышқа иаанагоз.
Сьдгьыл гара иаагазәазуаз,
Сықә сахьнамгзар хәа сацәшәон,
Җагалан-мал афџы исқәасуаз,
Сшәа самытцңаа сама ицон.
Жәџангәашәңхьара сныхахә тәартә
Агәашәқәа сылақш рзырхан.
Сычха-гара сгәыңра абартә
Схылақшупаз са сыхьчан.

Абгь џеижьқәа тдла лабжышқәа,
Ахьхьахәа исгәыдкьаса икақсон...

* * *

Сара идырны цэгъа смузац,
Сара ыызак дсымтизац.
Сывтагылан ашә, сзырѳзом,
Азәгы иѳаѳхъа скъақъазом.
Анцәа иситаз зегъ сызхоит,
Сысәхәа мцадазаргъ сарѳхоит.
Исанашьюу доухак сацуп,
Уи са сашта-цла иадацуп.
Ажәак сыцуп пхашьароуп,
Иаргъы саргъы хайкароуп.
Саб дтиѳымызт, дынхаѳын,
Зегъ раѳхъазагъ уи дуаѳын.
Мал дук иман сгәалашәомызт,
Аха дгарнгы узхәомызт.
Иқә итцасқәа гәәто днеиуан,
Зхәы инатәхәан изфоз дреиуан.
Сан аѳхәыс лаша зырхәоз,
Саси-пшәымеи ргәы кәзтцоз.
Ныхәа зцылтцаз Сағанеи
Лныхәа хаштаѳы ианнеи,
Уи хәѳыхәоит Азы-пшьа,
Саб игәыгра, сан лцьшьа,
Саргъы исылоуп урт ршьа.
Сара идырны цәгъак сзузом,
Сара ыызак дыстизом.
Исзухәо иарбану, сашья,
Уртқәа акгы алазом са сшьа.

Сара идырны цәгъа зузом.

ИКАЛОЗЕИ?

Атчыс ушыыр икалозеи.

П. Бебиа

Адунеи сацэызыр икалозеи –
Стэаны схэыцуан агаза.
Са саныкам ирхэалозеи,
Ашэтқәа шэтрыма ицшзаза.
Ацсаатэ прышама жәфангэыла,
Ашәа ахәома Акарматчыс.
Исыцашыыцуа сара сгэыла
Дтынчны дыцәап Анцәа иныс.
Сыртахума, зәыр сихума,
Ацша саццап сымхынхәзо,
Ари адгғыл сара истәума,
Зегғы мөасны наӀ ианцо.
Дунеи гәәтеик салагылан,
Зны санышәо, нас сацәшәо,
Хра цыфцыфкғы саҫагылан,
Дәы-цшзак сықәын ашәтқәа кәшәо.
Сымшқәа исыртөмызт ацсшьаха,
Сыф сырхымзо хәишыҫацәан,
Сусқәа исыртөмызт атәаха,
Ари адгғылаҫ са смыцхәцәан.
Сыҫсы сзымшьеит цсшьаха аныӀаз,
Схы аха смоуит зынзагғы.
Тынхеи-дыри сааигәа иӀаз
Исымырхуан сымш уатәгғы.
Адунеи сацэызыр икалозеи?
Схы аха соуп еиҫагғы.
Исеишуа исышыҫоу ирхэалозеи,
Исыццашама уахь даргғы?!
Ирхәозеи?

* * *

Уеыжәлан уеыжәтыр калазом,
Уи еиҳа ихьмызгызаап.
Аеыбгаҕаза ус иузом,
Уи еиҳагы длаҕәызаап.
Зынза ҕеыжәлара атахзам,
Ианакәзам уанеыжәтша,
Баша ҕеыжәлара сыхзам
Ғеырбароуп унцәыртшәа
Уедырбо улеиҕеиуа
Иутәым уахынхалан,
Удхаршьо иушьтанеиуа,
Иузааигәоу ургәалан...
Ғеыбгаҕе ҕеҕаза инеиша,
Ғеыцьбара дадыруеит.
Аеыҕ раҕхәа иҕеиша,
Аеыҕчкәын иуирдыруеит.
Аеықәтәара таалымым,
Уи баҕхатәра цәыртроуп.
Уи зыхәтоу изыцәтәымым,
Ғеыбгаҕе ҕеҕаза дцәыртроуп.
Уеыжәлан узымцар уеыжәтцроуп.
Ғеыжәла зымца калазом,
Уи еиҳа иеицәзаап.

* * *

Сымш саркәакеицш иҕыххаа,
Ирҕаш шәахны инкабеит.
Тагалан хьҕеижь шәырк аҕыхха
Аасмоузакәа иара цеит.
Иблыз амра аццхь акәхап,
Жәҕан икыдшьылаз ацәацшь,
Ацх агәылсра сымчгы ақәхап,
Шьыжь саңылап мрачча ашәацшь.
Сгәы аңхара мҕа уархалыз,

Сымш гәйрҗыҗгаҗ арҗхалап.
Доуха ныҗәә хара иҗалаз,
Саб иҗәамҗаҗ исыпшаалап.
Исызгәамҗаз шыҗа сахьзома,
Ицази иаази хшәазшәә иеилоуп.
Ала еибафа урылс узцома
Аҗаҗҗа-мәә җыц иаҗгоуп.
Сшәартә еиҗш сҗалеит ахлаҗьара,
Уеузынкылар уиааира җшьоуп.
Аамҗа игәазҗаз сыпсапара,
Исылахәмаруа сашҗа иҗоуп.

* * *

Сыпсы җазааит, иҗагәышьаз.
Сызҗырхагада – азәҗы.
Еиҗахәлазааит, ихәлагәышьаз.
Еиҗашахып, нас уаҗәҗы.
Деиҗасықәшәап уи агәымха,
Ашьыцра ажьакҗа иагахьоу.
Дызҗахыда, дтәоуп деиҗымха
Хәөык ахшара заазахьоу.
Сымшуп иҗәеит мыҗдак днеиуан,
Иааигәә снейргы сҗахым.
җьычцәә гәартәк заазаз дреиуан.
Уажәшьҗа ргәараҗ уәә дахым.
Иакәым сҗәома исыумырхәозар,
Сгәы арахәыцқәә сырххаҗәеит.
Ушҗаздыруеи, узакәу сҗәозар,
Узлоу рхаткыс урҗахьеит.
Зык саанахәар снапы сҗьароуп,
Аҗан адырраҗ даара ицәҗьоуп
Ианхәатәуҗы, ихәатәу сҗәароуп,
Чхара сзымҗеит, уи сыҗхоуп.
Уҗсы җазарҗ уҗсы җырхуеит,
Урҗырхагоуп, урбаны.

Ахатгэынгы ухыз анырхуеит,
Уңсы җалар хәа ишәаны.

* * *

Ажәәан лаҗәыр хәа
иацәшәозшәа
гәашьан иацагылоу
рыжәәақәа
ирықәығәғәо ахьамтара
иаршлан
еиқәышлахәа нахьхьи
асаркьа мшын
изааңшыло
ақәыңсычхаха
рымамкәа
ааңсарада
ишгылац игылоу
ашьха цыргәәқәа
рыгәра
гацәҗьан
зыҗерызтаз
ажәәан
аецәара иаҗаччо
изхаршәу
адгьыл
ақәаб
еилашуеит
ахтысқәа идырқаран
аңсы еивтахо.

Уа җәыц хәычзак
иаларшәу
ишаҗьшаҗьо
зтың
ззымңшаауа

Инсыжьхъан, сынрыжьхъан анкьа хара,
Исыцны ихынхэыма арахьгы нхара.
Ипцэама, инцэама хаимаздо арахэыц,
Сахъаиз игэастеит, еимыздеит хэыц-хэыц.
Имачуп ҕыцны испылаз сзыниаз,
Иҕацоуп иҕоу, иацами санцаз.
Аҕапшы икэатэеи еилалеит аҕшшэқәа,
Итыкьаса иварха идэықәлеит ақәа.
Амацэыс-хыи-еимхэыц хәоны ифнацчон,
Аҕшшэы еикэатэа аҕныш адэныҕа дыччон.
Амға сзынысыз, сзынылаз еикәшон,
Аҕапшы икэатэеи еилытцын сеикәхон.

* * *

Ахаҕсахьақәа агэырфашьта зынхалаз,
Аблақәа – азышьтра, азиас зтабаз.
Афнашта аҕабааҕс дызталаз,
Ацэаабжьқәа – афны афныцқа ифнахаз,
Ишьамхышгыла абырг Анцэа ихэоз,
Ан – дхызфоз гэышпыла зхэычы,
Ахацэа Ахатцашэа еицызхэоз,
Ибылны ишьтаз ақыта еикэчычы,
Аҕсзы мфанызгоз ахызатэ,
Азэзатэқәа... агэашэқәа ахьакуаз,
Скэашоит хэа иаҕыз ашьапызатэ,
Зыгэтыхажэа згэатца итаҕсуаз...
Абарт зегь ирылган са сажэа,
Сгэатца лабжышла ихэаҕены,
Ашэымтак, сухэоит, сырцэажэа,
Зегь ззеицшу уччапшы тэахны.
Амцоуп, иудыруаз, сзылысыз,
Псыла сдунеи хэыч хьчаны,
Сылабжыш сзамға иаҕысыз,
Хэрашэатцас сыхэра рҕчаны.
Урт амшқәа сыхьуеит исхымго,

Урт рыла сыңсыцкыа тахэхэоуп,
Акызатдэык иахьанза исызхымго,
Зегь ззеицшу учча еиқэатдэа ауп.

* * *

Аңсҕазаара саттахан сыхэхэабжь саҳаит,
Ашэт хэыч игэылтцыз шызбоз иазҳаит.
Амра аҕаңхазара абла еиқэыңсан,
Алабжыш гэастеит махэык иахыкэкэан.
Заамта кыаҕзоу зегь реиҳа са соуп,
Сылабжыш кэаңкэа сымта икаңсоуп,
Гэымбылк дымҕасуазар дцоит сыхтдэаны,
Сытдихыр алшоит данааиуа дхынҳэны.
Шэымта лашароуп са сзыҳэан ишоу,
Аңсҕазаара хаара, са сзыҳэа иашоу
Иаттахаз сыхэхэабжь баҳама баргы,
Сыңшзара ңыркуам уртгы, ңшагы.
Сыхэхэабжь аҳазаап атцыс хэыч чырчыруеит,
Аңсҕазаара шлакэу атцыс хэыч иадыруеит,
Жэҕанахь сыңшызар аетдэ лацэҕэуеит,
Аңсҕазаара амтэыжэҕаҕ аетдэ зытуеит.
Шака сацэхэычүзеи Адунеи ду сызтоу,
Тэыц хэычык икам закэызеи сзышьтоу.
Сылхоит Аңсҕазаара агэашэ исцэакыз,
Жэҕангэашэ иахылтцыз, агэашэ анартыз.
Аңсҕазаара самхоит дчак аҕсыршэарц,
Саттахан сыхэхэабжь шэаҳаргы шэымшэарц.
Аңсҕазаара саттахан сыхэхэабжь саҳаит.

* * *

Аштa иҕаршэу адэы иатдэа ңхызла избалоит,
Аштa иҕаршэу адэы иатдэа сықэхэхэа сцалоит.
Аңныш жэҕашкэа амшын ихызлаз срыцуп зны спыруа.
Амза хышэашэа сыкэа иҕаршэуп сгэатца тыңсаауа.

Адәы иатәа сылапш икәтцыз җыф маапса иаапсоит.
Абгы иатәа атла иршәырхыз кыдхәаша икапсоит.
Аөеижь маәа атла иршәырцаз тагалан сагәапхоит.
Сыткы иатәа лапш иацәызыз сдәы иатәаә инхоит.
Цәыкәбар кәапны ацстазаараз сымышкәа цхьазоуп.
Дәыиатәа-уархал-каршәаә гәыфарха сышьтоуп.
Алға зхылтуа абажә злачы кәиц атынхазом,
Сдәы иатәа шықәсы еикәшараз хаскьынгы фазом.
Цсы лашакәа хадгьыл фызхыз рымаәа сдырakit.
Дгьыл икәымзаз урт рыцсыцкьа ажәфанаә иакит.
Аблагәыгра мышьта баапсы уфны ахышә аркы,
Мышьталаша – ацхьагыла агәашәкәа изашәырты.
Адәы иатәа сразкы иатәа цсрашьтахьгы истынхо
Амшын Еикәа агәы иатәа сыҗба тазырхо.
Сымш иахыуа саркьал кнаха икәхаз сыцсы абжы,
Шәарфыхалап, исылшои уаха, иамхацәаз шыжы.

***

Ацстазаара ачараә аишәа сахатәан,
Акәәцжәцәа итырган исдыржәит атәан.
Ақәаб ду амца иаршыз цәгьала ицан,
Аталбаш ибжы аафәуеит иахьанзагь – Хасан.
Иацсоугы иацсамгы рныхәәәа икуп.
Атацагь дызбомеи, цьара дыфнакуп.
Ашәәхәабжь аафәуеит, арахь азә дрыпкәит.
Ихысыз дабакоу цьара дыфнапкәит.
Скәашоит хәа азә дафыхуп, уи кәашарам,
Еилымгазо чароуп, ихаам, иагьашам.
Агәашәәә азә дтәахуп, дацхьоит, дыфәуеит,
Сахьақәак тихуеит, нак итәәахуеит.
Амши атци ирзеилоугы ршоит,
Ажәфан акынтәи етәак аалашоит.
Мфасфык дымфасуеит, мазамфа дануп,
Лакә-тыпха адәыцшзаә лрашь дазыцшуп.
Леи-бгеи еицрыхоит абәф зырххо,

Цгәыкгы рыхтыгәлеит сеидру еикәхо.
Азиасқәа мөасуеит, амра җашәоит.
Адстазаара ачарахь шьоук ааиуеит, ицоит.
Чарауафык ижәбац, еишәак сахатәоуп.
Асахьақәа җызхуа агәашәафы дтәоуп.
Санцоз акгы збомызт, ара зегь хашьын,
Асахьақәа цәырган агәашәаф ихшьын.

* * *

Псрак афы сыҗан амц ахьырхәоз,
Инеибеицшны зегь хәацәон.
Шәанацәалбеит, ацсы изырхәоз –
Уфатца уфытцшәан икашәон.
Сахьак хәхәацшуан дахьцәажәоз,
Адуinei амаа иара икын.
Уцсы аатнахуа уажә ихцәажәоз
Ажәәан дхагалан дыркын.
Шықәсы өажәа аус зцаауаз,
Зынза иакәзамкәа дҗартцеит.
Сшьапқәа ццәанда са сабаауаз,
Схы-сгәы далысхып җастцеит.
Иужьо дарбан, Хазшаз иоума,
Жәәан ихызтцо уажә ашәшьы,
Сеилагама, Сиҗ дидоума
Иахьа иаажуа, са сышәшьы.
Дызлаҗаз зегь аархәны ишцархәо,
Азәы иритазшәа адтца,
Ишцә, астцәҗьа афа еитархәо –
Хатцабгатцәҗьеит ас ханца.
Ирымхәашазгы, ихәатәызгы...
Инеибеицшны зегь хәацәон,
Мыцхәаран иара дызфызгы,
Деикәҗьа дрыма цсыҗра ицон.

* * *

Сара адунеи иаццоу хэамтоуп,
Хэоук санцэамтоуп, кэапны сгылоуп.
Лапш анафсан икоу збартоуп,
Хара напшфы икэыхкэак сгылоуп.
Мца иафыхээз мца дазгагоуп,
Цэгъа зуз имфоуп ашэи зныло,
Иаша цэыкэбар гэы-псыршьагоуп,
Гэырфагъ гэыргъагъ лабжыш рылоуп.
Зытра иамкыз азы хыцроуп
Цэгъак мукэа имфасны изцозар.
Ацъныш итра италаз дтыцроуп,
Ацъныш дахьцо диц дымцозар.
Еикэхэалартоуп ахи цыхэеи,
Еипымларгыи еипгалатэуп.
Иекээзаргыи ееикэеи еыхэеи,
Еыхэа, хамта-дэы икэгалатэуп.
Еиндагълазом мчи хшыфи,
Акэыш диуроуп гэгъ иццаны,
Еипхныфлазом еадеи еыфи,
Ирзыпшыда еицыкэццаны.
Зыжэфа гъкъаз иоуп агэыпцэага.
Агыргын еипш дахьцаз дааиуа,
Аамта-хгэаша-мырхэацэага
Сабалахеи, сыхэхэабж маафуа.

* * *

Аамта исхысхьюу ахэ здыруеит,
Сапхъа икоу – еихагыи.
Знык сантала азиас сыруеит,
Сахьхэыртэ изуеи, санцагыи.
Сара ахфыхра саманшэалам,
Изуз сымаз, сара истэуп.
Истэым сашьтам, акгыи сзалам,
Изуз цэгъазаргъ са исшэатэуп.

Азэгы сиеицшмыз, сеицээз, сеиғьыз,
Сара исеицшугь дыстахзам,
Сашьтам, сашьтамлац исзеиғьыз,
Аеыхацэагь сағәра ркзам.
Аз иаанагаз малгы сымам,
Аңша иасто зынзагы.
Сахьзанымшәашагь саңшәымам,
Ұызәгь дсымам, тынхагы.
Уархал татак снылагылан,
Ламыс кьәфрак касымтац,
Лымха кьдта сцәытагылан,
Цсахык имәала сымтац.
Аамта иацәызгаз сзыхкәашаша,
Сымәа ианыжьлазам хахәык,
Амәа нсыжьуан сызлацаша,
Мцакгы – дсышьталар лахәык.
Аамта исхысхьоу ахә здыруеит,
Ұыза гәрамга дыстахзам.
Зиас қандак сҗалан сыруеит,
Аеыхацэагь сағәра ркзам.

ЗЕГЬ ИАХЗЕИЦШУ

Са саахьан санаазгы,
Санцахьаз сцахьан.
Уи мазан, изхәазгы
Саңхьа зны даахьан.
Имәа ган ианысуаз,
Иаазгы ицазгы анын,
Мәа затцәык хазнысуаз,
Ианысшаз ирзыцшын.
Ианыжәгазеи шәхәама?!
Ианахгалаз хгон.
– Шәәсны зәыр шәызцома?!
Мәадаран иаантәон.

АМШЫҢАЦӘҒА

Акы сашытан, интәахьян,
Хәтәык сыман, ирхәахьян.
Сымға җитәахьян Азәы,
Исцәигашеи, мшәан, – Уатәы.
Икат-мтәыжәға иазхауан,
Амшын иаларшәны даауан.
Изра җышыон ацәкәырҗа,
Амшын хзыжбуаз шыыц-ипа.
Ажәған дкыдхон, етәакәак
Дрышытан хәылак, лашыцакәак.
Амш дацрыхо иркәыкәуан,
Газа хамтак наидыркуан.
Хья рахәыцны цәҗа ихауан,
Ашәи иман даахынхәуан.
Шыыжь дуҗылар ухиазом,
Амш умпыткәоит, иузхазом.
Амшын аччабжь шәаҗахоит,
Ахыкә ацәкрыҗ ацәтахоит.
Хара дхалоп, ара дынхоит,
Ацсра аткысгыы уи сицәшәоит.

* * *

Атх мзада тқы еикәатәара,
Ихмырҗазакәа таҗа ишытан.
Шаҗа бжьоузеи ашыыжь шара,
Уанза анеира даара ицәҗан.
Җхыз ламгылан сцәарта сылтцит,
Тҗхи-мши хшәа-зшәа еиҗаран.
Цәамтхаа сзыхәаз суада идәылтцит,
Сагыашытамлеит, уи хжъаран.
Амш иацәызгаз җататә гәартак,
Снапы зхымыззас ус ишытан.
Уаха исмоуз җара хәартак,

Ұышыагы сзамто атх саған.
Сыңсы зшәыстқоз схяа хымга,
Ғынчра цхыкаҕ сархәацәон.
Ибжыы шҕацәгьюу сгәыла еилымга,
Еиҕеижәыхма, уахак дыхәхәон.
Хымха-цымшыа атх шҕазгеи,
Ғеиқәа-Ғеижәла сас дыстоуп.
Сымыш-Ғеыхәа ағәра абазгеи,
Атх агәылсра цәгәла ицәгьюуп.

* * *

Сымҕыркәара, сара сгәара,
Сжыра ахыбра, сеихаңсыхә.
Скәасқя, сҕацха, са сбаагәара,
Еиқәсырхарцаз еиҕа усыхә.
Сығба кыдкя амшын иххалаз
Иагахязгы зыхнаго.
Нашҕа-ңсахык хара ихалаз,
Дақәуршәарцаз иқәнагоу.
Дхьюурпшырцаз зықә зыцәшашыз,
Марахәк хашта дтоумырпшын.
Псымтәык хадгьылгы зыргәашаз
Иитәым чанк дахьумырпшын.
Сан лцыка ахакя иқәхыз,
Аффы анамтәа хайлахәап.
Агылқатцлеиңш зашта иқәхаз,
Ихьыз хажәларгы ирызхап.
Азын сымкәыл, хтанасызшәа,
Пштәы затәыкоуп хабла иабо.
Цан ршәаңхәа аңша сызшәа,
Хахь хамбакәа ханҕахо,
Гәынхәцыстоуп цахәа узто,
Пстацәын аус зымуа.
Доуха Ғеыхоуп зегь еибызто,
Смал инсыжьюа саныңсуа.

* * *

Акәара ччабжь ахьырхьырхәә,
Атцх иагәылѳны исахауан.
Санду илықәлоу алакәкәә ахьырхәә
Сахтыгәлазшәә сгәы азхауан.
Амш мцәажәә цәгъа сзыркараз,
Иахьцахьоу саргәырғьон нас.
Атцх ґачча са сзы игәѳараз,
Исалацәкәуазшәә збахуан цас.
Лакә еиґахаәґ азхыкә саван,
Азахкәажә слышьтан сыпшаауан,
Абжьас цәыркьа зны сырцәафан,
Санду лтцәыуабжь сахауан.
Аду тәыла пхызла избоз,
Саѳс сышґаацәеи уажәы.
Аґсыз ажәѳа амхны сшызсоз,
Саб исшәитцон икәымжәы.
Хара схәыцуан, ара сыкан,
Сылапш уахьынза иназон.
Уахь инхаз зегь сара исзыкан,
Ара сыцәгъа зыршо нхон.
Пхызи лабґабей еилыхуа,
Атцх ацха сыкәлан сцон.
Сбырфын рахәыц сдарды иахыхуа
Сытцкы-пшза-хәыц ґыц исцон.

* * *

Ирѳашьоуп са скынза иаагоу,
Иааѳуаз уи ашәагь еицакуп.
Изымґеит сгәы ахәра ианцоу,
Ирзымхәазаз ашәа иахәґакуп.
Срашь-пры афырхатца дызгоз,
Шьхақәцәан итәеит ихрахарцаз,
Ирхьызсоз азарашәә зхәоз,
Рыдгьыл бакас иазынхарцаз.

Иаазеит уи аранза ахыцша,
Изхэаша дкалозар ирхэарцаз.
Иашьталан иааиуан ацша,
Аамта-шьтафашьян ицарцаз.
Ианыцуан абгыцкэа атоурых,
Шэаргэындак дыбжытцуан дфырхатан.
Аамта иахзыннажыыз акэых,
Рфашьян хьмызгы баацсык хатан.
Амцабзи алфеи рыбз еивцоуп,
Ибылуа адыррагы удафны,
Изуаз абгыцкэа сгэатца ианцоуп,
Ианымцуа хызатцэла итафны.
Ирфашьюуп са сфынза иаагоу,
Иаафуаз уи ашэагы еицакуп.
Изымгыейт сгэы ахэра ианцоу,
Ирзымхэазаз ашэа иахэтакуп.

* * *

Амш схакнахан агэы фыгыуа,
Ацша сытэхэон сеибакырц.
Азэгы ибартам уара иухьуа,
Иутахызар зынза уеырыз.
Жэфан-етца мца алышэшэозар,
Акэицкэа ирымцаскып снапы.
Дгылаф жэфан бызшэа сызцоозар,
Искып акэиц хэыцкэа фырпы.
Сыцсы анызааит снапсыргэытца,
Амра инацк исырпхалап.
Сихэап сыхьча, Хьышьбаргэытца,
Ифацхьа схырхэар сичхалап.
Цахэа иситаз цсыцкэа афысшып,
Жэфангэашэ ажэакэа сыцшаап.
Ацшшэы иатца схышэ ихысшып
Сцыс хэыцгы сышка иаап.
Маза хэамтала ичырчырып.

Сыхы сықәи еилнарғап.
Ибжбасыжбыз нас издырып,
Псыцқба исанеишьаз сыхьчап.

* * *

Аңша иаццаз дзыхынхәуама,
Жәван лабжышны дкәтәалап.
Азы ахышьтрахь игъежьюама,
Иңшуа ахықәәф днатәалап.
Арфаш иацқбаз ацыңхь пыххаа
Инкаңсазгы азәи икәшәалап.
Ааңын иалиааз ашәт афыхха
Змаз азын дахьзалап.
Амш ниас иахьзарыда,
Азиас ниас ус ицеит.
Цыс чырчырбжы захарыда,
Шыжь иаакылқбан ак ахәеит.
Имазан сара санаазгы,
Снап иаництаз ак антан.
Лажынтан сара сзыпшаазгы,
Имванисхьаз азә дсыхьзан,
Ашәак теихәеит слымха италаз,
Аха бжы хаак атаххеит.
Уи дысцәигеит храк иафалаз,
Ахра халара цәгъахеит.
Амәа здыруаз маза сеихәеит,
Маза иуғаз иахьыңшын.
Маза сызтаз маза ифеихәеит.
Иахьфахәазгы хынтә иеиңшыын.
Уаф дабаказ иңзыртлашаз,
Ахра иахыкны етәа пшын.
Шарпыетәа шарп избашаз
Нарт Сасрықәа хракаф дшыын.

АЗЫМҘАХЫҘ

АзымҘахыҗ – гәрамгароуп,
Адгғыл иажәуеит ишабар.
АзымҘахыҗ – уамжъароуп,
Ишыцәоуггы зны иубар.
Иара иҗынза иухәо знаџзом,
Зны имҘахыган иргахьеит.
АзымҘахыҗ – снап акгы аџзом,
Агәрамга инарха збахьеит.
АзымҘахыҗ – зышьтра зцәызхьоу,
Зыбжбы змырхыз, зықә иаршәаз.
АзымҘахыҗ зыбз зґыҗхьоу,
Избызшәам ала ихәацәаз.
АзымҘахыҗ зкәымжәы зшәызхыз,
Зыххә рахәыҗ зыцәпыҗәҗәаз.
АзымҘахыҗ сыхыз анызхыз,
Аварҗъашьқәа зґы рызәзәаз.
АзымҘахыҗ сыхь, сыршәага,
Сыґеҗынгылоуп җан змазам.
АзымҘахыҗ сыхҗа шәага,
Схышьтра тыша зы зҗазам.

АзымҘахыҗ...

* * *

Зыхҗа зызлан лыхцәы сақәҗалт,
Машәыр җамлар амузоаап.
Имҗашкызар мҗа зырцәода,
Бжбы цәгьак ааџуеит амшын хыҗма,
Ғаит рхәазар Нцәахә дҗысыма,
Иҗсы җигар дгғыл дзанышәом.
Ускан зызлан лыхцәы җылҗап,
Ара инлыжыыр җаларыма?!
Ғәахә нымҗәа лнапсыргәыҗоуп,

Лыхцәы гәабан саргыы исыцоуп.
Хәашья змамоуп ҳа ҳзықәшәазгы,
Дахьзымхынхәуоуп уи дахьцазгы,
Хьаа-шәиран ара инлыжьзар,
Лыхцә иақәқалаз дзацәцарыма,
Ныхәәә иажәә хацзыркрыда,
Дызлацаз ала иаарыда.
Цьныш еизара сзалатәома,
Зыхьча зызлан сылзыцшызааит.
Исхарамаз шәи сыхьзома.
Сара сихәәп Хьышььаргәытца,
Снап ианитцаз игәалашәәхыр,
Хьчаә дызхижьып Амшын хытдыр,
Ақәых изигап ихаргәааз.
Ныхәә рзишап имзырфызгы,
Сара исхәәзгыы назахыр?!
Бзиа схәәаит, бзиа схәәаит...
Суалгыы сшәәхыр.

* * *

Амшқәа рыцхны,
Амзақәа рылхны,
Ашықәсқәа срылсны,
Адәы иатцәа снықәсны
Ғагалан сацоуп.

Мәамшу сызнысыз,
Сықәра сызтысыз,
Иалысхыз шәымаз,
Затцәрамцдан иацшәымаз,
Затцәроуп истынхаз.

Ныфбжьуп сызжьязгы,
Сымцашан сахьцазгы,
Лажь сацхьо сымиит,

Ца-кылтәә-хаңшыак еиңш сҭацәит.
Сҭыркәкәатцәҕыан сыржәит.

Зы-цқыан ихыстоз,
Иҕажәкуа инаистоз
Изымжәышаз ижәызаап,
Дышҕацәҕыаз дажәызаап,
Ашыыцра дарҕеит.

Агәықәха дахықәхоз,
Ацәхәыра дахықәхаз,
Инижьюаз абақаз,
Агәықәха дызлақаз,
Иааигаз игахьан.
Мыш хышә аасыртызтгы,
Уатцәы сныҕнапшызтгы,
Издыруан иахьа амш шынцәоз.
Уатцә хышә сынхыцыр сахьцоз.
Дырран,
Уи лахьынцан,
Дыршыагы шамам сыртцан.
Азатцә затцәрамцан сынхон,
Сшынхозгы саразәк исгәаңхон.
Сҭахозаргы арақа сҭахон.

* * *

Сара уи амш сазыпшымызт,
Сара уи ашәәқәагы сҕәатәымызт.
Сызқәыз амҕагы уахь ицомызт,
Аңсҭазаара сгәыцазомызт.
Сзыцәшәоз акәын сызлагылаз,
Сырҭихьан сара сзидгылаз.
Иңсы дашьтан зыңсы зцәызхьаз,
Ецәак гәастон жәван ианыцхьаз.
Аңша-ныкәа зцәажәазомызт,

Аан-мыш гәәстөн, цантәи збомызт.
Мазак тазын кыис змазамыз.
Бҕыц-пшаак сыман ак зынзамыз.
Лада ахыҕаз җада гәәстөн,
Амц санырҗьоз иашак сеәстөн.
Уи хабарын, иашазамызт,
Амцқәа рдаҕьяҕе уи анзамызт.
Амза хыызсон ихыҕеатцәҕьан,
Аха ихшәашәан, иагьмазатцәҕьан.
Абза днаскьарцон аҗсцәа гылан,
Сара истәызгыы уа шыок рылан.
Амш мшымызт, ашәа ашәамызт,
Сызқәыз амҗа сахьцо игамызт.
Аҗшра сылшонатц сыҗшын,
Агәы еикәтәаанза амшын.
Сыҗшын...

* * *

Дгьыл кәырша,
Пша-чча,
Ххья рахәыц,
Ҙагалан бҕыы,
Җеижьмаҗәа,
Хтырҗаш шыха,
Цлаҗеилых,
Мрахьахәмыш,
Җархасымҗа...
Ирыбжьыпҗрааз аҗсаатә
Амцәыжәҗабжь саҳан,
Схәыцрақәа саарылцдын
Сҗацәза адунеи
Сахьнықәыпшыз
Саашәазызеит.
Амарҗьягь сҗәазаап...
Анцәа хрыцҗашья!

* * *

Гәи-ңси еимаздо
Сбырфынрахәыц ңдәеит.
Знысра гәырөазго
Дәы иатәа ңшшәыиатәа нтәеит.
Згәымца зыцшышәхаз
Иларшәу акәиц хәыч таауеит.
Аңсадгьыл инышәхаз
Зцәызхьоу атцеигьы даауеит.
Амраччабжь Амш зырфыхаз
Игарашәоуп атцеи ихынхәыз,
Ашәтыц ақәыцқәа зыцрыхоз
Иагәылпрааз ашхыц иңрыз,
Аеыөчкәын аңхәхә рцәызгаз,
Ашхам ашыцөы ицәхыжжыз,
Аңсымтә ачанматәа еизызгаз,
Аехәара арыжәтәеиңш иашьыз...
Сыцәхалеит Дуней ғыц еилыграа,
Ҙшакәаша нықәсын иахьцаз.
Сгәыграқәа рымцахә афыхра
Сағәазшьаз, сымөа зыңшьаз
Ачхара иситаз насгәытцак,
Мрачча саңылоит амш зыхшаз...
Харантәи иааөуеит инытцак
Сан илхәоз агарашәа иңшьаз...

* * *

Сара аңсәзаара агьама сызгәамтәит,
Сара аңсәзаара амцәыжәөақәа снамтәит.
Иңыруаз срылаз шңьысшьөоз сымөасит.
Иңыруаз рызагы Жәөанағ еиғәсит.
Мца иағәыхын, иццышәха иблит.
Ускан Дгьылахь еазнык ихынхәит.

Дгылаѣ мца еикѣызтаз, араќа ирзыпшит.
Издыруз, изкѣашыыз рнапатца имапшит.
Жѣѣан лахь ианитцаз Жѣѣанаѣ избан,
Дгылтѣамшыа ихалаз ꝑсахѣны дшыан.
Дгыл маза агѣашѣѣ ꝑарулны сынхон.
Изыззои, суѣѣымзи, Жѣѣанахь сеихон.

* * *

Аꝑстазаара лакѣѣ саанагеит сышцоз,
Аꝑстазаара лакѣѣ, иахьыхѣлалоз, иахьшоз.
Гѣашѣѣаꝑхак сызѣартцан, стартцеит уа штѣкы,
Амци амцеи алх хѣа сыдыртцеит шыоуки.
Амцабз хѣыч назхылтыз амца цѣгьа исгѣѣаꝑхеит,
Амци сареи хгѣашахеит, кырзагь хѣибарххеит.
Маза цѣажѣа ишытѣкѣа срышыталеит сеимдо,
Маза бжызатѣ ишытѣкѣа тѣхеикѣатѣа зыршо.
Сгѣашѣѣаꝑха зыржѣакцарыз амц аасѣаххуан,
Сгѣашѣѣаꝑха, иахьгѣастѣахьяз, сгѣатѣахь истѣѣахуан.
Аꝑша иацааз зымтѣѣкѣак рылаꝑш сахъашон,
Гѣыгреи, благреи зымцакѣа рнахѣта насхашѣон.
Хѣызбатцарны атырасгы атиаакѣа арыѣфон,
Аблагѣыгра кылкѣаша, ѣыстаак диѣашѣон,
Амц тѣазаап, саштѣѣы, мцы шытѣкѣак ааган,
Мцыѣаꝑха зымпытшѣахьяз давахеит аган.
Арѣаш-ꝑыххаа-нымгыла аꝑстазаараѣ скѣѣабан.
Сгѣашѣѣаꝑха рыꝑсахит мцыѣаꝑха рыꝑшаан.
Амцаꝑха зꝑыхъашѣаз слакѣгѣашѣ анартит,
Аблагѣыгра-шыыц-намза саштѣгь дынтѣпшит.
Убри аахыс еилыхароуп, саштѣ агѣы рꝑгоуп,
Маза-бжы-затѣ ишытѣкѣа саштѣѣ еилагоуп.
Аꝑстазаара лакѣѣ саѣанагеит сышцоз,
Амцаꝑха зꝑыхъашѣаз иакѣын уажѣ инхоз.

ҒААНБЗИАЛА!

Сымцакәаша мцацәамхандаз,
Мрагыламтаз самхамцәандаз.
Зиас қандак сырнамкындаз.
Здоуха мгәәзтәыз мәә рымкындаз.
Ашықәс ғыцаз ғыцрақ ааироуп,
Зыдғыл згәйтқоу еиҥахзааироуп,
Мышьтабзиа згәйтққа тызто,
Аблагәыгра хашта дтызго.
Имәасуа зегь хгәәшә итамло,
Хәеҥәә зырцәо тәым дыҥеҥәамло...
Хзыкәшәахьоу зегь ғыцымхааит,
Ашәыр кәампа ғыхтәымхааит,
Еиҥаазоу еиҥагылаз,
Имш гәырғыз мыш иапылаз.
Ашықәс ғыцаз зегь рғыцыз,
Жәйтәра-ңшзара-ғыцра хәцыз.
Ас быбышқәә қақсалааит,
Изызхәаша шәә рхәалааит.
Ашықәс ғыцуп, аамта ғыцуп,
Амцакәашағь хара иҥацуп.
Ғаанбзиала!

* * *

Сылақш кашәеит, шәәграмқалан,
Ишақыз сыңсы ңшаауеит.
Суада срыцқеит, шәәнамқалан,
Бла ахьтоу алабжыш аауеит.
Аңшшәы еиқәатқәә зырқақшыыда,
Иашәахаз абжыы ңырхьеит.
Аамта зхыцраҥ зәызқашыыда,
Амца икьәтаз хәахахьеит.
Зыңсы зыцтрақ амәә иқәахаз,
Ихьзоз дицлар деиқәхарын.

Ацәкәырц җшьырта ага иҗыкәхаз,
Ашәах шкәакәа шытабарын.
Цшамҗас аршәаа заҗа иҗыхаз,
Дзырцәахуазеи, знык дшәахъан.
Жәҗан-цыршәа-еҗәа иаҗеыхаз,
Амца иахылцыз дарцхахъан.
Шъаҗа тыҗи маҗа тыҗи,
Еилагархәа цәгъала сшәон,
Сылаҗш кыдшәеи сыҗсы атыҗи,
Сыҗшаалап хәа маҗк снаскъон.
Сылаҗш җеыхақәа сыҗкәшәон,
Еиқәеи қаҗшыи еилаҗсон.
Сыҗси сылаҗши срыхъзон...

* * *

Сымҗа җасхәеит азыхъ шҗархәоз,
Имрыцкәакәа уаҗа сцом.
Исмаҗацыз шыоук ак сархәеит,
Саб инижъыз цырак збом.
Ацыха зыхъ агъама схаштит,
Скәапери хыршәла аҗа җеит.
Агылҗатцла махәык ашытит,
Азын агәҗаз ашәҗгы шәҗит.
Намҗи аамҗи цон еицәажәо,
Срыхъзар ирхәо саҗазом.
Амшын иххалеит аҗныш гәжәажәо,
Иаҗшаауа хәа акгы збазом.
Амра гылап, амза гылап
Амши аҗхи еиҗшаны.
Стдыс чырчыр хәыҗ еиҗасҗылап,
Сынцәеи сыҗкеи еицҗаны.
Сымҗа срыцкәар са снапала,
Иҗсыртлар азыхъ хәыҗ цап.
Сышыҗахъ иааиуаз амҗа пала,
Амҗадуахъ ишыҗа игап.

Шәсышьтамлароуп уанза сшәыхәоит,
Мәәкъашь ашьта азынхазом.
Саб иныха амдан сныхәоит,
Ныхәа ззымхаз цытлазом.

Сара ари ашықәс ғыц сахъзеит,
Сара ари ашықәс ғыц сыхъзеит.
Ғаанбзиала, Анцәа ицьшьоуп,
60 шықәса сыртоуп.
Зегъы ирымоуп рхатәы,
Саргы исымоуп ахәатәы.
Икам ыказшәа кастом,
Жәа уарала атак сызхәом.
Схи сыхшыөи срызтцауеит,
Исархәаз сқбаадағ изыөуеит.
Ғаанбзиала, сзахауа,
Ашықәс ғыцаз исзаауа.
Малла сбеиоуп, зегъ сызхоит,
Хазшаз идгылағ сынхоит.

ҒААНБЗИАЛА!

Сара сашәәқәа нцәазом,
Сгәатца иңызгеит ирцханы.
Сара сгәалақәа схәазом.
Ашықәс ғыцха, сшәәхәаны
Шәашта сҫалоит сашәаны.
Сашәахарцаз санынтцәо,
Адгғыл ныжьны са санцо.
Сгәы цқба сыцыз, сымөа ғыцыз,
Сылабжышқәа шәсырбазом,
Сара сзыхъуп, сҫабазом.
Сышьта шәхымлан, сьжәбазом.
Азәы сиеипшзаргы сҫахзам,
Сара ахөылаараз сшазам.

Иаазгеит җсыла санаауаз,
Маза иситаз саниуаз.
Убриоуп изласхәо сара суаз.
Шәара шәзын уи уазымхааит,
Шықәс-җыц-ныхәа шәагымхааит.
Ишҗастахыз иаашәыртир
Шәгәы цқяқәа, амцеипш еибакыр,
Амца зхысхьоу зегь цқяхоит,
Ҙыңхи гәыңхти еизынхоит.
Ҙаанбзиала!

* * *

Сыццакыр сабацо,
Смыццакыр санбацо?!
Мышхышәк сылахеит сзазо.
Атх шҗацо, мшәа, имшазо.
Рыҗдырҗыцит уажә зегьы,
Сабду Манча ихаҗагы.
Адгьыл җыцуп, ажәван җыцуп,
Ҙабахә рыцхагы дара дрыцуп.
«Аңсәа гылт, абзацәа җсын!» –
Ҙитүеит хгәыла акы даршын.
Амца еихәластан еибакзом,
Дгьежьюеит хгәыла, афны дакзом,
Сеидру абас деибазыркыз,
Иҗырҗыцшәа акы дшаҗыз.
Сыҗсы схаҗшьом, срацәахеит,
Чыс дунеикаҗ сыкҗахеит.
Исыздыруам ас хзыркшаз,
Рыҗба сцәыргеит зны сзыжәфаз.
Аҗырҗырхәа азә дыччон,
Са сахьгылаз уа схахәхон.
Сашҗа сафсуан схаҗагы,
Сыццакырцоп, уаха акгы.
Смыццакыр санбацо,
Сыццакыр – сабацо?!

* * *

Сара сжэйтэуп, сара сфатэуп.
Анкья сақәлоуп, са сияхьоуп
Аршәаа иасуа шәарах бнатэуп.
Дгьыл ианымзалаз хәахьоуп.
Амца сабзуп, алџа иашәхьоу,
Суархал шьяцуп, заза фшәоуп.
Амархәага ифәжәкыз иажәхьоу.
Сымџахәаста мџан сышьтоуп.
Слакә еитәхәоуп нтәашья змоузаз.
Сыжәџан етәоуп, кыдшәа ахәы.
Скәаркьяшь нымтәоуп зрахәыц зроузаз.
Сыңша мџасуп, – са сфәхәы.
Цьара сџымтоуп бгьыц ианытцхьоу,
Смазоуп пхьяшьа назмазам.
Мџак ианысхьоу, хәык ихытцхьоу,
Аирыз зышхәак назтазам.
Зыңра шкәакәа мшын иххалаз,
Пцаатәшәа згәыггракәа пыруа.
Дунеи тәымк изымцо ианхалаз,
Зхатәык иашьтоу, изыңшаауа!
Сара сжэйтэуп, сара сфатэуп.
Амшын атцан са сцәахуп,
Сара аетцәа сырхәуп.
Арџаш мтәыжәџакәа сыршәахуп,
Жәџан-пцә-шахала са сцәахуп.
Шьха-ршәаа иасуа акаңкап,
Еиха садырузар калап.
Бгьыцқәан атцлақәа сырфәоуп,
Ааңын шәтышраз са сиатцәоуп.
Стыс чырчыруп, маза схәоит,
Схаскьын зазан, нас сахәоит.
Мрамшахә сажәуеит стыркәкәаны,
Жәџан лабжышхоит сқәаханы.
Ахьта сылсыр наф спыруеит,
Ажәтыс сацны саахынхәуеит.

Сыңшоуп, сымзоуп, сқәоуп, суәоуп,
Сқәад-цқә садтәалоуп сыџоуп.
Амца зхысхьоу цлаханы,
Алџа сашәны схәшъханы,
Атқи схәаи рашта ныжьны,
Сеитапылоит амш сызрыжәны.

Сара сжәйтәуп, сара сәтәуп...

* * *

Амра халон, аңсҗхәа бналон,
Ашәтқәа гәылцуан мазала.
Амра җалон, амза халон,
Атқ аңхызқәарҗ уезала.
Асы леиуан, асы шьҗалон,
Хәыцра гәырҗға гәаңхара.
Алакә уархал нас хнантәалон,
Сеидру хдәықәлар хәхьцара.
Пша цьбароума, бжыыцәгьак аәџеит,
Цәқәырца бжьума хҗах хазго.
Амшқәа ргәәтцаҗ аамҗа акы аәџеит,
Ишмазоугьы цәгьа хзыршәо.
Хәыцра аныҗоу гәырҗғагь ыҗоуп,
Еидарас иҗоу зегь ласуп.
џызагь гәылагь зегь хәизыҗоуп,
Адуцәа ртәылаҗ уи хазуп.
Амра халоит, аңҗа аҗалоит,
Ашәт пытқәырқәагь кашәалоит,
Амра җалоит, амзагь бналоит.
Атқ дхызқәа удыршәалоит.
Ақәа леиуеит, асы шьҗытцуеит,
Дура ркара гәыпҗәара.
Акы ануцоит, еак анытцуеит,
Ғынчра абаҗоу уахьцара.
Ушьҗахь иҗоу, акрынхома,

Иушьталада уртқәа збарц.
Хәычреи дуреи еилахама,
Ишқастахыз урт срыцәцарц.

Иамузаап.

* * *

Сара аиааира сазықшзам,
Сара иааирада сықшзам.
Зны сызнылаз амға тшәан,
Схынхәырц иақәыскит сацәшәан.
Исзышьтымхит са сгатәы,
Ғазәгы изхәашам са схәатәы.
Схы здырыр цәгәа истәхын,
Итшәацәазаргь сымға схын.
Сылақш смыршәит хараны,
Ғызак сихәеит сихъзаны.
Сықсы сацын исчақшьон,
Сгәыхы схәаи еицынхон.
Сара аиааира сазықшзам,
Сара иааирада сықшзам.
Ашәа ғнығуеит сахьынхо,
Сахьчоит ашәа сантахо.
Мғасшақә сықәмызт адунеи,
Исыхьыз ашәақәа сымхәеи.
Дықам шәхәама изаҳара,
Урт наскъазгалоит сара.
Пшахаак аслар сыжәбалап,
Злымға итамло изы сыхәхәалап.
Псынгы-бзангы уи сағыз,
Уи акәын иааирас сыззықшыз.

Сара аиааира сазықшзам,
Сара иааирада сықшзам.

* * *

Сара Пушкин дысзыпшуп,
Сара Пушкин сихьыпшуп.
Са сымтцәыжәѡақәа ирызҳаит.
Шьта са сгәы амаза саҳаит.
Сыпхыз лакәаѣ сьзсаҳьеит,
Аѡызцәа ѣыцқәа сырҳаҳьеит.
Урт маҗыцҳа ицҳазом,
Ируагь ирҳәогь саҳазом.
Шәа сацәымшәо ѡнык сыѡноуп,
Саб инижьыз хылқак схоуп.
Схылқа схысхыр қалазом,
Блацәгьеи цыцәгьеи сыршьазом.
Сара цсуак сиҗыпҳауп,
Аха Пушкингьы дсаҳауп.
Шәацьк еитасҳәоит ианҳәатәу,
Саркьалк сасуеит ианшәатәу.
Абз тшәароуп санынтцәа,
Сгәы сумырхьын, ухьша, Анцәа.
Сара аҗшәымоуп сьззыпшуп,
Сара аҗшәымоуп сьзхьыпшуп.
Сымца аҗҳара сгәы иҗашуп,
Ссаркьал абзаѣ сьхьгьы хшьуп.

* * *

Сара аѡада стәазом,
Цақа стәаргьы сырбазом.
Цәгьала исцәымгуп сандырәхәо,
Иззымҳәаша ажәа ихәо.
Сара абрагьцәа збахьеит,
Исхарамкәа сдыршәаҳьеит.
Сьцәа қылахьеит, тхьыбжьон,
Сгәысеанзамкәа ахысбжь гон.
Аҳәа кнаҳан са схаҗны,
Җаитәдәықәлон ҳаиханы.

Сара аибашьра сыхәмархьан,
Сара ақәылаф дсықәмақархьан.
Сара ацәыуашья сцахьан,
Са сыштәыуоз сыхчахьан.
Убас машәыршәа сеиқәханы
Сааит иахьанза сеибганы.
Сара аҫада стәазом,
Цақа стәаргыы сырбазом.
Пшаласк амахәқәа арцысуеит,
Цан ртәылаф асы аеит.
Сара сықә аҕны сәахәоуп,
Сықә саназшьаз иәахәоуп.
Пшаласк амахәқәа арцысуеит,
Адгьыл ажәван иазыпшуеит...

* * *

Жәван ахь сара сымҫа нагоуп,
Сара амцәыжәақәа срызгагоуп.
Жәван-етәа-блақәа сдырпхоит,
Рхьышәахәацқәа ахцәеипш исцоит.
Сара жәван ахьзы схьыршоуп,
Хәахья-ныжь-жәаракь сахшоуп.
Сыкәа итарцеит уи цшьаны,
Қьаад ҫыцк ирымкыц ианны.
Зны сышиз еипш смазаны,
Сапхьеит сқьаад бызшәа цаны.
Уи мыцныкәала иудырташам,
Маза цәырган иудырхәашам.
Зны умцахароуп, уашәахароуп,
Кәицк еипш ахәа уеҫәахароуп.
Аццышә шкәакәа хыхь ианцо,
Уи уҫсы аццазшәа узырбо.
Ахҫыхра мҫа агәашә атуеит.
Уцәыз-цапха-затә уцшаауеит.
Угәра ргеит ауп уи зызхәоу,

Жәәанахь цага-мтцәыжәәа зтоу.
Сара жәәанахь сымәәа нагоуп,
Сара амтцәыжәәақәа срызгагоуп.

* * *

Атцыс-шәәхәә абжыы сәәтәәон,
Уархал-иатцәә-адәы стәтәәон.
Хыы-мзырхәәага сыхәәа ихысшыуан,
Мра-шәәаңшь-қаңшыны жәәан иахыысшыуан.
Блац-етцәәқәа атцх зырхиозгыы,
Аңша-мәәс-лас сыхыз зхәәозгыы
Сықәра иалан, сгәығра еиңызшыуаз,
Стцыс-хәыңгыы ашәәала зәыызшыуаз,
Затцәра сцәыызгоз исымца ғымцәән.
Зыгәра сзымгоз сара исәыызцәән.
Идгыыл рыцқьан сахыынхозгыы,
Шыта иңсадгыылын сахытахозгыы.
Ңсахыы-зымца-блақьак дықәлеит,
Ихыш-хытцәәо гәнаха дәықәлеит.
Ңсыла изрыцқьоз рыбжыы аәәуеит,
Адыд-хысра ажәәан әәәуеит.
Аңстазаара азә дазцаахыоума,
Аха азә даәсны дызцаахыоума?
Адыр иқамчы ашытыбжы ызит,
Ихшыә-цаңха қьара ицәызит.
Снапсыргәытцәә зегь еиңызбон,
Гәнахағь, харағь сара ирцәызгон.
Аныхәәаңхыыз зымха сашытан,
Хабарк сызтоз аңша иашытан,
Аха исгәытцәәкыз сыцәдун,
Анра иашытаз шыта сандун.
Аңша иснатаз дырра бжәтан,
Аха сашытан аңша сәәәтан.

* * *

Адунеи ахышә артны,
Сныџнапшуан адәныџа.
Адунеи ахышә аркны,
Схынхәуан аџныџа.
Сыҕеҕәәҕ амца еикәыстҕарц.
Аха цәгъала ихьшәашәан,
Дунеи ҕыцк аҕыстҕарц
Салагарҕы псажәан.
Мџак изнымсыц шытоума,
Аҕыцра зегъ ханашытоу.
Аҕәышра амал иазшәома,
Хшыџ ҕарыкҕы абашытоу?!
Жәытәи-ҕатәи еицрыхо
Леи-бгеи реицш еишытәми,
Иарбан, мшәан, сызҕыхо –
Қәабкаҕе хәилаҕәми.

АФЫРХАҘА ИҘСЫ ҘАШӘОМ

Ахьмызг дацоуп афырхатца,
Иеҕеә атәымуаџ дыҕеҕәахар.
Ахьмызг дацоуп афырхатца,
Идгьыл шәартан ихьчатәхар.
Уи иацрасыз амца икьысуеит,
Имџа нага хара ицоит.
Уи шыамхыла шыха даҕысуеит,
ИҘсала идгьылҕы ихьчоит.
ИшҘашәартаз ара имгылар,
Хадгьыл иаҕәаз аҘацәа.
РыҘсы рҕыцдак аҘа иҘымлар,
Зегьы ихәхьзыртҘон атәцәа.
Шәыпсыцкьақәа – акас ҕәашқәа,
Хажәџан иатцаршәуп, хзыхьчо.
Шәыбжы рхашәҕеит ашыхарџашқәа,

Иаххыбаауа хәхь зызәзәо.
Мраны икыдуп шәыпсы тамшәо,
Уи лашароуп, иагыпцоуп.
Ирықәу-иртасу аңсуаа зцәымшәо
Еицакра зқымхаша бафоуп.

* * *

Сызшыда хәа шәымтцаан –
Сназцылоз зегь сеихсуеит.

* * *

Абзиара ззызуз зегь сағацәоуп.

* * *

Аиаша амџа сшықәыз сықәынтцәеит,
Иара ааскъом, сара сзыназом.

* * *

Алеишәа бзиа захьзыз мазала дыцхауан.

* * *

Ухы ацәа ахыхны ахылца ззузахыз итцағацәоуп хәа
дгәауан.

* * *

Амышьтацәгьа уфны данааиуа амшра шәзаазгеит
ихәахуеит.

* * *

50 шықаса зхытцаз 40 зхытцаз сан хәа лалхәон.

* * *

Агәашә иҫармыжьлоз аанда дхытцауан.

* * *

Ашыыцра иафахьоу, маҫәа ҫыцк ушәны уибар, пшзала
иурхааит аҫыҫан, излааухәазеи хәа дуазцаауеит.

* * *

Агаза аеырҫәышра иалаго еихагы дгазахоит.

* * *

Агаза дзырҫәышуеи, аҫсы дзыргылои.

* * *

Ахәа узлатәуам, ала узхәатәуам.
Ауаҫы дхәахаргы ауеит, длахаргы ауеит.

* * *

Ипрыша роуп амҫәыжәәа заҫәашьоуггы.

* * *

Ахатамҫхәыс хәа зархәо дагыхаттам, дагыҫхәысым.

* * *

Аамҫа зиас
Сгәы иҫысыз

Аќаара сылахеит –
Аарѡароуп.
Зѣы тбаз изыша
Схъаауеит.
Са стѣеицш.
Аќаара илсуа сабаќоу,
Сшьапќаа ихәу
Ирыќәымзар ғъара.
Ихәшәыдоу,
Затцәра аацса
Иаркараз,
Зцәыкәбарк
Цсҭазаарак
Иаѡхуа
Аамта зиас
Иалахаз, иазымгаз
Иаќъашьыз, имчыдоу
Ќәара изылымтцыз
Илшара зхәаша
Хазшаз иоуп.
Сазыцшуп
Сычхара нтцәанза.

* * *

Ашәацшь иатцәағәаз
Ажәѡан, ианхалаз
Ахәраќаа сыхъуан
Са сгәеицш.
Цсран изтынхаз,
Амш антцәамтаз...
Нас ишәахәа хаан
Амш ишахьыршаз
Сгәалашәон,
Мацк исхыцсааз
Схъаа гәынкыло.

Исхамыштүаз шәарак
Сзыннажьюан,
Аташәамта.
Анцәамта,
Ацсымта иреипшыз
Ажәақәа слымха
Иштафуаз
Ацх сагәылалон
Инцәозу ишоуу
Сзымдырзо.
Сгәы ахәрақәа
Сыхьюан,
Иҕаанза.

* * *

Алашә иблақәа идырхаган,
Игәы ахънеиуа ишьапы зцом.
Абырг илымшара дархагон,
Итх шаргы, имш нцәом.
Аапын шәтышра зныруаз пхәызбак,
Рыжәтәны илылсуан, дархәацәон.
Ацсаа ируто рымам нызбак,
Рыбжы ахагагь дфәанахәон.
Адгыл иамкуа мца зыцрасыз,
Гәтыхеи-хәааи рашта дтан.
Ссаат ахыцқәа рчақ ибжъазыз,
Сгәеипш исыхьюа атынчраф стәан.
Сбыбыц цәызым пшак назхысыз,
Хынхәра зқәымыз анцахъаз,
Дунеик сахәаеуан ирфәыцыз,
Зықәра зқәыпшраф изцәаххъаз.
Инымцәашаз аамтак сала,
Иара ныжъны са снаскьон.
Алашә иблақәа са сгәала,
Шсыцыз сылапшгы сцәынтәон.

* * *

Санду ашәа лзымхәазеит,
Илышьтан гәырәа лышьтымтуа.
Лыпсгы тәымра илзымгазеит,
Лыпшқа изылхәаз «згәышьтытуа...»
Сара измыцәаз сгарами,
Урт ағбақәа иахцәырғахьаз
Рымәа аагоума, избарами.
Санду шәа-бжа илцәырхәахьаз
Нагзан азәы ихәарами.
Урт амшқәа имшы мыждаз
Рыхәра уаха изымғазеит.
Урт ацәқәырққәа ирымыздаз
Инагзан уаха ирзымхәазеит.
Ацәқәырқ зхытқәа дырзыпшымзи
Сан амшын ахықәаҕны.
Ашәах хыттуа амшын шымзи,
Дынхон дшынхац лықәаҕны.
Сангы ашәа лзымхәазеит,
Лыбжа лцәызгаз хызатцәын.
Уаха лыпсгы лзымгазеит,
Лыәнашә кыдын, пқазатцәын.
Ақәа кыдтәа – лыблақәа
Лабжыш рыгны сгәалашәом.
Ирзымхәаз ашәа нымтәақәа
Саргы рзышра сналашәон.
Сгәы зырцааз сзырлақәыз, –
Уаха саргь шәа сзымхәазеит.
Сықба-гара ихынхәыз
Итаз рыпсы сахьымзазеит.

Санду ашәа лзымхәазеит,
Агәырәа хытқәа лышьтатан.
Сан шәа лхәо сылхьымзазеит,
Срыхьзарц саргы срышьтатан.
Иахьагь сажәа нышьнтан.

* * *

Аңшақәа зегь ейҕароума,
Зны ифыртынуп,
Зны иңшахьуп.
Агәырџақәа зегь узго роума,
Аҕба хутцартә зны имшынуп,
Угәы иҕазаша еазны игәыхьуп,
Сара исыцуп сара срыцуп,
Афыртынгы ңшахьгы сөызцәоуп,
Амшын схылар ацәкәырц ҕыцуп,
Цәкәырцеи сареи еснагь хазҕыцоуп.
Амџа ҕаҕаҕы зны иңынгылоуп,
Нцәа имџа ңыныш данылар,
Узмышьтыша дупынгылоуп,
Иаб ихәахьа иц дупылар
Ҙныныш имцәыжәџа шәшьыра зхаршәу,
Дузыцгазом дыцацсыроуп.
Анкьа цсы хәа ихаз ахькаршәу
Иаҕәазшьызгы димышьтыроуп.
Амҕ зхыцәаз игәгы иҕаауп,
Ицсы цәахәуп, иуҕаңароуп,
Ажәынтыҕыла ишәартоу циаауп.
Ианузыцымх уутра агароуп.
Иумаазаша думаазароуп,
Аб имцәыжәџа аңа игароуп.
Аңшақәа зегьы урыцәшәароуп.

* * *

Сшәоит азыхьқәа зны итабархәа,
Ашәҕ пыткәырқәа рҕы адмыртыр,
Аҕарматцыс абжыы смаҳархәа,
Хысыџ ҕылак схәыхә ишьыр.
Сшәоит исхәар хәа ихәатәымыз,
Исцәынхар хәа ма ихәатәыз.
Зны санырцар сахьанымыз,

Иафсны ицар хәа иантатәыз.
Сшәоит мышьтацәгьак зны дысфәхар,
Зшыыцра цымла злахь иану.
Ишьтысхыша зны исыцәкахар,
Сшәоит, истәымхар мөа сызну.
Сыблачыцкәа, сшәоит ихьчамхар,
Дунеи сзыкәу урт рзоуп.
Сыдгьыл фамшаф стыц арбамхар,
Ҷазнык иакәтатәхо сыцсоуп.
Сшәоит сыцсыцкьа сыцәкашәархәа,
Амцабз кьатар схәыштаара.
Сыцсы штатәкьоу сдыргазархәа,
Сцаргы ишәасхәоит санаара,
Ихлацшыдамхарц сыфнра.

Сшәоит...

* * *

Сара ашәакәа срыхшеит,
Сара арфашкәа сыршеит.
Ажәван пташкәа са исцәартоуп,
Аетә цыршәа блас исхоуп.
Сыцсы кнахауп пардатас,
Сдоуха анарха сара стас
Ҷазә изыхәа уи мазоуп,
Икәрашыран са исзантоуп.
Ашьха рфьтаф исызхаит,
Сабду икәашьызгы сахаит.
Цәгьа дыпхәысхаан са санду,
Хәынцәрас иамаз хәфнраду.
Доухак лыцын ишатәыз,
Санду илхылцыз зегь ртәыс.
Амц зтамло хгәашә аркын,
Ацапха затә саб икын.
Хашта ныхәала икәыршан,

Сабду нага даххыпшан.
Илзыртада, сеидру, сан,
Зеггы дрыкәшәо хашта дтан,
Архышына кнахан ҳаикәзырхоз,
Аби, Аҗеи, Аҗсыцкәеи зхәоз.
Пҗарак ыҗан ара изхымҗоз,
Иумбакәа ихәаны иузымҗоз.
Уажә сгәәҗоуп уи ахынхаз.
Сабдуи саби иртынхаз.
Сара ашәәкәа срыхшеит,
Дггыли-жәҗани нас сыршеит.
Сдоуха сцәыргеит еимҗәаны,
Сцоит схынхәырцаз иҗшааны.

* * *

Сара сөымҗоуп, шәынтә сыхҗылоуп,
Сара схәамҗоуп, пшырта адәы.
Сара схәаа сыкә ианҗылоуп,
Шаҗы исанеишьеит са стәы.
Зыҗезырҗхода? Са сыҗхамҗоуп,
Сныхәа хыҗоуп, зыкә зыхьчо.
Мца-жәла-кырҗоуп са сеихымҗоуп,
Зшьанҗа-гәылкәа-кәиц лашо.
Сыҗсы-аҗыҗара җсы-цкәа тәарҗоуп,
Зыхь иаргәамҗуа ихь зразо.
Наҗшыҗ-хыршәыҗ-җахәа ибарҗоуп
Сара мцымҗа савс сышҗо.
Шәахәа җҗәахоуп жәҗан зыхәҗамыз
Дггыл хьшәашәа сырҗхаларҗ.
Сара жәҗан-цырашәк иахәҗамыз,
Сара дггыл маҗәа ззахларҗ.
Сара гәы-рахәыц-захыҗоуп,
Гәырҗәа-зымха-ччаҗшьны сшоуп,
Сара сыкә ахәаа схыҗоуп.
Сара иҗымҗәо мца-шҗа стоуп.

Сара имхазо маџаоуп.
Сара схџаакџа раџаоуп.
Сахџыз адгџыл са сыџоноуп.
Гџаыргџа-зымха-ччаџшыны сшоуп.

* * *

Агџы акырџа, амџ мџџарџа,
Аџс-рыџџџа-џшьарџа адџы.
Ашьха рика Шаџ иџџарџа,
Иџџаахџа нага џа џгџаыртџы.
Агџаџџа рхымџа, џаџс апара,
Зуы-зџџа нзыџџуа зџџыџџа рзы.
Зымџџа џзымџџаз аџсабара,
Ачџа зныџџшуа шџа рџасы
Зхаршџу џша бызшџаоуп иадыруа,
Уи мџџазырсуа рџаш рыбџџы,
Ашџах-шџџаакџа-хџаа зныруа
џџхыз сзырџыхо ес-шьыџџы.
Иааџуа наџроуп џа џабџџара,
Маза-џамџа-џџык џабџџоуп.
Уи збызшџаоу агџы маџара
џџымџра бџџыла аџа быџџдоуп.
Уи рахџыџым, хашџа змамоуп,
Кџаркџашь-нымџџџа-џсы-адоуџа,
Агџы акырџа гџаџџџа зџамоуп,
Збызшџа наџуа агџы рџа.
џа џдоуџа...

* * *

Сымшынџа сџџаџџар сџахын,
Уи ианысџџаз шџџа имыџџхџын.
Инџџџарџ иџџоу са суаџџа,
Схы сзыхгом ушьџа сџаџа.
Са сахџыџџоу, избоит, смышџџџауп,

Зегь са сымбара рҕахуп.
Адунеи иамкыз шьоук еикәшоит,
Сымџа хыртәоит, ҕыц сыршоит.
Бзиа ззууа, гәагла ишәоит,
Амра мгылацкәа иҕашәоит.
Сара стыҕдоуп уажәазы,
Мшын-қашь мхатәдоуп сара сзы.
Схышә ңарда лашьцак ахшыуп,
Иңхарадоу сымца еикәуп.
Уи еитызхуа уаџ дызбом,
Са сыгәтыхеи схьааи нтәом.
Зегь қьачақьуа са сыржьоит,
Сыңсы цқьала руалқәа сшәоит.
Аха дсыцуп саргы азәы,
Сыхьчаџ сгәыҕрақәа рцәашьы.
Уи исзиуеит сара сшьа,
Стынха гәакьа, са сашьа.
Цәашьык сныхәан исзаркуп,
Сара искьысуа игәашәқәа акуп.
Шәирам исхәо, ҳақк сызшәоуп,
Сара сныхәа са сбызшәоуп.
Сымшынца стәағәар стахын,
Ари адгылағе смьцхәын.
Аха дсыцуп саргы азәы,
Сыхьчаџ, сгәыҕрақәа рцәашьы.

* * *

Бақадџылан сара зны,
Уа фырхатцак ихагылаз.
Уи аницеит уаҕа иџны,
Афырхацәа ирхагылаз.
Сгәы ианџылан уи анца,
Хызташәаз иаракәын.
Хьаа џыроуп агәынца,
Инеиҕархәашазгы лакәын.

Бақанцала азә дыхьчоуп,
Мцабылрагь дазымго.
Бақадғыла сгәы ианцоуп,
Сғы абышәа аназымхәо.
Аңсы итәаз ахахә бақоуп,
Псын акыр иеихәзтәуа.
Убышәа-лых-анца мақоуп,
Афырхәцара уаңсазтәуа.
Бақанғыла сара нца,
Сашәахап, сеитәрхәап.
Ихахә ғыран амшынца –
Фырхәцарак еитәсхәап.

* * *

Зны иаахьазгы еазны дцароуп,
Данаауаз иааигаз игароуп.
Ацәгьа хәыцны бзиа уңылом,
Узнымсыз-мәа ушьта анылом.
Имәахьытца иаашьа ицашьоуп,
Абырг их-шьап илабашьоуп.
Изхәо хәам изызырәуама,
Ажәа анықам ашәа иуама.
Аңсы ззырхәо иңсны икәоу иоуп,
Ашәа зцырхәо изызхәо иоуп,
Ианышазеи акгы хәамзар,
Змах итүхуеи зынза ухәамзар.
Баша цәажәа амш игоит ауп,
Иахьа гәазтәз уатцәгы ибоит ауп.
Ламыс хтәзкуа измазам иоуп,
Иумахазар цқьа ихәазам ауп.
Лабарқьыгә инеиуа дбыргуп,
Аңан гәазтәз азы дыргоуп.
Исхәазеи, исхәац акәзар,
Еитәхәатәуп иара лакәзар.

* * *

Ашәалҕамра сгәыдыҕеалон,
Нарха змамыз шәәхәә ҕо.
Сыҕсҕазаара еиҕшнысшьалон,
Сахьтәаз сымышқәә ҕхьазо.
Мардуан ҕаҕҕак са сзықәгылаз,
Еихатәын, аха сацәшәон.
Шәәлҕья-шәәхәә амш сызпылаз,
Хьаа ныҕәгашьяк снартҕон.
Аамҕа-лацҕа ғыҕуа исышьтаз,
Иснаҕашаз цәәхуа ицон.
Ласкәыгә ласа-кәыкә ахьышьтаз,
Имаҕәәхаанзагы сарҕхон.
Ҙазамакьат жьыргәыцқәә иргәылцыз
Ацла иакәшаз захәә сҕон.
Урт хыцәҕарақәән ирылцыз,
Ғыҕа-зара инахаҕсон.
Ғшра злымшоз сызцыз амш,
Мзагыламҕа сыхьнагзон.
Ацә атәыҕа иеиҕшыз – Ғамш
Амзаҕала сҕы сызәзәон.
Амра, Амза, Амш – иухәои,
Снапсыргәыцгоуп исцәынхаз,
Сыҕан, сцеит ауп, уаха исзухәои,
Аамҕак сацын, исцәынтәаз.

Ашәалҕамра сгәыдыҕеалон...

* * *

– Ааи, ааи, уара умсит,
Аҕсцәә гылан абзацәә ҕсит.
Иҕалагәышьеит, иҕала,
Арахь усышьҕалан уаала.

* * *

Жәван-тәтәә дгьыл хагыла,
Етәә гәйтшәә, абз кашәә,
Аццышә саблит сшабылра.
Сара мыцхәы җны җнамгыла,
Җаңшыә нхытны мца еҗәәтәә.
Мца былра ахәә тынха,
Псы еикәымха аццышә шкәәкәә
Сыеналакны сыңшас пыруан.
Доуха шытытра, мтәыжәә-еыхәә
Сақәнамыртәар царта смоуа
Сыңта кәашны, жәван цәартаны,
Мәас изгәамто җауа җыхьны,
Ашьха рика ңсың касышны
Снаҗадыршәып хашыә смоузо.
Сышьхауаҗны, сыхәрашәаны,
Ашьха иргәамчу хәрашәан сгоназ,
Сыртахымзаргы сыхәар акәхон.
Җазшаз затәык сыгәра игоназ.
Сшьамхышгылан сиятабууеит!

* * *

Зи-бней, зи-мцей рхәәа схытны,
Иахьсытамыз сцарц сандәықәләз,
Исгәалашәеит зынза стәыцны,
Старчеи ңшаны адәы санықәләз.
Сымҗанызгоз цаҗәә дсыцны,
Сышә-гәашә артны сашта стазцаз,
Саб имаҗа еитәрҗыцны,
Шыана еицамкны сгәы ианызцаз,
Исзынижыыз җәахыә ныҗны
Сгәатца итышуан бызшәә җыцзак,
Җаңшыә итыстаз җамҗак ныжәны
Сеитадәықәларц сахьзон ңшаццак.
Ааши Наши еикәҗыртыхыр

Алапықәшәеипш мѳарбаганы.
Исытоу сатцаз исзышьтыхыр,
Сыхь сызцәыргом ҫырбаганы.
Акәиц цәашьқәа мцабз рхылцыр,
Сыхьз рдыруеит уахь сызгаша.
Ҙагалан шәтыц ҫыц игәылцыр,
Дахьзап шәтымаза назхәаша.
Дымѳадахом амѳа иқәлаз,
Уахьзымцаша дыр дануцу.
Сапхьа инеиуаз, сара исықәлаз
Ирхагылоуп рықә рҫыцны,
Раб имаҫа рыпсы зныртцаз,

ИахьсыҘамгы уаха сзымцарц.

* * *

Атоурых ианѳылоуп сара исыхьыз,
Сахьтәаз мцәыжәѳауаа идмыртәаз.
Иахьаларѳыз пызжәеит сыхьыз,
Доухада Ҙацәракаҫ иантцаз.
Еиѳушоз псыцқьагь абақаз,
Зышьта анызцоз ирқьашьхьан,
Уара иузықаз, сара исзықаз,
Ирзымхаз ҫанкеипш хәршахьан.
Псықьашь кыдла ажәѳан ашца,
Мца мацәысла икҫыблаан.
Аиыха змоуз дышлон дкәашза,
Имаҫа-цәѳыча ишәхыблаан,
Злымха иҘаҘәхәоз псахѳык,
Ижәла псахын, ихьз убас,
Мацәыс кыдла нас ихьзахуан,
ДеиҘаеыжелон даҫазә цас.
Зыла иамысуа уи дламысдоуп,
Згәы змыхьуа изтоу цәымсоуп,
Ала абашья ахра аҫысгоуп,

Храизаҕамлоизгы ихэартоуп...
Ихэам стоурыхоуп сара исыхьуа,
Изхэо дирггы ҕазэ дихьзоуп.
Арцэаа ихэхэо сыҕсы игэыҕьуа,
Тыҕда исцэыкэхаз сгэытцак стэоуп.

ЛАФШАҚӘ

Сгәил касыршәит Бзың ахықәан,
Аеыџқкәынцәа шытасны иргеит.
Сгәил касыршәит Мықә аҕықәан,
Аеыџқкәынцәа наџс ицеит.
Счамгәыр абжыы Бзың инамџит,
Мықәаа цәыуо еиланартәеит.
Асаркьал кнаха абжыы каџит,
Мықәааи Бзыңааи еимнадеит.
Стыс чырчырны Мықә сахалан,
Рабцъар иатцхеит сыршьрацы.
Бзыңаа рцасқәа цәгьа сырнаалан,
Бзыңқа исыңхьеит сынхарцы.
Зыхшыџ здыңтда изынахымсыз
Мықәгьы Бзыңгьы таирбон.
Зтоурых зсаркьа иззанымхыз,
Зыжәла ркьаҕу цәгьа сицәшәон.
Бзыңаа џеиит Мықә интысны,
Мықәаа Бзың рыҕерыхь ицон.
Сышәтыц шытызхыз бзыңаа срыцны
Иаџсыз Мықәаа снарыхьзон.

* * *

Зыңсы џначчоз атц тыша,
Ацъныш хаҕыц сылалон.
Нырцәи аарцәи рыгәта анысша,
Амшын хыт сагәылалон.

Цшра зылшоз дабакахыз,
Арфаш цон исгәылкьаса.
Сгәырфә тыпс иахьытәахыз
Схаштит цытк санынаскья.
Амца иадыруа абылроуп.
Зи-мцеи еикәшәазар цсрахәтоуп.
Хәыхәи чныши ртәы апырроуп,
Ныкәа цырра иатәрахәтоуп.
Шыыц итәы иубац, зымцароуп,
Цьныш хапыцкәа шхамыркуп.
Акәиц тәхәхәа фымцәароуп,
Етәыш хәынтәра жәфаныркуп.
Маңар шкәакәа иахьымаҕоу
Афшәар, хьымфәа хацыркуп.
Ацьныш зытх ахьынзаҕоу
Зхаштыз, амыш-каҕа дылакуп.
Сшәа сацәызгаз сукәыхшоуп,
Цкьатып зышхәа иатәартахәу.
Псыцкья дәыцкья икәыршоуп.
Ишшоу инхар шцастаху.

* * *

Сыхшыф тәмза сус сазхомызт,
Дгьыл сазшазаргь ара сынхомызт.
Сзыкәшәаз сашьтан, иахьыз збомызт,
Имхәа иныжьны сафс сызцомызт.
Апшьа иихәаз: сшыҕоу шәыҕаз,
Ирашәхә ихазцо, еиҕа ишәзыҕаз,
Уажә игылаз наҕ хара,
Ракәхааит ишәхәо заҳара.
Сгәы асыртыргьы зынза ибгьыцын,
Уажә иаламзас еиҕа ифьыцын,
Пхашья сыкәзар сыпхашьон,
Гәыда сыкәхархәагь сацәшәон.
Истамзаша хьаак шьтысхын,

Ианысцашаз зынза ианысхын,
Суада хышә хәыч сьѳнахеит.
Сытцла хоура адәныҕа инхеит.
Ашьапы дакәшоит зыҕсы ззымхаз,
Тәартак дашьтоуп уаҕа изнымхаз.
Сара сгәакуеит сахьтатәоу,
Шьта исыздырам сызмаҕәоу.
Сцап схәан соурышьтуам ҕьаргы.
Дыѳналазом арахь азәгы.
Нырцәи-аарцәи срыбжьахеит,
Са сынхартаҕе ҕезә дынхеит.

* * *

Ажәѳан сатцаҕшын итцәаҕәан,
Адгьыл сықәыҕшын итцәаҕәан.
Са сыргәаҕын сырхәацәан,
Уанза исыуаз саҕацәан.
Сәатца сәытцшәан икашәон,
Атцх ацамтаз азәы сиршәон.
Сымыш бжьихуан даҕезәы,
Сусқәа ирылаитцон атцәы.
Адунеи тбаа ду ханын,
Арахь аицхара хәҕын.
Дааҕәымтцзакәа азә дшәиуан,
Дзаҕьуаз сеидру, азә даҕьуан.
Тыҕьзаа реипш зегь хәилатцан,
Ахәшәеипш жәацьара хәршан.
Ацьныш хиркәашон зегьы,
Зны хиртцәуон хәитцәкьы.
Хәхшыѳ зымха хәцшаауан,
Ихәмаз ныжьны хәахынхәуан.
Аамта хшахәуаз хәцәынтцәон,
Зегь ханкарзны иара цон.

* * *

Алыкә аҕыржәән, сышә акзомызт,
Аңша җнасуан, хьта сакзомызт.
Сашта итысны шьоук цахьан,
Сышәтқәа ҕыхны иргахьан.
Сыҗны ахыбгы қәа ннакылом,
Стынхак дааины уахык даагылом.
Сыҕеҕәа кәакькахь инаскьазган,
Сыкҕоҕрагы мацк еиҕазган,
Нымха-хымтәа җнык сахын,
Сеиҕьзар даараза истахын.
Аха ипҕасшьомызт оумак,
Исзымхо акгы ыҕамызт рацәак.
Шьыжь испылон аҕар ашәала,
Амра сакәабон шәахәала.
Аңша ипҕхьанахәон сахәы.
Ара исызгәакьан зегь мыцхәы.
Сыпсеицш сахьчон доуха исыцыз.
Ғба капданын сгәыҕра иҕыцыз,
Сархәацәоназ аамта сцәымҕын,
Сгәахәра имҕьоз иалаз тәымҕын.
Зымха зыхьыз срыцынхомызт,
Са сшынхоз даргы иргәапхомызт.
Анцәа сҕишәон иара ситәыназ,
Зегь сызхон доухала сҕыназ.

* * *

А.Г.

Агәырҕа згәы хнахыз ибжьы аасахан,
Аччабжь сарҕыхеит тхыбжьон.
Адәы иатцәа ицәхалаз аҕуреицш сырхан,
Снықәххит абарта, амзагы каччон.
Нахьхьиза арҗашқәа дәыкәлеит ирҕытцак,
Ашьхақәа трысны иҕазызеит рцәа.
Аетә кәеицеиқәа рыччапшь наргәытцак,

Ажәван ианыџуан рхьымца – атәтәә.
Агәырғазқәа иреиуоуп ңхызла уччарггы,
Дарбан аччаңшь мџанызго уажәаны.
Атх лашьца иалаччо, җырчча җоуцарггы,
Цхычча, җыргәырғя уагоит ухәжәаны.
Гәырџамаак сдыркызшәа атхаҗ суазыруеит,
Атх лашьца ччаңшьла иузартуама ахаҗы.
Цхымџак ианылаз, иалигаз здыруеит,
Цхы лашьцеи җырччеи ңхьоит игәәҗы.
Шәартәк мџанызго ибзыдоу саркьалны
Иааџуеит аччаңшь, сыццышәха сызгоз.
Сгәы иқәжьын, ихьантыңьза иҗаз нышәгәалны,
Етәамцак сыңшыхәуан сылаңш зыхьзоз.
Икыдыз етәан уи блыцццышә иагәылтцыз,
Ахьыҗырп агәйтңхны цхычча аршон.
Сыџада шәартан, измыцәаз иңхызын,
Сзалымтцау салахан атх сырххон.
Сгәы итаџуаз аччабжь зынзак аҗарҗыцын,
Сытх насцәызгашаз ашарахь сеихон.

* * *

Ирхәазггы иаракәым, сахьцазггы сымбеит,
Ижәбахьаз сакәым, сымцап хәа сызбеит.
Исышьталан иааиуаз сгәыҗрақәа сыржьон,
Сгәыламза сартәыуон, гәыдараа срыжьжьон.
Сашәәқәа цакыдан, ңшаласык иагон,
Ицахьаз урт амшқәа џартас итыкәкәон.
Исгәйтәмзоз хаҳәрахан сатқан са суахта,
Истынхоз закәытәҗьаз сзымдыруа схаҗа.
Сычҳара, са схьаа хәрашәаг иазыргьом,
Исцәынхаз, сызхьымзәз қәракаҗ иузхәом.
Сдунеи хәың амтәыжәџа итәзо шәтәала,
Ичхатәым шәызгәатар, ишәыламзо шәхәала.
Хадгьыл хәатә змымтәо ахьаакәа рацәоуп,
Урт зеггы иаҳзеилоуп, ихамырхуа уатәоуп.

Шьыри, сшэытцашьыцуеит иамбо згэы лашәу.
Хәагазам, ыыхтыгоуп хыхьмаңәа ишәшәу.
Иутиуа мариала, цсыла, шьала игоуп,
Иудыруазар бзиан, уи са сфынза ихәоуп.
Ах, уажә исхәо зхәартои, дагәа иахауеи,
Кырза цуеит еифысхьеит иахбои ихәхауеи.

* * *

Снапсыргәытца амра инацак,
Ажәфан бызшәа снапы ианыстцеит.
Алаңш-хәымга аңәхәа сгәытцак,
Аңта фьашькәа жәфан иахысцеит.
Исымңазо уаха ахгарта,
Снапсыргәытца амца ацралеит.
Сыңсы зхагыежьюаз сынхартә,
Ашта мөасцәак таагалеит.
Зыжәаа цырцәаз апка рдыза,
Шлеиз анырба иашьклахысуан.
Дышңашәартюу зегь рдыза,
Сгәы изламзоз зынза идысуан.
Азыхь тамба сылабжышкәа
Дысцәырцәыуоит изыхәтамгы,
Исхафыруеит лахәажьышкәа,
Амца тысуеит агәы ахьтамгы.
Зегь ззеиңшны асоф иқәтәаз,
Афыр-фырхәа иччабжь аафуан.
Ашьац гылон ашьа ахьықәтәаз,
Ажәфан бызшәа снапы иафуан.

СХӘЫШТААРАМЦА – СЫҢСАТЫҢ

Сымца нымңәа, схәыштаарамца,
Сан лыбжьы хаа, саб иеыө.
Сымца еиқәымтәа, схәыштаарамца,

Сгәйрѡа, сгәйргъа, сыхь рхыѡ.
Счамгәйр рахәыц, суасиаџ хәага,
Сгәйргъаѣхәаша сгәил ахышәџ.
Инаѡуаз сабду ихыџша нага,
Шьанџеи еихымџеи рымкъа сышәџ.
Мџажәлоуп уи, са сыѣхәа агәагъоуп,
Аџхаррагъ неироуп шәа шәгәаѣы.
Аџцыш иалху сашџа агәашәоуп,
Зсахъа анѡылоу снапаѣы.
Иџалаз уарбан, иуџахузеи?
ѡызоу, гәрамгоу адырра сыџ.
Аџшәма иџыџу? Са сызѣузеи?
Асас иџуп, идыр, шәнасыџк.
Схәышџаарамџаѣ са сыблыроуп,
Сышьџтра нхартәеиџш санбыллак,
Имѡахыџыз уџыџгъы убароуп,
Сыџсы нхароуп саныџслак.

***

Амра аччаџшь сарѣыхеит,
Агәы иаламзас амш аџѣыха схышә ианылаџса.

***

Изымныкәоз акәарра деиџхызуан.

***

Аблагәыџра иблакәа џышәшәаргъы рџыџ иџаџәызгъы
уџырхаган.

***

Аџх иаламзас аџәгъа-мыџәгъа шны ианхыџ,
Ашәах шкәакәа мышхеит.

* * *

Ағыч игәылацәагы ғычуа җышыоит.

* * *

Иҗа ғыч дигырхагахар хәа дшәаны ахәынтқар бзиа
дызбаз ицәшәатәуп.

* * *

Аб еикәатәа ихылтц ега дукәабаргы дышкәакәахом.

* * *

Итымкьо абҗьар рцәахзом.

* * *

Шәара зхәаз сара ауп ихәарц иитаху.

* * *

Мыш мыжда иалаиз дмышхома.

* * *

Сара ишьтастоит сматцура,
Исдыруамаз уажә ара.
Змац зушагы уаф дызбом,
Исхәарц истаху сдырхәом.
Ацх сшәызшәа сеикәатәоуп,
Амци табырги схьыршоуп.
Исхәаз акәзам ихәатәу,
Азәы исеихәоит иахьцатәу:
Ақәа бцәылар ббаазом,
Бшьапқәа рныкәа базгазом.

Ҳаирпланк бақәтәалар бпыруеит,
Амцгыы җабыргны ибдыркуеит.
Ажәә малсгыы ибызхоит,
Ҳаихаб иаатҗраҗ бынирхоит.
Аеыхәә биҗоит иҗаҗыҗаҗыуа,
Нас шәҗааҗәә зегь шәызлаҗаҗыуа.
Артқәә җыасшызом, избан?
җаҗәә сызҗоз икәә сҗан.
Амра гылан иҗахеит,
Адггыл-гәәә аҗақ шәатәхеит.
Аиаша зхәазгыы ихы даҗоуп,
Аиаша аҗыҗан амцгыы җшыоуп.
Иларха-әархо уск җаҗеуп,
Аеада иақәтәаз иибо еуп.
Сара ишыҗастоит сматҗура,
Аус сдыруамазын ара...

ИЦО

Аамҗа сашыҗоуп ианҗахыоу,
Амш сашыҗоуп инҗәәхыоу.
Ажәәан схәәхуеит, мҗәыжәәә змам,
Аирыз шкәәкәә зкәарма зҗам.
җыҗҗақ слыҗын санажәхыаз,
Сышәҗқәә рдәы-җшзәҗ инхахыаз.
Ахәәҗ кәиҗқәәк сыҗшаауан,
Мҗада-җхарраҗ сыхыҗашыуан.
җҗаражәҗәәә хәә зны саашыҗын,
Исхәәз намҗит баша ишыҗын.
Сшәә саҗәызгоз маза бжыын,
Уи ангоз зынза шыжыын.
Аҗҗи амши еилырго,
Амш шкәәкәә абжыы анарго,
җәә изалымҗуа ираҳазом,
Аҗҗи амши еиқәшәазом.

Сара имго бжыы заҳаз,
Шәыхь шәәцәшәароуп измаҳаз.
Сара сәалоуп излаҳәоу,
Са сыңсыцқьоуп излаҳәоу.
Намә ибжыы маза сҳәаларц,
Доуха-жәла-цәах сыңшааларц.
Лахь ианфылоу уск сафуп,
Акәиц иахылцыз сымца еиқәуп.
Аамта сашьталар сахьзоит,
Иахья цазар уатәгы ишоит.
Ажәәан мцәыжәәа сыңшаауеит,
Аирыз шкәакәа еита исыртәуеит.
Тыпцхак фыцны сналыхьзоит,
Схаҭа сцаргыы сыңсы нхоит.
Снап ианитцаз насыгзоит.
Аамта цоит, амшқәа цоит...
Ицоит, ицоит, ицоит, ицоит
Саргыы срышьтоуп, ицо срыхьзоит.

* * *

Сылапш кнаҳа сахьынҳалан,
Ажәәан рыцқьахь сымәа ган.
Апцтхәа зымбақәа кынҳалан,
Исхьыкәкәозгыы цсықәа қәан.
Ных, сзыңсоузеи хынхәра сықәлар,
Зымца, шытафьашь сынтатәар.
Гәыпцәа хпышәа сеиҭадәықәлар
Қәа гәырфьыгган сынқатәар.
Ажәәан, ажәәан бзиа збаша,
Упшшәы сашәхьан, акырцуеит.
Уаҳа иззымтаз амц аҳәашья,
Сгәы фьашь рыцқьан иусыркуеит.

***

Сыҕан, сыҕазам сара,
Исыцлоз ҫыышыон саҕара.
Лакә пхызк салан инцәахьан,
Ацәҕа зхәашагы ирхәахьан.
Саб сыздырзом данаара,
Атак ҕазтода сызцаара.
Ара инхаз зегь кшацахьейт,
Ацәҕеи абзиен еилагахьейт.
Ацла абҕыцқәа рөеижь ргеит,
Апыткәыр ҕыцқәа еиқәатцәахеит.
Ирымоуп иршо ара тызшәак,
Ирхәоит еилкаазам ашәак,
Ацарақәа рашәа бжьуп,
Иануахашагы уи шыжьуп,
Ахәа кнархаит са сахьны,
Сыхьз аныртцейт атзаҕны.
Цшамфас аблақәа тышәшәейт,
Ишак збазгы уаха имхәейт.
Иацоуп иашьцәа рахь даннеи
Ацәҕа зуз ихәарц Наөеи.
Ацець дтыргеит азә дышыны,
Зынза самоуп уи сышыны.
Хәа хтәқәа хәқәдырхеит агәы,
Ашьха ихалахьейт ацҕы.
Аха уи акәзам са сызшыуа
Иибо пхасшьоит илбаацшуа.
Хрымихызаргы зны алақәа,
Хәеҕәа харцәейт ххатақәа.

НЦӘА ИААЦХА

Азыхь хызтоз арҕеиафы
Қычақь-мөа дананыла,
Нцәа дизгәаан изыхь-цқя таирбейт,

Ус зеггы ирыхьыр калоит,-
Шәхы шәаңшла!

* * *

Имра мңхо аңхын цама,
Азын шааиз сымбазеи?
Рңызбеи пңәызбеи амра ргама,
Ицазггы дцама, дымхынхәзеи?
Аңдар рашәа бызшәак иеиңшым,
Гәырҕа еиңаңәоуп, ашәала ихәоуп.
Урт рыбызшәа ңара зңеиңшым,
Дунеи уабжоуп, баша ужьоуп.
Сых са слымга ңар рыбжьакәын,
Жәабжь еиңаңәан исзааргоз.
Ихәрыбҕыцны сыхәра исзақәын,
Ғашьяк арңарң хәра сызгоз.
Ғауа рыхьган аңша гәаран,
Жәабжь еиңаңәаф хатә змам.
Аңша кнаңа сабик дгаран,
Хәатә змамыз, быз зыхәлам.
Баша иныхыз сара сакәын,
Хәаңәа намф, пшырңа абжьы.
Сыхәрыбҕыцны ахәра сақәын,
Сымшы шкәакәан нас шыжьы.
Агәатеира уажә избама,
Мшы-гәәңеи-мазақ сахшеит.
Схәыхә амңәыжәа еиңаңңәама,
Зымңыр ныкәа аңдар ханңәеит.

* * *

Сагәықәхан ари адунеи сазныжьуп,
Иңәҕа ибзиа сыхәңа алоуп абңынхак,
Аңәакәа гәырхәеиңш ажәаңгы еиужьуп,
Саңаңшуеит даарызшәа уахьынңәи сңынхак.

Бышәак иакыз заҳахьаз.
Уара иуқәлаз, сара исықәлаз
Зычәә-мца-хааҕ зызҳахьаз.
Рахәыц-цҕа-мәа-ҕа санылан,
Ецәа-рыц-шәахәахь снаскьоит.
Сыбз ашәа зманы испылаз,
Рацҕа изхәаз иахьгы сылгоит.
Сшәоит сыцсыр хәа акгы мхәакәа,
Сшәоит сыцсыр хәа схәацәаны.
Шыри, имҕасыз гәнаҕа мгакәа,
Шыри, имҕасыз зегь хәаны.

ХШӘАЗШӘА

Ажәа неигон иззымгашаз,
Ибжы ааҕуан иззымхәашаз,
Сгәы иҕаҕеыз ацәа хьшәашәан,
Ихәрашәастәыз сара исашәан.
Зхьаа зхызгоз ситцашьыцуан,
Сашәадахар сыцсы схыцуан.
Аамҕа ҕаза салазомызт,
Иуаараз Ажәа агәра згомызт,
Излымыҕуа агәоуп рымхәази,
Еицшуп зынза ичҕа зхәази
Сара гәытцхеи, ацша хьымзеи,
Сзышьтахузеи – мцшааи цәымзи.
Еилыргашья змам хырхартоуп.
Сыжәван саркьяҕ уртҕа збартоуп.
Сышҕабжыхеи зынза атшәара,
Ишҕарҕыци аамҕа сшәара.
Сыбжыхь сацшааит гәытцха знырыз,
Ихароузеи зыҕа здырыз.
Ацстазаара азага хәтоуп,
Вышьа змамоуп, хшәазшәа игәәтоуп.
Иахго хҕароуп иҳазгаша,

Иаххәо ххәароуп ихазхәаша.
Хшәазшәа.

* * *

Мтдәыжәәада ажәәан ахь идәықәлаз
Адггылахь шәылбаароуп.

* * *

Азә ицсҗазаара кынхалоит,
Дггылгыы жәәангыы ихьз рызхәом.
Жәәантәык етәатцас дынталоит,
Дггылахь дзааизом, хыхь дынхом.
Атәәаш-гьежь-дунеи зхагылаз,
Зыңсы-кыдкыаз тыңда инхаз,
Зызбахә-бақа аамта иаргылаз,
Зымци зиашеи зшәәц рхәаз.
Аци ашәи лагажә рызтаз,
Зыңхыз хышәкәа зхадьркыз,
Ааәра еитахәак еита цызшәаз,
Нас гәлатцак еицш иазьркыз...
Наәроуп ааәроуп цсы зхынхалоу,
Зиаша тыңкәа зегь тацәу,
Аңшандага цшоуп иахзалоу,
Изматәоу ауп иаргыы зәу.
Амш ицазаә азә дынхароуп,
Ғыцк дхынхәыроуп уатәахьы.
Чха узхозар, зегь учхароуп,
Убри ауп иааугаша ухахьы.
Анаәстәи иаәсуп, мңшаа цәызуп,
Тың тацәыкгыы камлазац.
Ацәкәырц иазәзәаз шәах аныцуп,
Ианнатцаз хәа шыта хамбац.

Азә ицсҗазаара кынхалоит...

* * *

Сара исыҗоу салазар ауп,
Иара сызтаз ихъз сшыроуп.
Ашықәс стысит сыхьчаны,
Жәахеи жәипшыи еимаданы.
Ацқа сықәсит, мѡамш згеит,
Сызхыгзаз зегь схәеит.
‘Еаанбзиала, жәаха ицаз,
‘Еаанбзиала, жәипшь ишаз.
Гәыцқеи псыцқеи рацәаѡхаит,
Аиаша ахыыкоу хдырра азхаит.
Мѡамш, мѡамш, мѡамш...

* * *

Амза стысны амца сдалеит,
Амца салсны аѡны сыѡналеит.
Аѡны аѡныцқа цәгъала ихътан,
Амца зтаз агәы сызтан.
Зашәа зцәыргаз азә дахын,
Ибызшәа схәар саргыи истәхын,
Аха еиныѡуамызт хбызшәа,
Хәахәахархәоуп са сзыцәшәа,
Доухак атәаара иафын,
Исбызшәаамыз ак сфакын.
Уи ала исзымхәеит сара сыхь
Исырхәит ауп баша агәыхь.
Зыцхак сықәлан иццәахьан,
Схәаа зхәаша нцәахьан.
Ицахьаз роуп сзышьтартаз,
Амѡа сықәлеит идырхәхьаз.
‘Еырбаѡыкгыи сышьта дхын,
‘Ерапшра цәыртрак лтахын.
Икарахеит зымцеи хьымзеи,
Напеинкәацәан Наалеи Хьымцеи,
Збызшәа ззымхәоз ѡашья игылан,

Еиҗазхаштхъыз рышьта ихылон.
Изхәо згәалашәоз азә иакәын,
Дыхәрыбгъыцны сыхәра дақәын.

* * *

Сыңсыр шәымтәыуан лағырзыла,
Сара алабжыш сацәшәоит.
Аңсра нцәароуп сара сыла,
Анышә иахтәхьюу хазхоит.
Зынза ибашоуп хазлацәажәо,
Инхоит иутәу, уаха акгы.
Исхагылоу иркьяф уажәа,
Иухәо цсажәоуп ухаҗагы.
Изго башоуп, истцаз крѝкоуп,
Ишәызгәаҗо ныжьны сцеит.
Уртқәа гәазҗо са дысзыкоуп,
Са сызшаз Анцәа дишеит.
Иааџуа наџуам хара аныкам,
Ғахаи дагәеи рымџа ццәоуп.
Иухәо иарбан хәатә ахыкам,
Измахазгы имш нцәоуп.
Цъара акыкоуп ицаз инижьуа,
Икашәазоуп лаҗш иабо.
Ацәкәырҗ хытцоуп амшын хзыжьуа,
Аха дыкам уртқәа збо.
Шәажәа нышәкыл са санцо,
Издыруада сшәыцәҒыхар,
Аңсра нмыжькәа изгоит сахьцо,
Издыруада, шәызҒыхар?!

АҢСҒЫХЫ

Агәхьяагара амџа ианылаз,
Ашәала иурҒыхаз духьзоит.

Зыңсыцкыа зымпытцак иуцылаз
Ҷамѡак азыхъеицш дузхоит.
Зиаша хѡага маѡазтѡыз
Хьмызгыда дымѡасуеит, дыцкыоуп,
Ахѡрашѡа хѡрашѡан иашѡазтѡыз,
Ихѡра дацѡнымхартѡ игѡгѡоуп.
Згѡашьамх ахрамѡа иеисаз,
Иаѡигаз ламысхап дзыцшыаз.
Ахра цыѡцыѡкѡа ирѡазсаз
Адуѡхамч, дызрыжѡны дызшаз
Ибызшѡа ссир агьама дызѡыхѡаз
Цшыа маѡан имѡоуп, дзыхьчо.
Абла-цѡгьа-гѡыѡра дзымыхѡаз
Илацш-цѡгьа иѡыамаѡ инхо.
Аергьаа рашѡабжь нарымдо,
Ибла иазымбаз игѡы нархьыгзо,
Дуазыруа тыцкаѡ данзымтѡо,
Цсѡыхѡыс ацшахь анухьзо,
Схылоит идырны уа ушьѡа,
Издыруеит, сарѡьалом сахьцо,
Ажѡѡан иазныжьны ахьышьѡа,
Иблыз мацѡысны сшухьзо.

* * *

Сызѡахымыз срыдымтѡалеит,
Сызламгылоз срыцнамгалеит.
Ицшыхѡыртѡу сыкѡ шахѡтуп,
Хѡкѡ иамцѡыжѡѡоу дырра хѡтѡуп.
Сызлацаз ауп сымѡахь зысхѡо,
Иазымгашѡуп сыжѡѡа хьызхѡо.
Уи хьанѡарѡуп еидаразам,
Мариа мѡакгыы ѡадаразам,
Ацсѡазаарагы лакѡ еиѡахѡоуп,
Ишхасымцѡогь лакѡны исахѡоуп.

* * *

Мца сыцрасын, сымбылзеит,
Амца мцала идырцәозаап.
Ацәкәырп схытәан сымхәәезеит,
Ацәкәырпақәа еилатәозаап.
Сшәаны сырхәан снамзазеит,
Ахра аҕаәра сқәашымзаап.
Срашь ахыглаз имтцысзеит,
Иақәнартәогы дбашамзаап.
Ссаркьал абыз сыпшаауан,
Гәтынцәа бызшәа сакәхоназ.
Сымч мырхакәашәа саауан,
Сыбза тыпқәа срықәхоназ.
Шәацьк амтәыжәәқәа анартуан,
Сыхь зырҕыцуа акы акәмында,
Сыхәра псыдақәа сцәатуан,
Ахәра хәрыбҕыыц ақәында.
Ғеиқәеи ҕыхәеи еивагъежьюа,
Рағәра еихақәа ирыцхауан.
Сыдгьыл сыпсы зхагъежьюа,
Сан лымпахьшыы срышхауан.

КӘЫРКӘА ШОУРА

Кәыркәа, кәыркәа, кәыркәа шоура
Сыпсы сыхыны изгахьюу.
Аапын шәтышқәа рымахә соура
Сымхны мтәыжәәас, ипырхьюу,
Сыпсы зпысшыыз хыы тагалан,
Сымыш ҕеижьқәа ирхыкәкәаз.
Ахьҕеи пша тәытәеи сыпгалан,
Сзын тацаха сзыртәаз.
Етәа пштәыла, схәычра дәы пшза,

Сыччапшы иаафуаз ахынтџаз.
Иџуа икџахаз азџаб, сыпшза,
Абастџаџа, сеидру, сызбыџшџаз.
Сан лыбџыы хаа са сгџы иџыџуа,
Сшашџтоу сашџтоуп, саџхынџџом.
џгџыла леишџаџџа исзыџуа,
Ушьџа сдухеит, слыпџазом.
Изхџоу амџа сашџтоуп сыџуа,
Уи лабџышны икабахџеит.
Сан лыбџыыхаа са сгџы иџыџуа,
Кџыркџа шоуеипш итџахџеит..
Кџыркџа шоура, амахџ соура...
Сан лыбџыы хаа еипш иџахџеит.

* * *

Са сабаџаз, сџеит сымџасны
Ашџџџа џызхыз аџшеипш сасны.
Сгџы идкылан, дысгџыдкылан Анџџа сиџын,
Са сызнысхыз мџаџы сыџџын дырџегџ џыџны.
Пш напыла сыхџџы пџахџџо ааџын сџылон.
Игџааазгос саб иџышьџа дырџегџх схылон.
Игџыџшаагаз ашџак ааџуан азеипш сызмыруа,
Ихџрашџамкџа, сыхџара иџыџхаз ахы снардыруа,
Ирџаџџазаап азы зџаџџаз џџа сызмырыџ,
Саџеи суеи еилсыргарџаз, сџып здырыџ.
Ашьанџа мџа сгџы иаџралон џџымса џыпшџа,
Доуха мџасхап, сыкџа иџалон џазны псыпшџа.
Еишьклаџауа џыџзџа иреипшны сышьџа ихылон,
Сызнымлашаз џызшџа џыпџаџ сыхџз анылон.
Заџџа зџыџшџаз аџы кџадырџџа џон имџасны.
Ахыпш ааџуан џырхатџарак аџџа еиџасны,
Сгџы зыдкылаз, исгџыдкылаз Анџџа сџых ма,
Сгџырџа снылатџа срымџызи, сеиџаихма?

* * *

Сымшқәа рымта сымызхыда,
Сызпырхагоу дарбан ус.
Цәгъара еизыкәшәо сышьта ихыда,
Цәгъара нсыжьюам, Анцәа иныс.
Сымш сызныкәуа цқъара зцәызго,
Дарбан згәы хәашь ахьзыршо.
Сышьта иххалаз агәаққәа еизызго,
Гәағхоит умшқәа иртынхо.
Ихәрашәазаргь ашәоуп иахьзу,
Ахәра хәаауп уи зырғьо.
Хәра зынхалаз адгьыл иахьзеи,
Згәафьы имнеиз роуп сзыцәшәо.
Агәлымыџара лымга хәаауп.
Уцсы жьакцоит аиха лых,
Амца еихсыгьаф аеҳәа гәаауп,
Шәира инаргоит уи ақәых.
Зыцсы зфьытцак сацхьа инеиуа,
Сфьыхџы сишьтоуп, сихьязом.
Сымш сызныкәуа ацқъара аиуа
Цәгьазтәуа уеҳәагь еибакзом.
Аха усгьы усшәизом,
Сымшқәа рымта шәгьы асыркзом.

* * *

Зхәа зыц иамкыз азә дкыжәбыжәуа,
Ирымхәашаз ак ифкьейт:
– Шәанацъалбеит, иееим ижәуа!
Ичы днасын днарыбжькьейт.
Рыехәаран ара икашырран,
Иееим зхәада? Иааилахейт.
Хымдыр зыцкьа, еилагырран,
Амшын иартәхьаз дагеит.
Рычха гәато ажәлар гылан,
Зымха иеыхәа агәра афкьейт,

Иззымычҗаз аҗсы дгылан
Даарылаххын, зегь шәәҗьейт.
Адамра хыла иасыз иакәһап,
Шәәаирҗыһап, шәымшәалан,
Ишәзеицгәәто шәымчгыы ақәһап,
Ишәдырхәо зегь шәымхәалан.
Зхәа зыц иамкыз деиҗааирууп,
Ихәатәуггыы җак ихәоит.
Җазшаз иажәа еиҗа кафрууп.
Измахазгыы Аҗсы диршәоит.
Шәәазырәла!

СЫЖӘБАЗОМ, СШӘАХАРОУП

Аҗцх агәы иҗыҗеоз ашьҗыбжықәа сеиларгон,
Схәыцрақәа исымпыҗкыаз лакә-хҗынрак сазнаргон.
Сгәыҗра-җра сзынтәалаз җшада амшын иххалон.
Сбырг игәы дажызаап, хра-мәа-цәгыак даҗалон.
Маза ихәыҗхәыҗуаз сзиас скалҗ ианҗәалон.
Амзырхәага-хыдаҗ-җып жәәанҗа салахалон.
Аеҗә рымца гәазҗахыаз Нарҗаа рәышьҗыбжы кафруан,
Бырлаш-еҗәа зрыҗхуаз ажәәан мазак афруан.
Хәахыа нымҗәа иажәабжы, азә изы иҗоурыхын,
Иҗсы аҗқара иашәаз, илахы-фыра ианыхын.
Мшра иахылҗыз җиаак сызын бахча иҗалон,
Напсыргәыҗа җхаррак сықә бираҗкны ихалон.
Агәы амҗәыжәәа шыҗзыхыз, доуха жәлоуп ихәниго,
Дохуа зцым җхыагыла, ицу сеидру иахыго.
Ирхәо акәым, ируа шәашыҗтала рымхәази,
Уаха инхазеи ажәоуп ашьҗахы, нас изхәази.
Соуп, са соуп сеиҗамкыр, сеидру сзықәшәарызеи,
җшырҗа-хамҗа сызҗаз илаҗш сзаҗәшәарызеи,
Имазоу сызҗәыргом доуха касыш ахаршәуп,
җқьарҗоуп, шәыламгылан җсы-уархал сызкаршәуп.
Сыжәбазом, сшәахароуп!

* * *

Үыхәә иатцәамызт дзықәтәәз,
Иуапа кеикеиуагь ицқьамызт,
Ипсадгьыл ашьацқьа зықәтәәз
Дачхартә уаха дмацәамызт.
Здашьхәә пцқьаз дшьабон,
Аатцраф иангы дгәәтәиуан.
Ажәәан, доуха-шьта азынхон,
«Жәлар рылахь» атыпгахь инеиуан.
Аехәә мца апхарахь еихон,
Апсы цқьакәә зыпхьоз атәицәә,
Ашьауардын Шьха-пшза иазцон,
Иашәартәуан иашьтаз пхьанеицәә
Амацәыс-гәашьа фьжәжәон,
Ахьрымца кацсон исаркьалха.
Ашьанца-мца Хадгьыл иахьзон,
Ашьанца хра иахәыз зегь шәамха.
Ашьанца ашәа ахьәуан хдунеи,
Ақьамақәә еифәсуан еихымцан.
Дохуа мшык амцаф ханнеи
Хажәларгы фьхеит еилымшәан,
Пхьагыла ецәакгы шеишеины,
Апсыцқьакәә иршьанан иакит.
Үыхәә-иатцәә-упа-кеикеи днеины
Хбирақьгы шьтыхзан икит.

* * *

Зыбәә мацәә зшәызтцаз абыкь
Ашьтыбжь ахрақәә арзызон.
Ақьәарацәқьырп иннажьыз алыкь
Хәатәы-маза гәнаҳак ацәызгон.
Мшы мариа ахтыгәләф дымшын,
Инижьуаз уацәымшәартә иубозар
Уаашәфык ирыцыз дзатцәын,
Игәтыхажәә игәатцаф инхозар.

Аамта гәырҗашытақәа зныз,
Дареиҗуан ахьаа ахьнеигоз.
Здоуха-цқьа-маҗәа-лаша зшәыз,
Ицқьара рылган иабеигоз.
Зычхара иеыжәу дцаргьы хара,
Аамта иаҗысыз гәырҗашытан дынхылап,
Зымҗа ианхалаз ихъзеит ихъзара,
Иаауазгьы ихынхәызгьы неиҗылап.

* * *

Ақәеиҗш скылсит сара җнык,
Еиқәыз амца смырҗәазеит.
Ғшацәгьан схыҗит сара хәык,
Аха хышә блак җысымҗеит.
Еҗәа кыдшәан зынгьы җталт,
Аха сыҗцашә касымҗсеит.
Ашьха савҗны мраны схалт,
Аха асыҗса сеасымҗтеит.
Ацәқәырҗ саҗлабыр җтахын,
Ашәах-нарха сзышьтымхит.
Ирхәыз җсаатәны җнык сахын.
Ан лҗа заҗә сиҗырхәит.
Ақәцәәҗ с-җәашны сықәызшәа,
Ашьха ика сҗәыҗыҗшуан.
Ауаз зҗыҗуаз быккыызшәа,
Сыдгьыл агәы сыҗыҗуан.
Сыҗсы кнысхит аҗамчеиҗш,
Ғыҗьбарак санақәдыртәа,
Аҗны скылсит сара ақәеиҗш
Аҗсы хьчара ансықәдыршәа.

* * *

Амца сабзуп, са сымцабзуп,
Ғхарроуп, уаха лҗа сышьҗзом.

Ажәа хызатә ашхам иабзуп,
Иахәуагь уаха иузыргьом.
Ахәа агәйтцак кәиц еиқәхароуп,
Хәыш-таара-мца гәакья мцоуп.
Амза ахьыкам цхы лашьцароуп,
Атцх цыыба гыч-мал тоуп.
Дгьыл лапш агым амза ангыло,
Амзырхәага адәышқәа иртоуп.
Шара-цәыргаф-мра хаздыло,
Мцабзны мрабзны иаххьыршоуп.
Шәахәа лыхуп маҗәа иахшәахто.
Цьныш-лапш-шәхыблаа изырхәашо.
Ажәәан мшынца хәхьқәа знахто,
Хгәыгра-пхыз дакья иахтынхо.
Хәлоуп, мшақәца бзан хазтааз
Хшаднамкыло збар зтахым.
Зызхьампш тахтаз зны ихацәгәааз
Псынгы уаха иахзыпшым.
Адгьыл, ажәәан, амца, амза,
Сажәа рыпхрақәа рыххья.
Арт зегь срафсны сара зымца,
Сышцаарыдхалеи иахья!

* * *

Сыф сышнеиуаз сышпахьымзеи,
Сымш нцәазаап, шыта сышәшы.
Сымш ицази сара хьымзеи
Хәитоухәоит, мацк ацшы.
Сызлазаша, мфак сызгаша,
Исцәынхаз схәатәы сырхәа.
Мшык ацшы акәым, бзиа збаша,
Ғыцны сирцаз жәак сызхәа.
Лыпха рыстап мба сзафысыз,
СагырҒаччап сгәағ зырхаз.
Мца кьяшь ныжьны мфә ианысыз

Еиҥарасхәап ирмаҳаз.
Пша наф снафып сцарц сахьыҥаз,
Снап ианыртцаз насыгзарц,
Рықә са исықәуп сара исзыҥаз,
Рыхь неиҥасхәап хәа ауп сызцаз.
Пшыртә нафроуп сара сныфара,
Хәахья еиламга сықә, са скәал,
Сымш антәамта, сгәырҥа зхыфара,
Иаңшыу иаласшәоит са суал.
Сыф сышнеиуаз сышпәхьымзеи,
Сымш нтәазаап, шыта сышәшыы.
Сымш ицази сара хьымзеи
Хәиҥауҳәоит – маҥк аңшыы!

* * *

Атх жәфәан аңштәы сызгәамтеит,
Ажәфәан иатәа аңшшәы сзамтеит.
Апстхәа пжәахақәа ирҥьяшыит.
Атх ыыңьбара сашьит.
Апша ҥыхьҥа скалт иантәалон.
Исцәыңыруан, афны ифналон.
Стыс чырчыр хәыч ицаз гьежьюан,
Жәабжь неиҥахәатәык сзауан.
Сыгәра згоз мазабжьык аафуан,
Бызшәа ҥыцзак сгәаҥы иафуан.
Уи сыхдырраҥе ҥеа дунеихон,
Сбызшәеи сдырреи зынза иҥеихон.
Ирыцқьаз сыңсы сылазомызт,
Итшәахаз сдунеи сакзомызт.
Иңыруан сыдгьыл уажә сзынтәалаз,
Ажәфәан лаҥырз зны изынтәалоз.
Абас срыцқьан сызкәабаз,
Ипшыаз қәзаарын сзыцәцаз.
Атх еиқәара аңшшәы ахыцуан,
Амра лаша ахәы ихыцуан.

Адгьыл стэарта, са сыфны
Иазынсыжыт сыхькәа фны.
Гәыцкәа цсыцкәа адгьыл икәу,
Агәыбылра ччапшь зфыкәу
Шәзыңхьо шәзеилкаар абызшәа,
Хазшаз шәиациәажәоит шәымшәа.
Уи зегь реиха дгәыбылфуп,
Ха-цшьа-ныхәаф-рцафуп.

АШӘТ АМЦӘЫЖӘФӘ – САРА САШТА

Ашәтыц ыкәын снапсыргәытца,
Доуха чысны афы анартуан.
Ашәтыц гәылцуан снапсыргәытцаф,
Сацәшәан сыблақәа асыркуан.
Снап ацхара агәы ианыруан,
Ашәтыц сфаччан изытуан.
Ашәт ангәылцуа саргы издыруан,
Цшзарак аблақәа анартуан.
Ацсра апышәараз ицәыртцуаз,
Шәымтак аччапшь азнархон.
Маза ацәыргараз игәылцуаз,
Ашәт гәырфакаф сҭанархон.
Ашәт амцәыжәфаф сыцсы еитаскуан,
Цсра сацәымшәо агәра згарц.
Ашәт ақәыцкәа сыцсы рфаскуан.
Цсыла ахыхьчаша сдыртдарц.
Ашәтыц ыкәиаауан снапашта,
Цшзара еиҭахәатәны исзынхон.
Ашәт амцәыжәфа сара сашта
Самкыртә иҭазаргь сынхон.
Ашәт амцәыжәфа – сара сашта.

* * *

Атх иагәылафны суасиаџ,
Сыџсы сгәыџаџ сдәылџит.
– «Сыхџәы бырфын, аџәа б'еат» –
Сан җазныкгыы фылџит.
Сара адәы иатәахь сызгоз,
Уажәы-уажә дшьаџәхныслон.
Сара амшқәа зџәынџәоз,
Аџыхәтәантәи сакыысуан.
Уи ианыруан слахьынџа
Лахьбызшәа ианфылаз.
Сзеисоз арбан сара нџәа,
Сгәырҗаџәан сызџылаз.
Мџычча исҗаччоз Адунеи
Саргәыбзыџт, сгазазшьаз,
Сыџсақәџараз саннеи,
Ишџараџәаз саҗьџазшьаз.
Ажәаџкьа, сахьнеишаз
Снеихьан ауп иангәастаз
Иамаз уи рҗеишьас,
Азыблара сьҗешастаз.
Атх иагәылафны суасиаџ,
Сыџсы сыман сдәылџуеит.

* * *

Адәы аџыхәан са сыџшын,
Ашәџ амџәыжәақәа қаџшьын.
Ифьысхыр сашәыр хәа саџәшәон.
Ашәџ лабжышқәа сыркәабон.
Аџша ахәхәахәа ськәа иџалаз
Исанахәон ашәџ исзалаз.
Сымшқәа сҗаччон мазала:
– Ашәџкәа брафсны бнаскьала.
Сыџсы рыџын сныжьны иџоз,
Ашәџ зымџәыжәақәа џыџәџәоз.

Ахаскын сышытақәа иртапсуаз,
Ашьа рѡашқәа инымтѡо руаз.
Акапқап исзымтѡаз збызшѡа,
Са стѡгы схаштитеи саншѡа.
Ашьауардын ѡада исхалаз,
Ишпадыри уажѡ сгѡы иалаз,
Пшыхѡран уи иснартѡахъаз,
Адгъыл ныжъны ианпырхъаз.
Сыпсы гѡаѡеиуа ажѡѡан иалан,
Исгѡытамзоз сьдгъыл сгѡалан.

АБАКА

Сымыш хъарѡены сыхѡда ихшьны,
Аамтѡ-ѡыцьбара сашъны,
Дѡык сьзқѡылаз анкѡа зны,
Уархал иатѡѡа шѡтыла итѡны,
Сымѡа агѡылган хара игаз,
Аха мѡабжара исзаамгаз,
Дыргагъ гыламкѡа схапны,
Ѣыра знымыз бапаны,
Мшыцѡгъеи бзиѡеи еилырго,
Ақѡа кьдтѡѡа агѡаг саго,
Сгылоуп сымыш сыхѡда ихшьны,
Аамтѡ-ѡыцьбара сашъны.

* * *

Сыччабжъ ааѡуан акыркырхѡа
Схѡыцра адѡы иатѡѡагъ збон.
Сзиас мѡасуѡеит аѡырѡеырхѡа,
Сара ахықѡан ак сьзбон.
Мрахѡага-пѡа-апдан сьшьан,
Сан сьлцѡымцарц хараны.
Хѡыцы-жѡлар зегъ сара исышьтан,

Хэыцра мѳасроуп ицшзаны.
‘Еакын усқан ацша иасуаз,
Ашәт рыфѳы хаа кәазазом.
Ацша иаццон хэыцра мѳасуан,
Уашьталаргы уахьязом.
Сан лыбжы акәын сзыргәәтеиуаз,
Лылацш жәѳанаѳгы исыхьзон.
Схэыцра мцарсны аамта инеиуаз,
Сан лыбжыхааицш исцәыпцәон.

* * *

Адырганцыхәа, адырганцыхәа,
Уара усыхәа, сара сухәа,
Хзышьтоу хазшьтаз, хаимдалап,
Хѳыцьагь иахцәызыз ҳацшаалап.
Ацәагәаста ухыз, ухымцын,
Ахәра иану анызцаз хымцан,
Адгьыл акәа итоу рацәоуп,
Иудыруаз, ҳадгьылгы цшзацәоуп.
Адырганцыхәа, адырганцыхәа,
Уара усыхәа, сара сухәа,
Ҳадгьыл хәаа цәгьала имцоуп,
Еикәзырхазгы, идыр, ҳацсоуп.
Уара иуцәызыз, сара исцәызыз,
Иршәахыстоуп ахәра ианыцыз,
Хзышьтоу дгьылаѳ иаабазом,
Дгьылгы-жәѳангы хрыхьязом.
Адырганцыхәа, адырганцыхәа,
Уара усыхәа, сара сухәа,
Акы ҳашьтаз ҳацшаалап,
Ҳацшаауазар ҳаикәхалап.
Адырганцыхәа, адырганцыхәа...

Азы инкаҗаз
Адгыл җажакын
Иажәит.
Сара, сыҗан ус
Азба сшакуаз,
Ахәа сшашьҗаз,
Мцабз кацәан
Снықәба сцархәа
Сышшәоз – срацәахеит.

* * *

Игәырҗыҗыҗоу амш уацымлар,
Иулшаз ииашан ахәшьара узаҗазом.

* * *

Арҗхәара зыхәлатцәаз,
Азы агьама издырзом.

* * *

Аус бжа урҗхәонатцы
Ишыбжоу иаанхоит.

* * *

җагалан шәацшь сәеижьза сашәын,
Бҗыцны атла сәалахьан.
Амш кьаҗқәа сашҗа ргәашәын,
Иаартны мҗасцәак җалахьан.
Урт иршәон, ирзон инужьуаз,
Хәартә злазгы кры алыргон.
Ирыхәозар, уеимаа иушьаз
Ушьхны, еимаада уқәдырхон.
Ацша уартон цысхәны, ирылшар,

Уажәа амтцәыжәәқәа амырхуан.
Ишқартаһыз уңсы еишышәшар,
Дара хәыцгы рылырхуам...
Аамта цшатлакә абас сыцәхалан,
Ақәыршәы исықәтәоз сазәзәахьан,
Махә-бҕыц әеижьны сынкынхалан,
Ас-быбк-кәашқәа сықәшәахьан.
Ааңын-пыткәыр-гәымшәақәа
Сырзыпшын, еиҕагыежьюан,
Абҕ-әеижькәа ҕымшәақәа,
Ҙагаланка срыцгыежьюан.

САБДУ ИГӘЛА

Хуҕра иҕалт аҕылақьат,
Сабду ҕеиҕуеит: – ат, ат, ат!
– Ҙақәнахырцоуп изааз ари,
Хуҕра иахытәоит, шәымбари, –
Сабду илеишәа цәҕьазахеит,
Иеага шытыхны инаирххеит.
Даду дбыргуп, драшәазом,
Ауҕра дҕамлар игәы иаузом.
Ишҕаицәымҕу аҕылақьат,
Ибжыы ааәуеит: – ат, ат, ат!
Са исыздыруам изноухьоу,
Ибаргы илазом – мамоу.
Хуҕра иҕамлароуп, хырцәагоуп,
Ауҕраҕыхқәа цәҕьа ирҕырхагоуп,
Рыхәда иакәшоит иҕкааны,
Иҕышәхыроуп зегь шәцаны. –
Сабду ауҕра ирашәазом,
Ауҕраҕыхқәа ифазом.
Иеага иман уахь дцаны,
Шәааи хәа ҕеиҕуеит дыхәхәаны.
Ишҕеицәымҕу аҕылақьат,
Ибжыы ааәуеит: «Ат, ат, ат!..»

* * *

Гэырџеи гэырѓеи хѓатца изѓамло,
Хѓеи еитцалама, амца ахыст.
Лацшылатцџьаѓ хра хзаќамло,
Хшьамхы хатцаама, имацџыст.
Хацра абаќоу, изцџахыда,
Мшынла хашьцџарахь цатџуп.
Хацсы-дѓыл-хџыц агџаѓ зкыда,
Хбызшџа иахзымхџазаз цатџуп.
Хбыргцџа, иабаќоу шџеи цоуганќџа,
Ма шџлабашьаќџа шџцџаху?
Хабчарахќџа хра шџаќамкџа
Шџыќџара иацџоу уск шџаќу?!
Хныха-цшьаќџа рымца рѓытцак,
Хадѓыл ахьчара ианаќу,
Цџѓара азызуа маза инытцак,
Цџѓара ухымскџа узцару?!
Амаа укызааит Ажьраныхџа,
Иныхџан забацџа издыркыз,
Абицара, ацџира рзыхџа
Уџхџа мырцџакџа еиќџыз.
Аччеи гэырѓеи хѓатца ицџатцо,
Гэырѓаќџааша хџаѓ ихысп.
Анхаџ иашта ацсы ахазцо,
Радеда ашџа ахџы ихытцп
Хбыргцџа, шџрыќџатџа шџеи цоуганќџа,
Чоу хџа шџышьхџаѓ нашџырба,
Изыцсоузеи хашта шџџамкџа,
Хаччабжь цапеи инкаба.

Гэырџеи гэырѓеи хѓатца изѓамло
Хѓеи еитцалама, амца ахыст...

* * *

Игџеигџеиуа атц иалоуп,
Сыцсы исхытцыз ууаза.

Сызхьымзақәаз са сгәы иалоуп,
Иа, Анцәа дузза, сырхьыгза.
Сыңсыншыла сбызшәа камшыр,
Сзыхьқәа ргьама даеакхап.
Са сбызшәала снап акы амшыр,
Бызшәа сзымхәо сҕахахап.
Сыдгьыл снышәнап са сыхчныза,
Сықәзар сашәиуа, суағзам.
Данысыңсах аңсуа, сшыза,
Сыхьзгьы сьжәлагьы хәатәзам.
Сыхреи сыхәреи рашәа сзымцар,
Иарбан шәас, нас, исурхәо.
Сыңсы ахьыкоу схаҕа сзымцар,
Сгәы иалоу иарбану сзыхьзо.
Маза сцәырзозом дахтәуп хәа,
Ғсаатәи циааи сыгәра ргоит.
Аирыз кылцәа зыла итәуп хәа
Зархәаз дхьамңш аҕныка игоит.
Сара сыдгьыл, сара сьжәған,
Урт сыртәымзар наҕ сьшәшы.
Аҕх цкы лашьца аапызжәан
Ашыжь ашамҕаз иааит сыңсы.

* * *

Аңша иақәтәаз дызцазомызт,
Мцәыжәаа змамыз дызҕырзомызт.
Аңша анзымца ихынхәуан,
Ажәған хыхьынтә цака иңшуан.
Арашь дақәтәан даҕазә ддәықәлеит
Ецәа кныхра амға дықәлеит.
Жәған мчы иңхьошәа инарбеит,
Дәашьагәышьеит, имч мхеит.
Ашьха ркәалқәа еилиргарц,
Шьанҕа мғала хыхь дьхәнарц,
Ғыла ддәықәлеит шьамхкәада,

Дхытцрыз җышыеит ахәада.
Азын сы-шкәакәа итәахырц,
Дахьзарц дашьтан еазә асырз,
Изгоз зымзи интыкәкәон
Газеи хықәи ааизынхон.
Ишьахитхаз амш җшын,
Зегь ирзыҗамтоз иафын.
Урт зегь рышьта сгәашә итган,
Иззыҗаттоз ашьшьыхәа дтәан.

* * *

Сымтак нсыжыыр сҗахын са сантоз,
Хәамтан инсыжыуан издырыр шәзыхьчоз,
Сыҗсакәын сызқәитыз, инсыжыуан ара,
Сымфасфын шәызбарцаз саадгылт сасра.
Хәамтан сдунеигы, алакәеипш сахын,
Еитархәо лакәны шәызбаргы сҗахын.
Ғәыблырак сыцрыхон, шыак ҳаицатәын.
Ишәыхьшаз сыгәтыхан, шәныжыны ицатәын.
Апшакәа исыцәталаз хәатәыкгы сцәынхон,
Араҗа са истыҗын, сабдугы дынхон.
Икәалоуп сызрыжәны шәа шәҗынза саазгаз,
Сшәыхьзызо, шәысгәытцак – шәыхьша сзырхәаз.
Сыҗсакәын икаршәыз шәзықәгылаз уархалс,
Аныхәапхьыз ҳацто сабду ду данхалс,
Ихәамтала ҳааиуеит, идыр Анцәеиныс,
Сашта иазынсыжыуа аҗеи Хәажәарҗыс,
Аацҗа бызшәала иныхәаз сабду,
Ихаҗәашья, сухәоит ихәамта, Анцәа ду.
Зи мҗеи ирхысхьоу жәларык ҳартынхоуп,
Иахьымтцаз хтоурыхгы лархоуп-ишархоуп.
Исзымфыз шаҗа ыҗоу, инхазеи шаҗа,
Хтран иахьынхалаз сабдугы имаҗа.
Абарт зегь нсыжыуан исылшар ифны,
Инхаз зегь зыфлаша дилааит Аҗсны.

***

Пхыз-лабжыш-рбагас счабра затә сызхом,
Апхызкәа рдунеиаф сынхарггы исзыршом.
Пс-ныкәа сындәылтыр, мрагылеипш саалап,
Сыздгыл ианыстдарц сышьта, схынхәлап.
Маза-мза иацәызгаз лашаран скаччап.
Сызхәынчаз уи атх цасггы исыршап.
Атынчра зынтәалоу атх асаан
Ианызгаз сыздыруам, ипыххаа икацсан.
Сахәуан афәыха, сгәы амца анаркуан,
Пхыз-лабжыш-рбагас чабрашк насдыркуан.
Атх-гәы итычәеоз азиас абжы
Сыркаран сарцәон, хайнышәап шыжыы.
Апхыз дунеи сшалаз акыр снаскәыхан,
Пшшәы еикәатцәа атх схыцраа ицахан.
Амшггы сфаччон, снапатан ицхьон.
Амра ашәахәацкәа сыхцәеипшцәкәа испон.
Сыкә-мцәыжәа сбирак шәыршәыруан,
Сыцсы иагыц пшан Псадгылра ауан.
Аамта сызәыжәыз ағәра сцәахшәон,
Сылабжыш инеиуаз чабрада исырбон.

ИДГЫЛ ЧЕХӘАН СЫЗЫПШЫЗ

Н. Кә.

Аамта дәыгба сагхан снейуан,
Сызхьымзақәаз цәгәа ирацәан.
Адәы атыхәан рашьк леиәеиуан,
Лахәа хзушәа еикәатцәан.
Уи са сзы акәын, уи са сзы акәын,
Сшахьымзозггы уа исзыпшын.
Мцәыжәақак сахәон, пырра лакәын,
Дггыли жәәани зегь еипшын.
Ашәа сашьтан карматцышәа,

Изтаз иакэын уи зызхээз.
Рашьны адэы иатцэаф насыпшэа
Сылапш ақәшәеит, аамта ицаз.
Ишқасафси, сзықәтәоз рашьмызт,
Лакә фрыпқхәызбан иззыпшыз.
Рашь мтәыжәфа сара исқәашьмызт,
Идгьыл ҕыхәан сыззыпшыз.
Ус избозу, аамта цозу,
Адэы иатцэа аңшшәы сгәапхом,
Қарматқысшәа ашәа схәозу
Хьажь кәыжразу, амц сызхәом.
Аамта дәығбоуп са сзыгхазгы,
Адэы иатцәагь аңшшәы цеит.
Сылапш ҕыхәан изықәшәазгы,
Иакәтәаз сгәеитан сицны сцеит.

АҚСТАЗААРА

Наунагза усызтода,
Илагамтоу зегь нтәамтахоит.
Сабаанагеи сызустада?!
Инхажьуа зегь хәамтахоит.
Аңшра злымшо ихьзашьоузеи,
Зегь аамтак имфасуама,
Сдәықәлеит, аха исцашьоузеи,
Са сзын амш нфасуама?!
Ахымфас иацашьоузеи,
Иңысымшәаз гәәтәтәын.
Ишқазгәығьи исхәашьоузеи,
Сан сыңсымыш дшәтәтәын.
Сара сзыхәан иблачыцын,
Сыхьз зхыз сырхыбаауан,
Сызныз амфа зынза иҕыцын,
Храк сыхәнон сеиталбаауан.
Ларха-фарха саамта нысхуан,

Иҗацәһьаз гәыҗрак сеаҗаны.
Ғазнык сгәәґы сахьак җысуан,
Схынхәуан аҗша инаҗаны.

* * *

Аамҗа еиҗахшан иҳазхеит,
Амш еиҗахшан иашәахеит.
Адгьыл хакәлан игьежьуан,
Хҗаргьы хашьҗахьҗа ххынхәуан.
Аҗша амҗәыжәҗақәа анартуан,
Хрықәтәан ажәҗанахь хҗыруан.
Ибашаз усмызт хә хазґыз,
Гәарҗак хаман иҳәатәыз.
Амра аҗыҗан хыхь узбеит,
Хәиҗынхарҗаз жәҗанахь сцеит.
Сдунеи җхызын, амра шуан,
Амреи дгьыли цәгьа иааибуан.
Рашьмызт усқан са сзықәтәаз,
Гәыҗрак сҗызан уахь сызгаз.
Аетә ґысуан жәҗан иґаз,
Шьҗак сырґыцуан ушҗа игаз.
Имариамызт уа анхара,
Иґыҗыз ашәагь ахәара.
Ғәышроу сеидру газароу,
Уаҗ идырроуп дызмароу.

* * *

Сара җхызла узбахьан,
Сара хҗәышлак сибылхьан.
Сымш цыҗжәахақәа ззахуан,
Сыҗх адаҗьаґ ак зыҗуан.
Ақәа сҗәылахьан сбаазон.
Ашәҗқәа сымаза дсырхәон.
Сықә ианбалон истынхоз,

Шьюкы игэартон исцэынхоз.
Гэашэк сызталаз сьытцуан нас,
Сышьта ихылаз сышьтан цас.
Дэык санысуан ибылхьаз,
Ашьац иатцэара зырхахьаз.
Рашьк амтцэыжэақәа лақәуан,
Сгэыла игэашэаф азэ дсасуан.
Сара цхызла дызбахьан.
Сара хцэышлак сибылхьан.
Амра гылон, иташэон,
Ецдэа кыдшэак сгэы иташэон.
Аха кәицын уи иахшоз,
Исзымхэаз ашэақәа зьынхоз.

* * *

Сымца затцэын зегьы снысуан,
Ишьта анысхуан згэы къашьыз.
Сзиас хаган акәа сьысуан
Дгьыл-қанхарта згэы разыз.
Алца салкъон зны сымцабзны,
Былтэыс избоз зегь былуа.
Дгьыл сахысуан ацша сабзны,
Иназхьысшыуа зегь хэышэтәуа.
Ацта афызгон мра иафәршэыз,
Шәахәа мшала цхара згарц.
Сзаза еимхэыцқәа цақа икаршэыз,
Шьац лабжышны инкабарц.
Мцак ацэызгон цхы иатцэакгы
Суада лашьцаф цәашь акырц.
Аехәа исцэагхоз нас мцакгы,
Сышьтахь иааиуа еибадыркырц.
Аамта салан исзынхашаз,
Изнызшылоз сыхь сынтцәа.
Сшэон сынхар хәа сахьнымхашаз,
Сышьта анхалома ахэынцәа.

* * *

Деиҥахынхәит са сызныхәоз,
Иныхәа схьымзар хәа дшәаны.
Җазшаз иҥны инафит сзыхәаз,
Сгәатца иҥысыз ажәаны.
Исымхыз акәзам са сзышьҥазгы,
Исыхәтам сашьҥалом убас.
Сызлазашоуп са сызхәазгы,
Исыҥоу, исымоу лахьынҥас.
Снап ианымзалоҥ анысҥом,
Уи са сзын ишам акоуп.
Ицаз, ихнымхәыз сызиаҥысзом,
Сызхыҥшыло амәа гоуп.
Сцоу сымцоу назусу дарбан –
Уи сызныхәаз иҥахәуп.
Ашьха рәыҥаҥ икәтәаз уарбан,
Сеисап схәаргы уи мыцхәуп.
Ҧырра зцым өадароуп избо,
Суарбахалан сызтәарым.
Сгәи-сыҥси ирҥысуоуп исхәо,
Исыҥам сыҥоупгы схәарым.
Снапсыргәыҥа сыҥс ианысҥаз,
Аҥыҥ ҥашьны исыртәарым,
Саб икәалқәа схәыҥра зцысҥаз,
Ныжьны сдурахь сызцарым.

Деиҥахынхәыр са сызныхәаз?!

* * *

Сара аҥсҥазаара сахәҥакуп,
Сара аҥсҥазаара саҥакуп.
Са слабжьшуп бла сыххалом,
Мееик дызнысыз мәа санхалом,
Адгьыл сгәыҥҥакуп сгәежьуеит,
Дгьыл ианысхуа ак зыәуеит.

Бжеихан изфыз сахазом,
Бызшәа зымхәа акгы ахәазом.
Снаршә иатцоу азәы снаскьеигоит,
Изызымкуа рашьк леифеигоит.
Адәы иатцәа цәкьарста тыцуп,
Сан исзылсыз уархал феытуп.
Рашь-мцәыжәфа-еитдых кьыркьыруеит,
Снаршә уахтазтәуа дыснардыруеит.
Амшқәа иргәылсуа рфашк сахтыгәлоит,
Сыдгыыл гьежьюа сеиҗадәықәлоит.
Дард ианыло схац мфоума,
Сытдлеиҗаҗа сшәыр зацә фоума?!
Ацстазаароуп са сызцаара,
Сызгарырыхыз адуцәа ргара.
Сара ацстазаара сахәҗакуп,
Сара ацстазаара сатакуп.

ДХАЛСИТ ЦӘГҖА, ДАНЦА

Пата Аргәын изкны

Исызтада, мшәан, ацсыха,
Амшқәа ирылацсан сгәаҗеыха.
Дара – исхыцраахьюу ацсаатә.
Сыцсы ныхны дырфегьх саап.
Аеыхәа исцәақәтәаз сихьзаны
Игәыхь иахзымшаз ицәганы.
Саамта хахо снаҗәтәап.
Ччеи лабжыши неилаҗәап.
Ашәа анырхәо шәа схәалап,
Цәыуан сцәыуо снатәалап.
Адардеицш сара сгьежылап,
Сыцсы дардха сыцшаалап.
Сеыхәа-мфас абжыы саргылом.
Сихьчарц, иақәтәаз уаҗа дгылом.

Сабду иаштаҕе ха хаазан,
Асаат еипш иҕан, зегь еиқәшәан.
Саат ихъзын ха хабду,
Асаат еипш иеиқәшәаз Ауаџ ду.
Иџны аҕсуарак аҕтан,
Ара агарашәа еакзан.
Ашта дтартомызт хаҕыск,
Ара дтараазон арҕыск
Хабду иеидара згарыз.
Хабду иихәара зхәарыз.
Амшқәа араҕа еа мышхон,
Сасгыи ҕшәымагы еицынхон.
Ахъмызг иатцаз рашта дтыргон,
Ус азә диргыи рашта дтарбон.
Ара хәынтқаррак еипш еиқәшәан,
Бырги ҕари ртыҕқәа еиҕәшан.
Сара арантәи идәылтны иааз,
Сабду нага ихъз зыркааз,
Еидарак саҕан ихъанҕаз,
Аеыхәа иақәтәаз дансыхъяз.
Зыхъз санықәуаз са сашъа,
Саб иахәшьеиҳабза лыхша,
Уи зегь реиҳагы дахтахын.
Цәгыи хицәшәоназ лаҕш ихын.
Уи зегь реиҳа дгәыбылџын,
Иҕшра-исахъа цәгыи дуаџын...
Ишҕаххаҕаи зегь хаҕсы,
Хгәыҕра аахамхны даныҕсы.
Уи аахысгыи хгәа таҕеуп,
Хгәыҕра еиџырҕа агәашә ихшьуп.

Дхалсит цәгыи, данца...

***

Аамта иарҕоит ахәрақәа,
Аха агәалашәарақәа ирыҕсыхәоузеи,

Агэбылра агэхаштра иазхѡма?!
Дыѡан ауаѡы, дцеит уи дыхнымхэуа.
Уи анышэара улшароуп, ицаз
Агэалашэарахь диаганы.

* * *

Сышѡашьеи, сѡашьеит сѡашьа,
Сышѡаѡымшэеи ахаѡэгашьа.
Салан амца мца исыѡрасыз,
Былра сдэыѡэлеит шьоук рѡсасаз.
Сызнысыз амѡа мѡа мариамызт,
Сымѡасаанза шьѡакгыи гамызт.
Идгыыл гэакыан сыѡсы зѡэыѡѡоз,
Амш нсыжьюан сыхьз зныѡѡоз.
Сшэа сагэыѡѡак ѡшаара инеиуан,
Сгэы абжьи сѡэызуан, сымшѡэа иреиуан.
Сѡашьа сѡашьан сызхынхэзоомызт,
Сыѡсы исзымгаз ныжь сыѡѡомызт.
Инѡэон сгэыѡгра сызхынхэлоз,
Абѡьар хѡаркуан ихэазо ихэлаз.
Ашэи-ѡышэи неишьа абаѡаз,
Аѡсра сѡыѡѡрак сѡон, сышѡаѡаз.
Исыздыруам сыѡсы зкызхэа,
Ибаша усмыѡт астѡѡьа схьызхэа,
Имца шыран, амца салан,
Сымч зѡэымхоз ѡгэашэа исгэалан.
Сара стэакэын са сызѡэызуаз,
Иѡба шѡэакэан анѡьа изхьѡѡуаз.
Дымхэѡьырын ѡхьызла избоз,
«Махмади» акэын арахь дызхьызгоз,
Жэабжь еиѡахэан аѡша иасуаз,
Схьшэѡэа ыырхуан аѡша иѡнасуаз.
Лыхьынѡан, нас лыхь ианѡылан,
Аамѡа хэѡѡон зегь хэижэылан.
Сыѡэ санышэон, сыхь збазоомызт,
Лыхьынѡан уи, уаѡс узѡомызт.

* * *

Псышақә сыңсытәҕьар макъана истәхым,
Арахьтәи адунеигыи оумакгыи сгәи ахым.
Сыҕаз макъана, саныҕамло еиҕауп,
Адунеигыи дагәоуп, илашәуп, иҕахауп.
Агәатцанза анеира мариам, ицәгьазоуп.
Ахьаакәа ртәыла ахьыҕоу сгәаҕоуп.
Издыруеит, иццышәхоит амцабз зынгыи,
Мцеибакны сдәықәлоит мышкызны саргыи.
Иҕоу хәатәымкәа изныжьтәу закәи,
Ғынлагь ибылуеит, илашоит азыркәи.
Псҕазаароуп, иулшои, атх ршатәуп,
Ирызхозар уҕсы цқьа зеггыи ирызшатәуп.
Маҕәак еицш аамта ушәуп иуаароуп,
Сыҕаз араҕа сахьыҕало ароуп.
Изуз нсыжьюеит ара шәара шәҕы,
Сақәтәоит аҕеыхәа, аҕеыхәа са сҕеи.
Сыҕаз макъана, саныҕамло еиҕауп.
Адунеи ду дагәоуп, илашәуп, иҕахауп.
Доухашьтан сахзызо изхызго халал,
Сан илсыз ичыҕран икаршәу суархал
Ахькаршәу саштаҕ ауп, мап исхәымгом,
Саб иеҳәеицш ҕаҕьара, издыруеит, сыҕхом.

* * *

Сыҕуа, сыҕуа, сыҕуа, сыҕуа
Апсҕазаара амардуан саҕоуп.
Сқәыцшра бжыи-хаа сгәатца иҕыҕуа,
Шәтыцны сгәи амахәқәа ирҕоуп.
Жәҕан саркьалны исхакнахау
Ецәа шәахәа бзыс иазтоуп.
Сытла хоура зымахә рахау
Абҕьыц ҕеижьқәа ҕҕәыхаа ишьтоуп.
Сылабжышқәа рыҕхуа, ирыҕхуа,
Қаруа еимхәыцшәа сыхәда ихысшыуан.

Акакала иныхуа, иныхуа,
Рахэыц тацэны сгэашэ ихысшыуан.
Аамта салкьон сыңсы сөытцрак,
Тыц тацэыкахь амѡа ҳақэын.
Шэа-хаак ааѡуан, абжыы ныццак,
Нас иаантэахуан, шэымтцак акэын.
Амца фэсхэон акэицқэа нхэытцак,
Мѡасѡык иааиуа дахтыгэланда.
Апцстазаара – атэыц сафэыццак,
Ҳамѡасымѡа фэазэ дықэланда.
Аамта салкьан сыңсы сөытцрак,
Тыц тацэыкахь амѡа ҳақэлап...

* * *

Аамта кнахан ишыашьалха,
Алабжышқэа нафэыкэкэо.
Апцстазаара иазымшэаз уалха,
Амш мѡасқэа ргэағ иаго.
Жэѡан-шьаршьаф апта кнаха
Зрышхаз, илхаштт уантара.
Апша-мтэыѡа-зымкьа-каха
Уашьтаз сеидру ианаара,
Сгэашэ-сапцат-цапха исцэызыз
Збазгы дашьталт схыртэара.
Саб-ихэатха-бцьаргы шсыцыз
Зхаштыз, дарбан исзаара.
Инсыжбуазеи, доухауп, уаха,
Сыѡн иацрыхо уи убахьеит.
Ишпеизымхо зныктэи қаха,
Жэантэ икахаз дысзаахьеит.
Зыңсы ныкэо зымтэак иоухэои, –
Мацны иубама – дахьырхэуп.
Зыңсы зцэызхьоу дызлафэоухэои,
Имгэа иахтнитцаз ипсы шыуп.
Амш аамтоушэа, аамта мшушэа,

Аңсҗазаара рылхны ицоит.
Сыхгы шҗазжы акы саҗушәә,
Җамч ианымшәә җык сыбжыоит.

* * *

Атла хыцәқәә-махә антҗамтаҗ,
Тыс хәычык ықәтәан ишәәхәоит.
Атыс-шәамта жәлар рхәамтаҗ,
Ғеик иазхәоуп хәә ирыпхызоит.
Саргы сныхәоит, гәыргызызааит.
Ашыжы стыс хәыч иаанагаз,
Сыңсы җызыхша акы иазкызааит,
Стыс-шәә сымыш иахьнаршаз.

ҒААНБЗИАЛА!

Ашықәс нтәә қәраназа,
Зыхыта сҗәаш-зыт иламзаз.
Зымца нықәә қәрамаза,
Ицаз Ашықәс иамазаз.
Аҗытбжы тыпхынтәи,
Сынтәә хашәхымс илаҗуан.

Зыхра-хылда-қәәцә ааңшуа,
Зуапа хәылда илахәоу.
Арҗаш кылқәә зшәәх кашуа,
Амшын цәқәырп иргәытәхәхәоу.
Инрыжыыз маза иргәылакны
Иахзаауа Шықәс –җыцуп нас.

Аңша кылқәә згәашьамху,
Шықәсы гьежыра ззымгәыҗуа.
Арҗаш кнаҳа зҗықамчу,
Дцаны дзымцо дзымгьежыуа,

Ҳғәшә илаһаз иасхәозеи,
Аеы ашықәс ианцәамтазар.

Ныхәа лыңха зтәлашо,
Ҳашта цымашыта знылахыоу.
Зразныш тәыџа зхалашо,
Ашықәс бґаңыма иаңылахыоу,
Сабду ратцәцахә никылоит.
‘Еаангы абзиа еибаххәаларц.
‘Еаанбзиала!

СБЫЗШӘ

Скәалзы-хычага сбызшә-сныха,
Сыхь, сыңсыхаа сыңсы ашәазтәыз.
Саамта хымыза, ихәам сыгәтыха,
Сышыха-шыанца-ґысга мџазтәыз,
Сыхь-лых-еимхәыц смаґарбага,
Сґоурых шыана, Аңсыцқьа ихамтаз
Изыңшыаґыңхз сыхра џага.
Ихрашәахаз цхи-мши ршамтаз,
Аңсаатә мџас зны иаґытшәан
Ихьзыдамыз сыдгыл иқәшәаз.
«Ахра иалиааз», ашыанца ианышәан,
Ижәлахашаз агәаґыгы згәылшәаз.
Зҳара змазас шәтатәы еиқәара,
Агарашәа зашта иґазлоз.
Сыбла иаңыцу сыңсы хаара,
Сыңсы нацдан зынгы исцәызлоз.
Сгәы иасаркьалу зыбжыы еицамкуа,
Сашәа хатәра сыхәра рґага.
Ашәымґакгы ҳа ҳаицымкәа,
Псыхәа абақоу, са сґахәхәага!

***

Сышьтахьҕа схааҕшын, итцозеи саауеижьтеи,
Саҕхья снаҕшызар, сабацо саахьеит.
Сашьтуам асымҕәыл, итцуазеи иауеижьтеи,
Мшыцәҕбабааҕс, мшыбзиа акыр срыниахьеит.
Сықәын ари адгьыл иқәызго сҕымло,
Шьтазатцәык сыман сҕон сахьцара,
Амцашьта мыцәа сгәатца ианыло,
Хәрашәакгьы амыхәо иблырц ишбылра.
Иарбан, закәызеи исҕыхо, сызҕыхо,
Харада харак сыртарц иаҕу?
Ацәаха сымто ашамтаз сзырҕыхо,
Исыцрыхо дызуста, абас «сызтаху»?
Скараха аамта салоуп ҳаиламзо,
Амши атци сыҕсаххьеит кырцуеит.
Азиас хытцхьеит атрацәҕья итамзо,
Цәҕьямыцәҕья нықәхәа иагарц иццакуеит.
Сҕеиҕш сшазыҕшыз сааҕсазаап санҕыхаз,
Игәастеит мчыла ишамуаз акгьы.
Ҕышәаран, исиааиуан аамта исыцрыхоз,
Уи ауп исзырцаз нас, сшымчыдаз саргьы.
Имҕастәын уандәықәла, хҕышәароуп иҕоу,
Ушзымцо мҕабжа уанааиуа иубоит.
Сеидру, мҕабжа, сахысхьоу сахьыҕоу,
Уи сара сакәым изусу избоит.

***

Амҕа сықәлон мазала,
Усышьталозар усыхьзала.
Ушҕа снейуан мазала,
Усымбарцаз уезала.
Ашәтқәа сҕылан иеырбон.
Узлацаз ахь схы сырхон.
Амра гьлон иташәон,
Сара гәыҕрала сынхон.

Амза сыхәапшны иччон,
Мзашәахәала сәанахәон.
Абжа еиҫышон амш интәоз,
Атқы ашәысхуан атх ицоз.
Ааңын салалан сышәтуан.
Азын сцаан саахынхәуан.
Аңхын сзыхьуп, стабазом,
Ҙагалан бғыыцны скацсазом.
Аңша сацуп мазала,
Ҙшалас иақәтәоу усыхьзала.
Ажәған салоуп сиетәаны,
Адгьыл сықәуп ҫыц сышәтны.
Шәааигәа сыкоуп смазаны.

АШЫҚӘС ҫЫЦ АУХА

Бычча сыбтар атыңха,
Сгәалақәа сцәахрын.
Быбжы хааза иансаха
Ажәғанахь спыррын.
Амцәыжәғаз сахәарын аңсаатә,
Мәасәык сыхьыңшрын.
Аха мцәыжәғада сааңсон.
Рашьңрык сазыңшын.
Башәоуп схызхыз, иззазом,
ҫазнык исхьырша.
Исытам, ашәа сызхәазом,
Сбыхәоит, Анцәахша.
Сгәы итәтәон хьыршазны,
Ҙсаатә мәаск сагон.
Сыхәда иахаз итәзны,
Кәалаң хәычык шәахәон.
Уи иахан быбжыыхаа,
Жәғанынза иназон.
Сымға ган итгәыхаа,

Цсаатә мѡаск сагон.
Ашықәс ҕыц ауха,
Цхыз ҕазнык бызбеит,
Ашықәс ҕыц ауха,
Башәақәа сбырцеит.
Быччабжь сыбтан, атыпқа,
Сгәалақәа сцәахит.
Ғазнык быбжьы ансақа,
Ажәѡан ахь сыприт!

ҒААНБЗИАЛА!

Ашықәс сытан, нас закәызеи,
Иарбан истаху уажәы.
Ғыцны исытоуп, уажә сызҕеузеи?
Иаажәг исшәысцап акәымжәы.
Мѡаҕыцк ахь, бзиа збаша
Амѡа ҳақәлап, зегь ҳаицыз,
Бзиа збаша, бзиа зхәаша,
Иаххәогь иаауагь зегь акыз.
Иахзымхо ныхәоуп, ачча, ашәа,
Амш иҕыцу зегь атоуп.
Ус шәымгылан шәеикәыхьшәашәа,
Ашәа еицаххәап, ус ахәтоуп.
Мѡамыш, Ғаанбзиала!

* * *

Анцәа дузза, амѡа сызтаз
Уи зегь ҳзыхәаны дабуп,
Исыгыз исыбзаз зегь гәазтаз,
Исаназыжьыз
Итабуп!

* * *

Смаҫамҫа санылан снаскьон,
Сатдан исзымгоз еидарак.
Ирхэхьаз азә Ахәрашәа ихәон,
Уи ашәагы сзацлон хьантаран.
Аамта иагәылсны инаскьон,
Уи амҫа сызныз исыркьаҫуаз,
Амшкәа иргәылкьаса ицон
Ахтысқәа сышықәс зыркьаҫуаз.
Мцабылрак тәылак иахьзон,
Аццышәгыи шкәакәан илеиуаз,
Асхыбеицш адгьыл хнафон,
Ицъасшьоз сымбацызт уи иеиуаз.
Ицысшәоз дунеин уажәытәкьа сахьцоз,
Дгьыли-жәфани лашарак рыбжьысуан.
Шьхартәылан игәастон ишшаз,
Изымшоз ара атц хәылкьысуан.
Сеыхәа срылцаа сагон,
Ахаан чоу камч зымбацыз.
Пшамҫа санылан снаскьон,
Пшабызшәа ажәакгыи зымтацыз.

* * *

Сыцсы ахтынцоуп сара стәыла,
Амца иацәыргеит ианбылуаз.
Абцъар сықәызкыз са сгәыла
Игәра зызгеи данаауаз.
Аблагәыгра ибла дтаччеит,
Атырасгыи Ацсны иахытәт.
Ацша иацыз Цъныш дыцшаччеит,
Мратәахыга цтахәашьк цәыртцт.
Пцныкәгарта дгьылуп истәу,
Уи сыцстыцуп, сыбза иаиртоуп,
Зыбзарзала хәахьа ныжьтәу,
Тоурых-дакьа-бгьыц иафьыртоу,

Аҳагағыжығы абжы гомызт.
Уаға иғархәаз са дыздыруан,
Хьаас имаз саргы исныруан.
Атыс иахәон иааигәа ишықаз.
Иара убас саргы дшысзықаз.
Уи ак ихьыр хәа саншәа,
Истцеит атыс хәыч абызшәа.
Арашь кьыркьырбжь саҳауан.
Сара агәашәакны схынхәуан.

* * *

Сара агәхаштра соут саазқәылаз,
Сахьынтәаауа сара испылаз,
Сцарц ахьыстахыз, сахьцо,
Мәас сызқәыло, сызлацо,
Исхәаз, избаз саб икәал,
Зегь аасхаштны хашта сталт.
Испылода, сызпылода ара итацәыр,
Сашта-сгәара иахыкәласхьейт ус азәыр.
Саб иеыхәа ашьта тазит хамзырха,
Пхыз цәгьоуп избо снышьталаргы ес-уаха.
Псы қымқымқәак иртәым иашьтоуп иғқыаса,
Изхылтыда абарт иреипшу абгасса?!
Хбызшәа гәақуа хадгьыл иқәхейт игәықуа,
Сан лутра шьоукгы тыхоит иркәыкәуа.
Снаңшы-ааңшуа сшәа сагәылатәоуп сзатцәза,
Слымха ғнахуейт азын пшамәас итцәйтцәза.
Аоны хьшәашәа уәнатәейт хәа упхазом.
Пхара ахьықам амца аңхарагы узхазом.
Сыжәәа тқыама, мшәан, сабақоу, сазцаауейт:
Усоуп, усоуп, жәәан бызшәала атак аауейт.
Исымбазакәа абас сышхәыцуаз аамта цейт,
Сығәхәа кәардә-хәыч сзықәтәалозгы азәы игейт.
Хашта-хгәара, хнаәс акәара пхызла избалоит,
Иғьыцу өныкағ, иғьыцу дәыкағ снатәалоит.

Уаќа итынчрам, сықә иаңынңьрам, стәымуаѡуп.
Истәым саҳәом, истәу сашьтоуп, сныкәаѡуп.

* * *

Сымшын җаба, җслымз сакара,
Сахтыгәлазтгы, схи збарызма?!
Сыҗба шкәакәа, сьжәлар кара,
Ирхыргахьоу сьзхәарызма?!
Саға ианхалаз сьдгьыл ахәра,
Изыргьаша хәрашәак ганда,
Қьаад ианымыз сара сықәра,
Сан иаалгәалашәан илхәанда.
Аеыр-еырхәа амшын хьтцны
Гәыргьафхәаша-ччаңшыны испылап.
Сьжәлар аҗба изгаз интытцны
Рьцсадгьылаф фьц еипылап.
Урт назгартцыз лаңш иаркараз
Аҗба шкәакәа шьта иҗоурыхьыз,
Амшын ацәқәырҗ гәамтқәа згараз
Ирхьхәхәало хьбираф шьтыхьыз.
Сымшын хьҗеа, сгәыргьа зхьызго,
Ичарашәаз иааугалаша.
Баграт иашәа, схьаа схьызго, –
Еицаххәалап «Агара ашәа»...

* * *

Ашәан сара усқан сзырфьыхаз,
Җҗагәҗан сымшәарц исаҳаз.
Мҗәыжәѡас аңшалас исыхәаз,
Сьшьтыҗраартә ароуп иахьсызхаз.
Ажәѡангы амзаға исзалаз,
Шәахәа-рѡаш са сҗынза иаазон.
Шаран ашаецә зхьынхалаз,
Шамҗа-лашаран иаршон.

Ажәала сдунеихәыч зрыцкьаз,
Цырчыр-хәыч стысгыи ааҗсахьан,
Уархал-прык дантәалан иҗсыцкьаз,
Адәы-иатцәа ирыцкьарц дтәахьан.
Имәадан мәасәык дцахьаназ.
Шьта нарха мәакгыи ргахьан.
Ныхәаҗхьыз ша-махә иҗаназ,
Гәыцкьак ибартә ихьзахьан.
Ианзаломызт ссахьа мза-җаназ,
Ныхәаҗхьыз схьызсо снаскьон.
Ша-ихәамта сылахь ианцаназ,
Издырыр җырхәалагы истцон.

* * *

Сара ацәкәырдакәа срыцын,
Амшын хькәәҗ спыххаа сцон.
Сара ацәкәырдакәа срыцын,
Сшәах шкәакәан сынкабон.
Аҗныш арцәаа сара сакәын.
Агәы стьтцун сгәырәаны.
Сыхәрыбгыицны хәрамгыак сақәын,
Сырхәон ахәраз сашәаны.
Сқәаршәы бааҗсын әарны схьтцун,
Дгыил-хәра-тыҗкәакгыи сызәзәон.
Сахьтаҗархәаз ҳаҗык стьтцун,
Атырас ыкәхуа Аҗсны сахьзон.
Зны ссаркьалны жәлар сырхьәуан,
Хьымзеи зымцеи ргәашә иҗго,
Аҗхьарца рахәыц саҗыәуан,
Жәытәи-җатәи еилирго.
Аамта хан-ду сцон сыәнысны,
Ажәлеиҗш сгәылшәан сынкашәо.
Хра-махә-шьанца-мәә саҗысны
Шьха-қәасабқәа ахьынхо.
Сырәашхароуп арахь сылбаарцаз,

Ашьха ргэйтцэҕа сытҕаны,
Ашьха рхъаа арха исхээрцаз,
Рхак санысроуп сытшааны.
Зегы срыцлоит сша-шаны,
Мыцэа-тсымшыа тхы ршаны,
Сеикәшаны.

* * *

Исгәалашәеит ишысхаштхъаз акы,
Аха изакәыиз сгәаламшәеит.
Шаҕа саргәаҕзеи
Абри акәзар агәхаштра захьзу?
Уи сгәы ауп изхаштыз,
Аха сара изысгәалашәеи
Ишысхаштхъаз.
Схи сгәи еимарклааит
Изхаштыз.

* * *

Саб инижыит ус акы,
Иуптхъазозар ирафсуа шәкы.
Ифым тҕароуп зегь рҕы,
Иахьтәахугы – са сгәаҕы.
Кәалзны хәхьчон саб ихыф,
Зышьта анхалаз хашта иеыф
Дақәтәан дтоушәа збоит иахья
Иапсуа матәа ихылта, иххья.
Зегь хатцакын, идыр, икәал,
Хәы змазамгы уи ауп ха хмал.
Урт хрыцәхьатцыр хланцы хцоит,
Хәфны хгәара зегь тдыкәкәоит.
Саб иныхәа цәашь хәхго
Мфамыш хәқәтцо, цәҕа хәцәго.
Дкәыкәы-цыкәуа уск даҕын.

Пхашьароуп хәа акы иҫакын.
Аамта хәхәламырз хәаигон,
Зегы иаахамхны ххара игон,
Закә еидароузеи дызтқаз!
Хәхьша згәйтқакны изгаз,
Саб, итымцәо сгәы итаһаз...

* * *

Псы ҕыашьны ицода арантәи
Псрыцқара?!
Псы ҕыашьра ицода арантәи –
Псыҕыашьра?!
Псыцқартоуп уахьгы арахьгы,
Псыцқа изы.
Иалхуп итыпгы, Цқыатыпны,
Пшьатыпны.
Ара Амц нхозар, мцфартазар,
Мцы ахьызнымхо тыпуп Уахь,
Пшьатыпцәҕоуп, узнеир.
Зыпсрыцқа зызгаз имәаһаз
Амәа ианысуагы рацәамзар
Ғалап хәа шәҕәы иаанагар
Бзиан.
Апсрыцқарта абаҕоу зхәаз
Иуташа атак дыртәуп.
Апсы зрыцқо иҕыашьу змоу иоуп –
Убри шәиазтқаа.

* * *

Сара азцаарақәа шыстыуаз
Уаҕықәрак саахтыгәлеит.
Еиқәлацәоу здыруада,
Ртакқәа сшырзыпшыз,
Сызцаарақәа сцәажәын,

Ртаққәагғы даргғы
Аамта исцәалазит.
Уи моу, иара аамта
Ахаҕагғы шажәыз
Сара иажәхьазгғы игәастеит,
Аха хмеиканит.
Хтыңқәа ҳаңсахзаргғы
Саргғы сәамхеит,
Иаргғы зыхнымхәит.
Сызцаарақәа тақда
Инхеит,
Аха уаха ирызцаатәымкәа
Даргғы, саргғы, аамтагғы
Ҳаиццеит.

* * *

Ашәалкьамра –
Аңсҕазаара ахаҕа шакәыз
Сызгәаамыкзазеит.
Амра хәа ансаха,
Ажәәан ахь сыңшуан –
Исхароузеи?!
Амрақәа шырацәаз
Здыруаз ғырымтзеит, –
Ашыыцра ухәеит хәа.

* * *

Агәырәеи ахьааи уааргәылтңны
Акыркырхәа узлаччозеи?!
Удгғыл уцаччо,
Ианбакалахьаз.

* * *

«Сөйзә» игыруара нышьтатан,
Саңсуара игарц дшафыз
Рыфбагы ицәызит.

* * *

Аламыс шпеицәызи, ихәахт,
Иумам уцәызуашә.

* * *

Сыччо сышнеиуаз иаасдылаз,
Бзырыччозеи хәа исазтааз,
Сыңсҗазаара сахыччоит хәа анласхәа, –
– Сара сахыччаны салган
Ацәыуара салагахәеит, лхәеит.

* * *

Жәәфонтәка хатца ицахьаз,
Деитәцеит хәа заҳаз
Деигәыргәеит.
Дызгаз ижәлоузеи хәа
Иазхәаз даниазтаа,
Убрицәкьа сазымцааит,
Ихәеит.

* * *

Атла сықәлан сықәхеит.
Сҗатцәы-җатцәуа зызфьыстыз
Сгәыла – Уа бықәтәаз,
Уажәыцәкьа ашьапы цысқоит, ихәеит.

***

Саамта абгьыцкэа ирнысто узаныхзом,
Издьруеит уи иацхьо мышкызны дшиуа.
Сымцахэ мырцэа, сырхышьна узыкныхзом,
Сычэхаа ацхарагы иароуп изхьыцшуа.
Аеыуаф хатца зны агэыргъаз мѳанызго,
Ашэацъхэаф дидсахроуп мышкызны цсрахар.
Игэагыра дакэтэоуп аґба мѳанызго,
Ацхэысгы длыцсахуеит афырхатца дтахар.
Измоу изы, аламыс ауаѳра иашэагоуп,
Иабоубо, иузаахэом цьаргы иртизом.
Ахра мѳахэаста хракэцэахь иѳагоуп,
Ихаларц иану зегь уахь изцазом.
Кэышра зынхома ауаѳага инхартаф,
Иабгы дызнысыз уи амѳа ахатоуп.
Лацшы-хаа зыдкылоу доуха-цкьа атэартаф,
Неига мѳас иґоу агэы ахсаала ианцоуп.
Гэыцкьак итысуа амѳа харазар,
Иаша-цэашь-хэыла уи амѳа лашоуп.
Саамта абгьыцкэарф иашак сызхэозар,
Изынѳылоу сышьтахька иааиуа Рмаѳоуп!

ИЦАХЬОУ

Азэ ицхызаф смьрхэацэаган,
Аамта самихырц дафын.
Аґба сақэтэан, ацэқэырц хаган.
Сзон сахьзымцоз, агэашэқэа аркын.
Ацша хьбаа сышьта ихитдон,
Сыґба шкэакэа аанархэырц.
Срашь-шьахага-зынцьыр цитцэон,
Црыга-мцэыжэақэа анартырц.
Фатцак иґам цыс хэыцк аины,

Маза-чырчыр-жәабжык ахәон.
Атх зхәынчоз ацәа ииаины,
Ипхыз лакәаф агәашә аимкьон.
Уа сынталон схьычпыпырха,
Ашәтқәа ргәатца сынтапшырц,
Адәы-иатцәа-уархал ссирха,
Пхыз дунеикаф хнейәапшырц.
Аамтеипш снейуан уи дысхьымзо,
Иамуит уаха хнейәапшны.
Ипхыз сзалымтца, сагзымцо,
Ччапшны сглан сзыпшны.

* * *

Азыцәа шытыпраа, амш сызхьымзоз,
Жәәан-пта кәашкәа инрылазит.
Сыбжы нафит са сахзымцоз,
Анакә кәашкәа ирылазтит.
Ажәәан змыжыра иаалтын Амза
Пагыа-хәлачча исыхәапшуан.
Лыпха-мәангаф, иаркыз сцәымза,
Схышә-парда-шла иалыпшуан.
Лак чыгә-чыгәуа ахьта ицәгылан,
Иеишуан атх гәагганы.
Ицәашьо инеиуаз амәа ианылан
Чкәынцәак ччон илафганы.
Иркарагаз атынчра бжыда,
Сымыш гәамтцкәа ирыстахьан.
Сгәатца итыәуа Ашәа зәыда?!
Ашәа сшахьчоз гәастахьан.
Ацәымза кьата, атх хьшәашә,
Рсахьа еиҗахәа иалугои.
Хәычра-гәырҗа иацыз сашә,
Атх хьшәашә излалугои.

***

Сдунеи кәырша маза мѡаны,
Сықаны саауеит санз аахыс.
Исхәатәызгы насгәытдамзо, исзырушаз иамуаны,
Сызкәитыз насгәытдакны сымш ахәаа санынахыс,
Саамта абжыи саркьалха испылеит.
Кәапеик хыршәлан сзыхь ахтартаф,
Сықә-амхәыр-пшыа-шьана снылеит,
Анцәа-рыхпа-рыцкьа ртәартаф,
Уи нахыстәи сымѡа гәәтан,
Сымшкәа ртамза сускәа ракәын,
Аамта исшәыстцаз афьыцшыа сшәтан,
Сдунеи-кәырша макас иақәын.
Идгьыл-маңәан дгьыл ианымшәо,
Схәычра иацыз зны исыцәдухоз,
Зхәынтәра сцәеилашәаз еилымшәо.
Сзыргәаауаз, краамта ианымхоз,
Амш-шара иабла саркьаз,
Рыц лашарак схышә иацәызгон.
Сықә шаецәагь ашара иахьзарцаз,
Ацх лашьцара агәашә итызгон.
Сдунеи-кәырша-мака цымтәа
Сацсуа маңәа азара еиѡызтәоз,
Сыдгьыл тоурых хәахьа нымтәа,
Сышьта дхымтцроуп бгьыц ианызтцоз.

***

Сгәыгракәа срыцхын, еимхәыцтцас исхастцеит,
Акакала срымхо, ифьысхуан сыпсеипш,
Иахысхуаз атыңан сгәы афьыхақәа ахастцеит.
Сгәы афьыхақәа сзымго ихьамтастәит атсеипш.
Исзымхәаз, исзымгоз, асырзеипш илеиуан.
Сталаргьы иңандан, нырцәка узлацои.
Аеыѡцкәын дызцәызыз афьыхәа леиѡеиуан,
Амг еипш иуфьыхон иузымхәои иузхәои.

Дунеи дук сангылан исыцэдыун убранза,
Ахэыцратцэҕья сылымшо ашэа саганы.
Ицьясшьоит аамта салсны иахьянза
Сахьяаиз, цэгьей бзиеи цьарак иеизганы.
Аамта-саан-ҕьяцс ианызлон са сышьта,
Ашьыцра сапынтдас ианшьылан уи асаан.
Лэгэыҕра лацш схьызсо исыхьзарцаз исышьтан,
Ашта исыцэталеит сасык иеицш исзаан.
Еиҕахатэ хэаак еицш, сыгэаҕра сцэызны,
Сгэыҕрақэа реимхэыц рахэыцны исзынхеит.
Ирыцхны исхасцон сгэыҕрақэа ҕыцны,
Акакала срымхо сыцсеицш исцэынцэеит.

* * *

Заамта ианымшэаз цейт ианкаҕа,
Шьтахь иннажбит аамта изныз.
Иҕҕьейт ацьтла амахэ раҕа,
Аамта хажэа хэраны изныз.
Еидарак иатцаз зымга шьтала,
Изымгоз неигон ирхэазо.
Амца ахьдырцэо иабыкэу мцала
Изхэаз дарбан хэа ицьяшьо.
Еихымца-гэылҕья-мцажэла ззымкыз,
Иеҕэа хьшэашэа даҕэҕэо дтэоуп.
Дейкэша-гьежбит гэнаҕа ззымгаз
Ицсы-рныҕэа-шта-цқья дтэоуп.
Изхэо здыруа иигогь дыруп,
Жэа-ҕҕья-мэала мэас дцазом.
Аиха лыхқэа ираху цыруп,
Хьянта зныруа бҕа хэазом.
Аамта хахан дард ианызцаз,
Санду лнапқэа цэгья иаапсеит.
Акэаркэашь ианыхны исызтаз

Сан лкымта, аткы-пшза сfeit.

Заамта ианымшәаз feит инкахан.

* * *

Ихьшәаны игәастfeit,
Апшеифасыртакны сынхознаарын.

* * *

Сыказам зхәаз, указам хәа иархәеит.
Иархәазишь иказамкәа сыкатәкьюуп хәа итәаз.

* * *

Исышьтымхуа шытысхыр гәнаалам,
Исыцәдыуцәоу матәа снаалом.
Ашәа сзымхәо саламгароуп,
Чанра ицаша чан сымгароуп.
Паршеи усла хьзык сызгашам,
Шәи тагыежьюа уашта феиашам.
Сыкә сацәхьатцыр фашьарамхо,
Иацәугашеи иутәым уамхо.
Сыдгьыл сирта сгара ашәами.
Сыпсы атыпгьы саб ифегами.
Сымца еикәацәар срыхьташыпеи,
Сбызшәа сыхьыр сгәашәгьы акыпеи.
Ар хәа ззырхәо арацәа ами,
Хашьтахь иааиша пхьа ицо рами.
Сгәы зсыхьюа са схазы акәзам,
Хәхәра гьароуп абгьыц ақәцан.
Сашта италаз угәы цкьюума,
Сыпсы, сыдгьыл упсы фноума.
Абас дыкьюуп сара исыгу,
Анцәа идыруеит уатцәы исыкәу.

АҒААРТРА

Искъашыыр азыхъгы,
Зыхәашьрагы сзаушам.
Уа җамѡак ихуто
Иҗажәкуа дазыҗшлап.
Хәатәы исымаз, сыхъгы,
Сықәра хамта ануша,
Схәыҗреи сдуреи ируто,
Саамҗеиҗш исшалап.

Згәы ашәқәа ашәа ртыѡуа
Ихароузеи, дагъныхәоуп.
Җшырта лаҗш ихнахыз,
Иашта рыцқъа дтоуп.
Нырцәи-аарцәи еигәныѡуа,
Җсы лашак җаныхәоуп,
Ныхәа-хәахъа иҗнахыз,
Гәыцқъа лыҗха изтоуп.

Дгъыли-жәѡани еикъысын,
Җша-мазак ныбжырган.
Гәашә узтамло инаган
Хьтракаҗ ирҗәахит.
Рашь-мҗәыжәѡа җрысын,
Дәеикәша җыѡ наҗырган.
Җаза дук изнаган,
Храҗ-ыхәхәа инаркит.

Ибангъы избомызт,
Дәеикәша җыѡ ааҗсазаап,
Ирхәахъаз еиҗархәон.
Җаза дук дыржуан.
Исхәаша сызхәомызт,

Иказ аамта цазаап,
Гэхаштран уажә еиҥархәон,
Ақәахьтә азә дыңшуан.

Исаҳаит уи иажәа,
Псы ақәдатәын иуцозар,
Амцоуп кәиц нзыжьуа,
Аеҳәа зшьо дҕалар.
Сықә хьча нас сырцәажәа,
Азырџара сурцазар.
Ажәоуп сыззынужьуа,
Бзы иашәан исызхәар.

ААҢЫНТӘИ АТЦХ

Атц салаңшуан иссирха,
Иҥынчу ада жәа зымхәац.
Атц сышьха, атц сырха,
Сеыхәа хага ҕара зымбац.
Атц зхәынчаз атцар рашәа,
Слымҕа иштаџуаз сыцәа кьалт.
Атц хьшәашәа аҕша хьшәашәа,
Схышә инхыҕны сыкәа иҕалт.
Сааҕын рыжәтә-хаа сырџышьыга,
Сылабжышқәа ирыҕны ицо,
Сқәыҕшра саркьа кыдҕьа аҕеыга,
Снауҕаҕшаанза уаамта нҕцәо.
Зны сухьзашашәа сымбази,
Сушьтанеиуан ушәтқәа кәшәо.
Уа уанцози са сахьцози
Зынзак иамуазаап еиқәшәо.
Атц сыха, атц сныха,
Сқәыҕшра дәы ссир ауахта.
Атцар рашәабжь са сгәы аҕеыха,
Сан лгарашәа ахата.

АТЫПҘА

Схыза сықәызжәо атыпҘа,
Башта итамзар са сеырҘа?
Сеыхәа ццышәуп ҕәрагь ахам,
Аеы надикәа рашта итгам.
Прымәоуп, мтәыжәәоуп изматәоу,
Бара аеықәтәара быртәоу?!
Сара сажәа сгәатца итгоуп,
Сныха иамцызгаз Ажәоуп.
Азбахә сеихәеит са с-Нцәа,
Мәак санырцеит Ашацәа.
Бжыызатәк сыхьзала изырго,
Сыңсыр сәыхо уи анго.
Бара ибытоу даеакуп,
ЦапҘа змам агәашә аркуп.
Нцәеи Мци еипылар ҕалазом,
Нцәа дҕәышцәоуп, дужьязом.
Уи дызцу иоуп дзахауа,
Бзы Ашәа ныжьны данхынхәуа.
Уашта дтысуеит пшьашьта тго,
Игәыргьо иупыло узлаго.
Сара уи амәала саауеит,
Сеыхәа ҕәрадагь сахауеит,
Сажәа сныха сгәы итәкуп
Сыхраҕе ныхәа снапы иакуп.

Урт зызгәамтаз АтыпҘа,
Башта итамзар са сеырҘа?!
ИбырҘа! АтыпҘа!

* * *

Ишҕасыхьуаз гәтыха нымтәак,
Сышҕа иааәуан ашәа пымтәак.
Жәәан Етәәцьяа рееидырхалон,

Жәһангәшәпхара иақәшәаз дталон.
Доуха мцак аңхара сныруан,
Сара исытам шытам здыруан.
Сара сныхәа мыцхәфарамызт,
Аңхәа анеишьа мыцхәарамызт.
Сықәлабашәа зеггы иркуамызт,
Атцла хәареггы цәымг акуамызт.
Сан инлыжьит сара снейшьа,
Саб иныф ихтыс арееишьа,
Пңхәхә зыртозггы изатәаз иакәын,
Зеггы ирбартан, пату рзақәын.
Уафәра нага хырехәарамызт,
Хәажь ркыжра шәахәарамызт.
Зегь хцәызышәа згәы казыршәыз,
Ахта итамшәеит ахәа иуршәыз.
Гәтыха нымцәан са сгәы итарсуп,
Цъаркеипш сабггы ихафәы иарсуп.

* * *

Сыңсы шытысхит, сыңсы ғысхит,
Атц лашьца сыңсы анысхит.
Ашә саахытцит амш, хәицирцаз.
Псаатә мфасны хашьтыңрырцаз,
Ибжыы аафәуан атц иаркараз,
Имфә цышәан иахьфадараз.
Ныкәафык иеышьтыбжә аафәуан,
Бышәа ғыццла амш ак афәуан.
Уи са сакәызма измаҳаша,
Сара сатцами сара с-аша.
Изго исзымгоу сызгәамтәкәа,
Тың кьашыкаф ишьтамтәкәа,
Ссаат ахыцкәа исхакнаҳаз,
Сымцарц сархәеит зны санкаҳаз,
Аха рчық ауп са сзыркәалаз,
Сгәы абжыы сымызхыз, исгәалаз.

Агәашәкәа атуан сахьцоз сыржьоназ,
Адсаа рашәа саргыи исхәоназ,
Мтцәыжәфак сашьтан җырра зкәымыз,
Сымш инысхыз бҗыцны искиназ,
Аҗшандагеипш схагьежыыхуан,
Мраҗашәамҗаз кәицк ацрысхуан.
Иблыгазаргь былра сыкәыз,
Зны исшәарами ауалкәа исыкәыз.

* * *

Стырҗаҗыба сыҗсы нҗасдан,
Амҗа сыкәлеит сца, сымца.
Смши стҗи ркәых еиласдан,
Аҗша иастеит иансыхьза
Хәатә инсыжыуаз назаҳашаз,
Гәыгра зцыстогь уаф дызбом.
Ухь, угәала гәалс изхәаша,
Сылаҗшхәаа иабартә инхом.
Игьамадоу азы зтысхьоу
Мҗаныфоушәа, сбызшәа сшьом.
Иаххамшьазаз хәкә хазтытхьоу
Иалгоу мҗада ашҗа узцом.
Зыкә зыцәдуу дзытцагылом,
Кәауншьтахь цәгьа дбаазоуп.
Ахәоу нымтәәф кәәҗ дыргылом,
Җыра зным ақьаадгьы цқьоуп.
Сымҗа кыбан, сыҗсы сҗыбан,
Исзымгархәа сшәа, сымшәа,
Сызлацашаз ижәфан кыбан,
Амҗа сыкәын сца, сымца.

* * *

Ишеит,
Сыршеит.

Атқи амши
Рыкәа сҕоуп,
Сырзымхеит,
Сеитымхеит.
Алашьцара саршәон,
Алашара сацәшәон,
Илашьцар хәа,
Сыршар хәа.
Сазәызар сҕахын,
Лашаран сахын,
Ақә лашьца.
Атқ сыфнытыр сҕахын.
Баша сахын,
Сыршаанза,
Ишаанза,
Амра са исгәын,
Ибылуаз гәын,
Абылра агьама
Збарцаз.
Сгәы мра былуан,
Мра мцаф сынхоназ
Сеиқәхон.
Сгәы амца тархаган –
Сҕахон.

* * *

Исыкәашашьои сзымкәашозар,
Напеникьара шәылмшозар.
Атцыс ашәа са исызхәома,
Махә иафьытшәа ашәыр камшәои,
Амш антцәамтаф Амра тамшәои.
Мрагылара сышьыжь ами,
Нартаа ргәара арашьқәа тами.
Харантә иаафуа ашәа зхәода,
Бзоу убжьаргыы иақәуртәода?

Цуҫа-ҫакәажә схьаа нымцәеит,
Абрыскыылгыы изынцьыр ҫымцәеит.
Ҷаҫҫазаара лакәха ишҫаҫоу,
Еиҫазхәашагы шыҫа дабаҫоу?!
Ашә аҫырхит азлагара,
Ҷашҫақәдырхеи агәысакара.
Адагы ҫәәҫеит, иаурхәозеи,
Мәә нцәә ддәықәлар дызлацозеи.
Изымкәашо, дкәашароума,
Исымхәашагы сшәырхәароума?

* * *

Аамҫа-кнаҫа-уаргыала,
Сақәтәаны сгыалоит.
Аамҫа-кнаҫа-уаргыала,
Хыхь, цәҫа сагоит.
Сышҫааҫсеи, скарахеит,
Мши-цхи сеимдырххоит.
Аләә мцабзда салахеит,
Сгәыҫрақәагы хсырцоит.
Аамҫа-кнаҫа-уаргыала,
Ацҫақәагы ххаахьеит.
Аамҫа-гәымбыл иркала,
Ууаргыалаз сажәхьеит.
Сышәҫ-мазажәә ҫаартқәә,
Схәыцра адәәҫ инхаз.
Слакә-неиҫахәә-ҫаартқәә,
Агарашәеипш сзыжьжыаз...
Аамҫа-кнаҫа уаргыалан,
Сақәнартәом, сажьоит.
Аамҫа-гәымбыл иаркалан
Суаргыалеипш ицәоит.
Аамҫа-кнаҫа-уаргыала,
Сақәтәаны сгыалоит.
Аамҫа-кнаҫа-уаргыала,
Сақәтәаны сгыалоит...

* * *

Атх агәы итыџуаз
Алашб жықәа сдырқьалон.
Амза-бжа-цәытыңш
Ахьырхьыр иччон.
Сыңхыз-нымшәа исыламзоз
Цхымџала ибналон.
Цхыбжа нахыстә асас
Хьтәы-цәтәа-бжык иргон.
Ашьха маза ацәытәахны
Арџашхытц катәон.
Шамтаргама цәырганы
Ашара иахьнагзон.
Алашбыжықәа ирыхәлашәаз
Жәџатка-мџахь деихон.
Етәаңхьаза икыдшәахьаз
Дгылаз ихәахон.
Атх-еыкәбал-зақәымтәа
Зкамчы-затә мыцхәыз,
Шамта-шьаршьаф-шкәакәақәа
Схышәәф иахьыхшьыз
Сыңсы-ргәаңгы ырлашо,
Сымш-шәкәы адыртуан.
Сыңхыз-қьала згәытамзоз
Атхгы сцәыңсуан.

АМЫШЫТАЦӘГЯ

Ссаат ахыцқәа атх дырқон,
Сшәа сацәыргон рчық-чық.
Алашбыжықәа рнапы еинырқьон,
Сышңазмыцәеи еа хәычык..
Адунеи тамза сара змыцәа,
Гәырџа цәыха ахәра зну.
Уаха исзацлеит иааз азыцәа,

Ххэаса иқэтәа аҕыжра иаҕу.
Цэгъала ицәымгын саб даныҕаз,
Абжыы ааигәа ианиахауаз.
– «Ашьапы зацә» уаха иабаҕаз –
Слымха итаҕуан сызхәаеуаз.
Хьаа мөазгоз, атх арцәажәон,
Игәкылтцәаган цэгъала абжыы.
– «Ашьапызатцә» – саб дыгәжәажәон,
Еиларгыло са схәы-сжыы.
Амышьтацәгъа, цәгъа мөанызго
Рылоуп цсаатәгъы ауаагъы.
Акызатцәык уаха игәнызго, –
Смышьтацәгъазшәа збон саргъы.

НАНХӘА

Аамта-еыџ-цъбара сзыкәтәазгъы,
Ашькыл амҕьан сзахамгылеит.
Ғыкәтәа-неиаа сапхьа ицазгъы,
Рағәра ахшәазаап, еиламгылеит.
Ахыц иаҕҕьаз ахҕа инеиуаз
Згәы иалҕьаз аамта нгылеит.
Жәлар ирнышәаз Анцәа иеиуаз,
Дыңсны хҕыхны деиҕагылеит.
Нан хәа заххәаз Ан халгәытцак,
Адгьыл лыңха хәдылкылеит.
Ацқьа лхамта аңыц иаҕытцак
Аңсаатә мөас дгьыл ианылеит.
Лаңш итцылгеит зымхеи зымтәеи.
Нан-лдоуха-ңшьа иңкымыз,
Дызхьымзаттәи лхьаа нымтәеи,
Еиднакылон Анра згымыз,
Ахьырҕарцәа зыдгьыл иақәыз,

Нан хэа заххэо лыбла рхызааит.
Амшраз ииуа, имшхаз ракэыз,
Ран лныхэа-цэашь акызааит.

Ҷамш Анан, Нан лыпха!

* * *

Апша амтэыжэақэа срынтэалан,
Саман ҳаблак еимнадон.
Апша мтэыжэақэа сышэхалан,
Сара сныжьны иара цон.
Адгьыл-кэырша-гэара-камха,
Тып-ла-цапшыа, апша гьежьюан.
Ма жэынтыгыла-цлак еитамха,
Рыбгыы ғғэыхаа ржыы хнатуан.
Сара зымтэа пша бызшэала
Сықэ рцэажэо снапқэа сьон.
Исызгэакьан апша акала.
Адунеи агэашэқэа збон.
Сара гэыла, иара пшала,
Хьаак зхаҳгон уажэ амшын.
Сара мцала, иара жэвала,
Амшын ақэпара ҳафын.
Апша амтэыжэақэа срынтэалан,
Саман ҳаблак еимнадон.
Хымқас хьаан са сгэы акы алан,
Апшеипш сымқасыр хэа сацэшэон.

* * *

Сышьтазацаэа мкьалахында,
Сапат жьакцак адыртрын.
Шыыцра нхарта ашэқэа атында,
Сышьта ихылоз дызбарын:
Сышьха-капқап атэцэа зхастоз,

Абыз шытызхуа иахькашәаз.
Ахьтәы ҫыркы атцыс ионастцаз,
Зашәа зхәаанза изцәынтцәаз
Ахзы алызхыз зыбжыы надкыл,
ҫрыга-мцәыжәәагы ҫтәарын.
Усҫан ашәа сыҫсы инадкыл,
Саргы мцәыжәәада сҫыррын.
Сышьтазацаа ахзы зцәызгаз
Ирымпытшәарын рыҫсеиҫш.
Сыхьтәы ҫыркы стцыс ионызгаз,
Сытхқәа арлашалап уатәеиҫш.
Атх лашьца ахышә сыфнытцуан,
Сапат жьакцагы асыртуан.
Сышьха-каҫқаҫ ашьха ихытцуан,
Ахьтәы-тцәцәала саанарҫшуан.
Шыыцра нрхартагы сыфнаҫшуан.

АЦАҫХА

Сара ажәәан ду саҳаит,
Сара амцәыжәәақәа сырҳаит.
Ацаҫха маза сиркит.
Ажәагәашәҫхьарта асыртит.
Уа ихьрыҫсаран еилыҫыҫьон,
Ажәеи ашәеи еилаҫәон.
Убас жәа-хаак саҳауан,
Доухаи-гәи-ҫси еиҫнашьуан.
Мәа алган уаҳа избазом,
Мцәыжәәа змамгы дызҫырзом.
Сыхь зегь ҫхыз ссирны саҫан,
Сара мәа затәык сызган.
Уа цәгыя уургыы қалазом,
Мци нхарҫеи еилазом.
Бжыы затәыкоуп уақа иго,
Измаҳашагы мәа имго.

Шәәда дгылаҕе санынха,
Сара исытан Ацаҕха.
Сара уи амҕала снаскьон,
Ажәеи ашәеи еилаҕәон.

* * *

Хьаас иҕаз сара сакәын,
Сыхәрыбгыцны ахәра сақәын.
Дгыл маҕәала сеилахәан,
Жәәан-ҕта-хызала сҕахәхәан.
Зыхәра сақәыз ихәра гьомызт,
Ахәрышәаггы цқьа исызхәомызт.
Сгәы амца иалашәаз былуан,
Ахәрабгыцра баша изуан.
Ифыз хьаамызт сызгозгы,
Ирызгәамтеит саҕхьа ицозгы.
Иҕазымҕаз сышәқәа ҕырхит,
Сахьынхозгы сыхьз анырхит.
Аҕша амца азырцәома,
Сыхь зымбазгы дырцәоума.
Хьаак хәрыбгыцны сақәыртеит,
Схәта схьаан, сақәымзеит.
Еҕәа блыцқәа срыцҕашәон,
Сыццышә блыхан срыцқашәон.
Сыхәра мҕьақәа схьаауан,
Ахәра абгыц сазгәауан.
Хьаас иҕаз сара сакәын,
Сыхәрыбгыцтәны ахәра сақәын,
Уаҕа имҕарц...
Исызмырҕьо.

* * *

Сыфазара лазарамхар,
Сҕазара тшәахарамхар.

Сымш гәхәә мраңхарахар,
Шәи-мәасәык дысхарамхар,
Стың-санхарта-ңшыа рыцкәахар,
Сыңсыхычащәә сагырцтахар,
Сышәтә-уазом, сагытә-уатәзам,
Аеыхацәагы са исыуазам.
Сыбжы исхаз ауп еитәсымкзеит,
Ғырба игәара сытетәсымкзеит.
Ашәткәә ңшзара иашьанами,
Мәәхәәстангы мәак згарами.
Сытх агәы стәцәәжәалап,
Ғаинымшәаргы сыгәжәәжәалап.
Сышыжь-ңшалас сарғыхалап,
Сымыш усқәә срыцрыхалап.

* * *

Шәшьәпатцәкәә шәрыцкәа,
Ашьәциатцәә гәнахауп.
Ғадгыл ғызхыз Ғсыцкәа
Иаамта саркәал кнахауп.
Ажәзы Ғышь зыхкысыз
Ациаа-шхам шәартууп.
Аеыәкәә ираңысыз
Шыыцра-ңхәхә игартууп.
Аңша зағәра зәытшәаз,
Шнеиуа ифыртынхоит.
Ацәкәырң кшәкәә ңызшәаз,
Адгылағы дтәымхоит.
Амш ацашә ацашьюуп,
Атх иахынхалом.
Хаша анаәс ңышашууп,
Ижәәадоу ңырма инаалом.
Агәашә зәәу иатырцууп
Итоумто дтоумыжьлан.
Изышьтымхуа дантуцууп.

Угәашәкәә еиҫоумыжьлан
Уи адагы:
Шәшьәпатдакәә шәрыцкә,
Ашьәциатцәә гәнахауп.
Хадгьыл ҫызыхыз Цыцкә
Иаамта саркәал кнахауп.

* * *

Сара дуззак саҫәырчахоуп.
Сара дуззак сатынхоуп.
Дунеи иакәшо хацны схахоуп,
Доуха-мца-еиҫакла сырцхоуп.
Сыжәван цыршәоуп ецәакыдшәан,
Имблыз кәицны сеиҫәырхоуп.
Дгьыл уаҫхарцаз кыргы сеысшәан,
Аха жәванда сыңсы бжоуп.
Са сыгәлымхауп, сыгәныхәцыстоуп,
Абжы таҫуеит сгәи итацәым,
Анцәә имта тәылак сытоуп,
Цыла ирыцкәоу, зуал шәатәым.
Са сгәиҫәыхоуп хәә зламзәз,
Шәтыци шыхыци сыртынхоуп.
Зыдгьыл хәә згәатца итамзәз,
Сыхәрашәаны хәраказ сәәоуп,
Суцәызыргы цшаара сыкәуп,
Адгьыл салоуп сша-шаны.
Исхагылоу ажәван сыкәуп.
Анцәә дузза ицъшьаны.

Сара дуззак саҫәырчахоуп...

УАЦӘЫНЗА

Сара сныкәахьан саниз,
Спырхьан санныкәаз.

Аха уанза са сызҕыз
Имазаз, ус иҕаз.
Сан исылтеит абжыы исхаз,
Саб ачҳара – хамтас.
Етџаа рыпхны сыхџада иахаз,
Зыццышџа шкџаџаа зҳамтаз.
Адџаы иатџаа сықџасны сџон,
Ибылхьеит, итџозеи.
Амра кнысхын цџагьала иџан,
Мрада-жџаџан зыпџсоузеи?
Са сырбаанза сыхџан,
Спырхџан санныкџаз.
Иаџы анырхџазгы иахџан,
Уатџаџакџаын сара исзыкџаз.
Амш акџабон ақџа,
Сарбаазон сгџаы аҕынза,
Рытра иамкуа иџон азқџа,
Хазнеирушь, нас уатџаынза.
Уатџаынза... уатџаынза...
Уатџаынза!!!

* * *

Хџашак сдџаықџалан, сџеит сахџаџашаз,
Хџаша лыхын са сзыхџаџашаз.
Шықџасла ахџашақџа неиџыстџан,
Жџаџа-шықџаса-ржџаџа аныстџан,
Сыпџсџазаара рылх искымызи.
Амза жџаџагџа сара истџымзи
Ахџашеи жџаџа-хыпхџазареи
Март хыпџшацџагьа пџша назареи,
Дара апџшџаџман, са ссасызу,
Иазџаалакгы сара исусуп,
Жџаџахеи хџашеи амшқџа ирыџуп,

Есмчыбжъя схэаша ғыцуп.
Еикэагыежьюеит аамтеи дгыли,
Ашэтқәа ирылоуп қәыци гәили.
Хәашак сыцуп шәахья иран,
Амзақәа зегь сара исиран.
Сыңстазаара уархал лыхуп,
Ақәыц ныжъны агәил ғыхуп.
Амш хәашан, амза жәахан,
Аңта-ңарда ихызөөз снахан
Сыңстазаара рылх искимзи,
Хәашагы жәахагы сара истәымзи!

* * *

Сан лнапсыргәытца ианысуан са сымәа,
Накгы арахьгы еицудар цстазарак қалон.
Саб изыхтарта иалан сара сәамәа,
Уи ааныжь сапырцыр зыхьтас итабон.
Сшан сара сызшазаз, уи снапы ианцаназ,
Қьачақь хәмарра саламкәа, истәыз адәағы,
Сеимдон избаз збарцаз, уи исмахац ашәаназ,
Исхамыштыз ныөран инхеитаз са сгәағы.
Лыңсы еиөылгон сангы, са сызғыз лдыруан,
Сеидара шхәмтазгы лхамыштзеит уажәгы.
Хңышәаран сызғызгы, азыхәашьқәа срыруан,
Исыдгыло дызбомызт сааигәара уәғы.
Ныкәашья назхаштыз ацәқәырқәа сырпылон,
Шәахын уақа исәаччоз уаха нарха змамыз,
Сынхыңшылон рышьта, ажәйтә рашьқәа жәылон,
Урт згәығыра дирыма, даргы анахәта рхам.
Сылаңшхәаа сынхыңны, еа дунеик санылон,
Сан лнапсыргәытца ианысуаз мәала сцон.
Уажәадагы исымбацыз, исзымдыруаз шьюук спылон,
Акызатәык иңьасшьөз аңчақәа аңшәа рхәон.

СҖЫЗА, УААҘСАЗАР...

Н. Ка.

Умшқәа ргәәҗуа, уцхқәа ршо,
Уҗсыцқәа зүташаз уишьтан уеимдо.
Акырцх бааҗс уцәхалон, илеиуан асы,
СҖыза, уааҗсазар, еиҗахшап сыҗсы.
Ухала узцарыма, хроуп узҗахаз,
Ушьта санхыла зегьрейха сзыцәшәаз,
Исыцәдухаз аҗстазаара гәларшәсгыи сазхом,
СҖыза, аамтацәгьоуп, ухала узынхом.
Сыҗсы акәын ицәажәоз, иуцзар сҗахын,
Егьырҗ зегь еижьаган, егьырҗ зегь мыцхәын.
Издыруеит, арашьқәа рхыҗшоуп иахзынхаз,
Иақәтәаз агәымшәагь ха хауп дзыцәтахаз.
Азыхәашьқәа рлеира хәынцәоуп иаҗынхо,
Акырынтә илеихьеит харгыи хәхьынхо.
Иучхароуп, сҖыза, еиҗахшып хәҗсқәа,
Агәыцқәақәа, аҗсыцқәақәа хәцуп, ха хтәқәа.
Апҗақәа ргәартә ахьнеиуа срыцәшәоит,
Ахызатә иҗҗьазгыи гәык иҗашәоит.
Ахрақәа ргәәҗшь еиҗш сҖыза, уҗгәәаз.
Ахрақәа дреиҗшоит рықәцәәҗ инхаз.
Апшалас рхәозаргь, фырҗынхоит зынгыи,
Ахра саҗалоит, хәихьзароуп харгыи.
СҖыза, уааҗсазар, иуҗтап сыҗсгыи,
Саргыи...

* * *

Ажәәан снапы аҗакны иступ,
Аха еҗәа цыракгыи анымшәалт.

* * *

Сгәы акәын схьаакәа зегь зныруаз,
Ианазымкзә иаасыртит.
Сыңсы ипхьакыз сгәала здыруаз
Маза гәартәк ааснаркит.
Сышәт-агәатца-пыткәыр гәылтцын.
Гәырҕа-шьана сәаччо ишәтит.
Аңта-ңарда амра навтцын,
Жәәан-хы-цханы ҳаипнашыт.
Хкаара тагьежьра сызфызгы,
Исымбазакәа агәашәкәа аатит.
Исымпыткьан сымш иңфызгы,
Аңфыхала сыхкәак зөит.
Урт сыңсы акәын изынгылаз,
Ҙсаатәк амцәыжәәкәа снаркуан.
Аңныш шкәакәа раңхьа испылаз
Амшын гәхьааган иңсуан.
Згәы зыцәхытцыз, зыңсы ззымхаз
Сдунеи маңагь сцәйтшәахеит,
Хьаа-црыхада изнымхаз,
Иаасмыртзааап, сгәы сҕахеит.

* * *

Сылаңшхәаа ахьынцәоз сгылан,
Уи нахыстәи зегь мазан.
Зыкә зыцәтәымыз шыоуки срылан,
Срыццар акәхеит урт сыхьзан.
Адгьыл плакьшәа ишын сзынгылаз,
Цангы сзымцо, сымхынхәуа,
Рбызшәа сзымтеит арахь испылаз,
Ркәыцкәа амҕеипш исфәхәуа.
Сгәи сыңси еинымшәо срыцын,
Изхьынхалоз са сғазкуан.
Аамтагь фыцын, саргы сфыцын,
Иснартәшеи, шыта сажәуан.

Сымш иацрыхоз иркәыкәызаап,
Иаргы саргы хбаазахъан,
Амш иагәылсыз мра хынхәызаап,
Амшын аццышә тацсахъан.
Шъахит-бақан тыцкаф сгылан,
Ицоз иаауаз зегъ сырхыпшуа,
Анарт цкәын ишкыл дангылан
Ддәықәлеит, сеидру данаауа.

* * *

Ашьтахъ иааиз ацхъа дцозар,
Ашәыр кәамца ацхъа ифшәозар,
Ауаф кыи гарра ихъозар,
Аиаша арбану зышәхәа?!
Ицъаршьаша цъарымшьозар,
Угәылацәа ашыыцра иагозар,
Ашәи зхъымзаша ихъозар,
Аиаша арбану зышәхәа?!
Ацхъахә зырто изыхәтам иакәзар,
Аеадацәкыа акәадыр ақәзар,
Ацстазаара зынза илакәзар,
Аиаша арбану зышәхәа?!
Ацсы хъшәашәа дарбан зырхәа,
Избан кәицда ахәа зфәрхәо,
(Шака сшәозеи Адунеи цеырхәа)
Аиаша хазхәода зышәхәа?!
Адунеи гъежбуп рхәама,
Дтакәажәупеи фыц дырхәама,
Аухәан-схәанкәа хәцкәа рфәама,
Аиаша хазхәода зышәхәа?!
Арт зегъ дырны ара узынхома,
Узнымлаз амәаф ушьта нхома,
Абарткәа схәахыр, нас сеикәхома
Срыдызцалазеи зышәхәа?!

Шәаргы ишәхәа.

* * *

Адуinei амхәыр снапы иакыхзар,
Изықәсыргыло аусзымдырхуа.
Сгәы дунеи гьежны иҕҕеыхзар,
Ғеыха еизгак сызрылымхуа.
Ғәнаха еизгарта зықьашык сырыр,
Стамлар шҕеиғьыз цқьара зқәымло,
Сгәы аҕҕеыхақәа шгәыз ирдырыр,
Сышҕанрыжьи бзиара сҕымло.
Сықә снахықәхәар лаҕшы сзымхо,
Амышытацәгья мҕа уаниқьо,
Ғацәра зқәашыу уаҕ дахнымхо
Сызцарызеи?!
Сызго сицны камч насхиқьо,
Азы цқьа хәа сзаазхыда?!
Дмышытацәгьяны раҕхья испылаз,
Зыпра хнымхә амшын ихыда,
Имҕа ихаштуа зны дызнылаз.
Ғәыцқьоуп, нас уахыцаша уназго,
Зынгы икыдқьан иуцәыҕеыроуп.
Агәы баацқәа хәахья еилазго,
Ураҕга узгаша уихыыҕшыроуп.
Цара анакәха, зымҕа згаша,
Мчы змоу илаҕш дизытцакуп.
Ажәа-рыцқьа-хәахья зхәаша
Ажәәан цсаатәгьи даҕытцакуп.

* * *

Икыдқьаз арбан, абжьи геитеи,
Бжьила изхыҕуа аасзеилмырго.
Шәынтә ирхәахьаз еиҕархәеитеи,
Сқьаадқәа ирылахт еиҕеилырго,
Сыҕсы шрыцыз рызгәамтазеит.
Хьяҕшгьи дишытам зхәа зырҕыцуа,
Сасгьи цшәымагь еиламзазеит,

Ичха ипырцуеит зтэы зцэызуа.
Амш нцэаанза шэызлеипырцуеи,
Атдыхэтэамыш дырра анбақөыз.
Амши атхи анбеилытцуеи,
Ишаецэан ашарц иақөыз.
Ибжоуп амза ғыц игыло.
Ажэван атца иалдоу хыцны,
Ғамыш ныхэан зегь зпыло.
Сеитаухэоит дырөөгь ғыцны:
Ажэван-тэыла ахтынра ахкэажэ,
Хақэ умхэынчарц лашарала.
Сзырөөуеит атц лакэ-ссир сеакэаршэ,
Хнаскья-ааскьярац ашарала.

* * *

Н. Ка.

Шэышықэса уцозаргь, сушьтоуп сухьзарцаз,
Шьха-мөа-катцэарағ иааитахкырц хапсы.
Хагэтыхақэа еибаххэарц, шэымтак хнатэарцаз,
Хазхьымзаз рееишьас иамоу мөасы.
Аамта абаказ, хусқэа хрызхозма,
Акэкэыхэа ихацрыхон атэымқэа, ха хтэқэа.
Агэағқэа рышэшьырағ тынчны хазтэозма,
Аамта иахнатар, шака ыкои ахэатэқэа.
Азхьампш згозшэа ахьяцшра сышпацэшэоз,
Игэастоит, уафымрак хэхьзозшэа снарбон.
Аамта иазымгаз қэаршөы баапск ишпазэзэоз,
Уи ахыпша цэгьа ха хкынза иаазон.
Хьатцтэым, издыруеит, хаицызааит хандэықэла,
Хаидара еимахдап, акыргыи ихьантоуп.
Аамта изанымшээз даршэуеит шыапқықэла,
Хатцаз, ишьтаххып, уи хлахьынтоуп.
Иухьаау зегь здыруеит шахат дахахымкэа,

Уи саргы исхамтоуп, сгәйхь ахатоуп.
Сҗымтраҗ игәоутап, исхәаргы стахымкәә
Инхаз ахынсыжъыз ххәаша мшы аҗоуп.

* * *

Сара сыламыс сышьтнахуеит,
Акыр схьантахазаргь.
Сара сыламыс сыҗнахуеит,
Хатала сыҗсхьазаргь.
Сыҗсы атыҗгы шәынтә ирыцкьоуп,
Нымхеи зымхеи еихтынҗам.
Зыҗсы зрыцкьо сыҗсы рыццоуп,
Зыҗсра ашҗаз инашҗам.
Ахҗа зҗаршәу сгәй иацәкьароуп,
Ихәра тыҗуп җашьа змам.
Абҗьар иатцоу иабҗьар җкьароуп,
Ахҗа бҗьарда акы дхәарҗам.
Сызныҗсылу сдоуха хызоуп,
Сан лнапы хаакәә ирынгоу.
Зыҗсы зрыцкьаз са дысөызоуп,
Сымөә зышьҗакәә ангоу.
Сышьҗахь иааиуа цоит иабацо,
Ирысҗаз мөамзар ацаразы.
Сара исзышьҗымхуа санатцоу,
Иласхароуп дара рзы.

* * *

Сызҗахымыз сышәҗахымыз,
Сызҗахугы сышәҗахыз.
Сызҗахымгы шыҗа шәысхымызт,
Сызҗаххаз сара шәыстәыз.
Аҗша иаццо тысхәуп, сабоуп,
Иацәкашәоит уи мөабжара.
Адәиатәә җсшьартоуп, җсацоуп,

Аха инужьуеит уанцара.
Ажәѡан иатцапшуа, умгәыгын,
Лакә дунеик агәашә атырц.
Угәыграқәа баша иныхын,
Удгьыл тәылахь ухынхәырц.
Уантәи иааѡуа бжьуп уцқьазар,
Уи абжьы зацә цсуп иаазго.
Ацсы рґыцны мгәатра итшазар,
Иуқьашьыр иарбан иунарбо.
Сыцсы зну снапатца рыцқьоуп,
Нап сызумхуам изқьашьхьоу.
Зыбжьы ааѡуа хыхьынтә Цсыцқьоуп.
Иуаҳазом уи дызжьахьоу.

Сызтахымыз шәыстахымыз...

* * *

Сгәы сымцәыжәѡан, сыцсы цызжәон,
Жәѡанахь зымца цақа мтәа.
Сыцстазаара ргәақуа ицышәон,
Иаазга згеит ауп, уи ауп сзыхьза.

Мѡа саркареит амѡа сшықәыз,
Жәѡанахь-цры-мѡа сзамыртит.
Мшык сапылон, ачча зґықәыз,
Атцх хьшәашәаґ сыхьтацит.

Снап ианыз ахсаала сыхәон,
Лахь ианѡылаз ґыцны истцон.
Цхәызба зымтәак дназгоз ґыхәан,
Сара уи слацысны сцон.
Цацха зґамыз сгәашәгьы ґыхын,
Азә хақәитран ицхьазан.
Ахә акәацәра анапы шьтыхын,
Аха жәѡаназ илақәцәан.

Сыңсы апжәаха, сзон сантәалан,
Ҳаибадыруан, цәгъа ҳаикәшәон.
Зегъ ааныжьны сзон сыбналан,
Зыңсы згәыламзоз срыцәшәон.

***

Иччоз ҫнытқала дыччон иччабжь дацәшәаны.

***

Ипшыз дыззыпшыз иафсны ицеижьтеи акрааттуан.

***

Изоухәо змоу, иоухәаанза дцәажәалойт.

***

По чистоте душа тоскует.

В. Гафт

Атх салхоит сгәашаха,
Шәахьаха, ма ҫашаха,
Псеитакра хәа сымазам.
Сыңс ацқъара гәхьааго,
Ғыц сызтаара еиҫааго.
Изысто уафгы дыкамкәа,
Цхи мши уаха исзыкамкәа.
Ҳагәра еибамго хшеишьтазоу,
Сыңсы ңсаатә-ңыр сшашьтацоу,
Сытх маза сцәаатуеит,
Жәфангәашәпхьарагь сзаатуеит:
Исхәо сғамшәо схьымзаха,
Сыжәфан ааты схьымзырха
Агәашәқәа сцәакуеит сыршанхан,

Сылацш шәымта цәыцархан,
Изхәоз уаха изгәаламшәаз,
Сыңсы цышәкәа згәылышәшәаз,
Жәәан-дунеи-ссир салацшуан.
Сшәымта-фымтра сгәылацсуан.
Амшын цәкәырпа сырғаны,
Сбаҕа-шана-дырғаны,
Срашыкәа рдәыцшза сыкәырцон,
Схәычы-дунеи-цкәа сыкәымзо.
Цсыцкәа тыцкәа гәхәазгоз
Сыңсы рыцкәарта ахәазбаз...
Иагышәахәаз, иагышәашазаит...
Шыри!

* * *

Аблакәа реиха абласаркәа ианабогы калоит.

* * *

Угәы анымцәажә, уеггы зцәажәазом.

* * *

Ләырцшзара лкыымсарцәахра иазымхеит.

* * *

Аухәан-схәанхәара матцура ыкәзтгы...

* * *

Иахәа змамыз уатәы дашьтан,
Мәа ианзамыз дагон ашьта.
Диздырамызт ачара иазхәаз,
Игәашә ацхәа алацәгәа фазхәаз...

Иңсы дашьтан, ибазомызт,
Уи дыхәхәон, ибжы газомызт.
Бызшәак ихәон җара ианымыз,
Смаҗа ихәахуан зынза иабымыз.
Адыд хысыр икәа дталон,
Жәала шьанҗа мөала дхалон.
Дцагәышьон аңша ахьасуаз,
Дырфызамкәа аңша зәасуаз.
Деибашьфын уи иахьымхысуаз,
Шәаргәындараа ахәаа ианхыҗуаз,
Раңхья игылаз «афырхатҗа»,
Җазмырҗәажәо, ламыс иатҗам.
Абзаҗәа җсит, аҗсҗәа гылан,
Абарткәа җыашьо агәашәәҗ сгылан.
Уаҗа исхәо акгы җыҗым,
Аҗыҗ схәартә еиҗш дара срыҗым.

АХҚӘА

Цахәа сызто	3
«Сықә къашыыр, изрыцкьо амаҕа схагылоуп...»	5
«Са сахыыкоу шәыказамеи...»	5
«Ацта хыцын...»	6
«Мшы мшык санҕыхаз...»	7
«Ацх зраргамаз – алашбжькәа игоз...»	8
«Адунеи агәы сыхшәама...»	8
«Абцъар шьтихит бцъар зымкыцыз...»	9
«Азы аҕамоа сышәт санҕажәкуа...»	9
Абжыы	10
«Аамта иалфәуеит ибжыы...»	10
«Сымза хышәашәа стыцха зара...»	11
«Избылрызыз са сымцазтгыы...»	12
Ацсы анхарта	13
Амта қықәа дабабылгәеи...»	14
Санду дысгәаларшәо...	15
«Сымцацәазам сымца еикәызар...»	15
«Аблақәа срыцхьон, исархәоз рацәан...»	16
«Адгьыл азәзәон афарқәа хыцыр...»	16
«Уцәаабжь саҕаит, Ацсынтәыла...»	17
«Сышцатцапси изымгашаз...»	18
«Аетә кәаҕ хәыц сықә иаҕытшәаз...»	18
«Бымшәан рхәан, са сшәахьан...»	19
«Уаахьаҕшындаз ацхьа инеиуа...»	20
«Ашәт афәы хаагь азәы ицәымгуп...»	20
«Аамта абгьыцқәарә мшык санфәылоуп...»	21
«Ашкәакәа...»	21
«Агәырҕаҕәхәаша – сылағырзқәа...»	22
Амза жәаха	23
«Лацш ицашәо лацштәашәароуп...»	23

Ғацдак азы.	24
«Лгәырџа дахыхәхәоит аңхәызба...»	25
«Сымцан, хаара сзымхозаргы...».	26
«Стакәажәын сара санизгы...».	27
«Ауаргәала сақәтәан...»	27
«Чоу хәа азә ғитит, уаџ дызбом...»	28
«Амшын агәы снышь нхызлан...»	28
«Чхара шәшьыра итциааз среиуан...»	29
«Пшьынапха инеиуа...»	30
«Сгәы аума иґығыз...»	31
«Алыкь илахаз гылџак еипш...»	31
Афырхатца	32
Аиааира амш	33
Азеигәашьара	34
«Атыс бызшәа тыс иазныжьыз...»	34
«Амш иапылаз Ауафы...»	35
«Зегь аңстазаара амтәыжәџа...»	36
Зхы зыпшааз	37
«Шьта смыцхәуп, ара саңшәымам...»	38
Ғагалан.	38
Азы агәама	39
Амаза	40
«Ицоз зегь зцозтгы...».	41
«Амшын сталан сзыруазар...»	42
«Ех, инымтәо амџақәа...»	42
«Зынза иутәым аамтәк ыґоуп...»	43
«Сыңсы рґабит итцланы...».	44
«Аира ахәаа знык хәхысит...»	44
«Адунеи кнаха салакнахауп...».	45
«Амш ссирқәа рхыы ґагалан...».	46
«Жәџани аңсаатәи еигәныџуан...»	47
«Сықә снапыртцны сғынасан...».	48
«Иңштәын рхәеит, иззыңштәыда...»	49
«Лаңш зцәыцәгъаз ґыхәак неиуеит...»	49
Сыңсы аңан иґаңәума	50
«Са сзыцәшәөзеи шәара аныґам...»	50

«Амца-еыт-хэыч сылапш җазхәаз...»	51
Баша	52
Иеихау иарбан сзыцәшәара	53
«Сгәыгра-җсаатәгы шыта имчыдоуп...»	53
«Шыкәсык сәыжәын, сымға нцәомызт...»	54
«Ацшра зылшоз сакәызма...»	55
«Агәыцкыкәә шәҗыха...»	56
«Амра цхозар сыцхазом...»	56
«Амцфарта дгылхеит сыдгыл...»	57
«Цша назара икоу сазхәо...»	58
«Цәгышәә сшәартан уажә саазкәылаз...»	59
«Алакә-җсаатә ашәак иагәылкыаз...»	60
«Амра ныскылап ицазаргы...»	60
«Ацхызкәә срылцит, сыцхызын...»	61
«– Цшынапха инеиуа уарбану...»	62
«Сымракәшаны...»	63
«Снапсыргәытца, снапсыргәытца...»	64
«Иныху цстазаарак сахыбаауеит...»	65
«Адунеи ду саркыалыхуп...»	66
Ауапа шкәакәә агәашә ихшыын	66
«Ацла сыкәлан ашәә җысхит...»	67
Сара?	68
«Акәыд зҗазгы дкәыдхароума...»	69
Сымцдунеихар сеикәхазом	69
«Исзымцсапуаз сара сыдгыл...»	70
«Смаҗатыц сахыкәшан сныкәоит...»	71
«Цәгыла исцәымгын маҗәә исшәыстцаз...»	72
«Аамта шыахитхеит...»	72
«Амш цәыуа – сылагырызкәә...»	74
«Цырка цыба, сыцсы зтызгаз...»	74
«Снап ианыз анымзалар...»	75
«Сытабгама, акрызгама...»	76
«Хаи, Багратхеит, хаи, Багратхеит...»	77
«Адунеи сахәапшуан...»	78
Архышына кнылхит тацак	78
«Ацангәара ацшәмацәә...»	79

«Имшынын усқан...»	80
«Ари аңстазаара...»	81
«Сшәаць аңеыхакәа...»	82
«Блатра итамгылаз азыцаа...»	82
Аңсуа-ңыц иуаз	83
«Сылахь саңхьоит, сгәы стаңәажәоит...»	84
«Изыркъада атх агәы...»	85
«Ҥагалан амцәыжәәа сыңцак сакуп...»	85
«Изымтәазгыи дтәахып, итәазгыи дәагылап...»	85
Азыңшыа	87
«Асахьа ннажьуан амра аңамтәз...»	88
Амза халон...	88
«Сыңсымкәа сыбзамкәа дунеикаң сынхеит...»	89
Амәасә	90
«Снапсыргәытәа ианын сыңсахсаала...»	91
«Сылаңш кыдхалон нахьхынза...»	91
«Илашан амза, илашаңәан...»	92
«Икәстәзеи шака гха, шака гха...»	93
«Абгь өеижкәа тла лажышкәа...»	94
«Сара идырны цәгьа смузаң...»	95
Икәлазеи?	96
«Уеыжәлан уеыжәңцыр кәлазом...»	97
«Сымш саркәакеиңш иңыххаа...»	97
«Сыңсы тәзаанит, итәгәышьяз...»	98
«Ажәәан лаңәыр хәа...»	99
«Акаңшыи аиқәатәеи еилалеит аңшшәкәа...»	100
«Ахаңсахьакәа агәырәашьта зынхалаз...»	101
«Аңстазаара саңахан сыхәхәабжь саңаит...»	102
«Ашта итәршәу адәы иаңәа қхызла избалоит...»	102
«Аңстазаара ачараң аишәа сахатәан...»	103
«Қсрак аңы сықан амц ахьырхәоз...»	104
«Сара адунеи иаңцоу хәамтоуп...»	105
«Аамта исхысхьоу ахә здыруеит...»	105
Зегь иахзеиңшу	106
Амшьтаңәгьа	107
«Аңх мзада тқы еиқәатәара...»	107

«Сымҕырыҕаара, сара сгэара...»	108
«Акэара ччабжь ахьырхьырхэа...»	109
«Ирөөшьюуп са сҕынза иаагоу...»	109
«Амш схагнахан агэы ҕыҕыуа...»	110
«Апша иаццаз дзыхынхэуама...»	111
Азымөөахыт	112
«Зыхьча зылан лыхцэы сақәпалт...»	112
«Амшқәа рыпҕны...»	113
«Сара уи амш сазыпшымызт...»	114
«Дгьыл кэырша...»	115
«Гәи-ҕси еимаздо...»	116
«Сара аҕстазаара агьама сызгэамтеит...»	116
«Аҕстазаара лакэаҕ саанагеит сышцоз...»	117
Ғаанбзиала!	118
«Сылапш кашэеит, шэаграмдалан...»	118
«Сымөа ҕасхэеит азыхь шҕархэоз...»	119
Ғаанбзиала!	120
«Сыццакыр сабацо...»	121
«Сара сжэйтәуп, сара сҕатәуп...»	122
«Амра халон, аҕстхэа бналон...»	123
«Сара аиааира сазыпшзам...»	124
«Сара Пушкин дысыпшуп...»	125
«Сара аөада стэазом...»	125
«Жөөан ахь сара сымөа нагоуп...»	126
«Атыс-шэахэа абжьы сҕатцэон...»	127
Афырхатца ипсы ташөом	128
«Сызшьыда хэа шөымтцаан...»	129
«Абзиара ззыуз зегь саҕацэоуп...»	129
«Аиаша амөа сшықэыз сықэынцэеит...»	129
«Алеишэа бзиа захьыз мазала дыцхауан...»	129
«Ухы ацэа ахыхны ахылҕа ззузахыз...»	129
«Амышьтацэҕа уөны данааиуа...»	129
«50 шықәса зхытцаз 40 зхытцаз сан...»	130
«Агэашө итармыжьлоз аанда дхытцауан...»	130
«Ашьыцра иафахьоу, маҕэа ҕыцк...»	130
«Агаза аҕырыҕышра иалаго...»	130

«Агаза дзыркъæышуеи, аҕсы дзыргылои...»	130
«Ахæа узлатæуам, ала узхæатæуам...»	130
«Ицрыша роуп амцæыжæфæ...»	130
«Ахатцæмцхæыс хæа зархæо дагъхатцæм...»	130
«Аамта зиас...»	130
«Ашæацшъ иатцæағæаз...»	131
«Алашæ иблæқæа ицырхаган...»	132
«Санду ашæа лзымхæазеит...»	133
«Ацшæқæа зегъ еикароума...»	134
«Сшæоит азыхъқæа зны итæбархæа...»	134
«Сара ашæақæа срыхшеит...»	135
«Сара сфæымтæуоп, шæынтæ сыхфæылоуп...»	136
«Агæы акырта, амц мхæарта...»	137
«Сымшынца сцæағæар стæхын...»	137
«Бақадфæылан сара зны...»	138
«Зны иаахъазгъы фæазны дцароуп...»	139
«Ашæалкъамра сгæыдычæалон...»	140
«–Ааи, ааи, ура умсит...»	140
«Жæфæн-цæцæа дгъыл хагыла...»	141
«Зи-бнеи, зи-мцеи рхæаа схытцны...»	141
«Атоурых ианфæылоуп сара исыхъыз...»	142
Лафшæқæ	143
«Зыцсы фæначхоз атц тыша...»	143
«Сыхшыф тæмза сус сазхомызт...»	144
«Ажæфæн сатцæцшын итцæағæан...»	145
«Алыкæ афыржæан, сышæ акзомызт...»	146
«Агæырғъа згæы хнахыз ибжъы аасахан...»	146
«Ирхæазгъы иаракæым, сахъцазгъы сымбеит...»	147
«Снапсыргæытца амра инатцæк...»	148
Схæыштæарамца – сыцсæтыц	148
«Амра аччæцшъ сарфæыхеит...»	149
«Изымныкæоз акæарра деицхызуан...»	149
«Аблагæыгъра иблæқæа тышæшæаргъы ртыц...»	149
«Атц иалæмзаз ацæгъа-мыцæгъа шны ианхытц...»	149
«Агъыч игæылацæагъ гъычуа цыишьоит...»	150
«Ица гъыч дидырхагахар хæа дшæаны...»	150

«Аб еикәатдәа ихылтц ега дукәабаргы...»	150
«Итымкьо абцъар ртәахзом...»	150
«Шәара зхәаз сара ауп ихәарц ииҗаху...»	150
«Мыш мыжда иалаиз дмышхома...»	150
«Сара ишьҗастдоит сматцура...»	150
Ицо	151
«Сылапш кнаҗа сахынхалан...»	152
«Сыҗан, сыҗазам сара...»	153
Нцәа иаацҗа	153
«Имра мпҗо аҗхын цама...»	154
«Сагәыкәхан ари адунеи сазныжыуп...»	154
«Сшәоит сыҗсыр хәа акгы мхәакәа...»	155
Хшәазшәа	156
«Мтәыжәәада ажәәан ахь идәыкәлаз...»	157
«Сара исыҗоу салазар ауп...»	158
«Амза стысны амца стәлеит...»	158
«Сыҗсыр шәымтәыуан лаҗырзыла...»	159
Аҗсҗыхы	159
«Сызҗахымыз срыдымтәәлеит...»	160
«Мца сыцрасын, сымбылзеит...»	161
Кәыркәа шоура	167
«Са сабаҗаз, сцеит сымәасны...»	162
«Сымшкәа рымҗа сымызхыда...»	163
«Зхәа зыц иамкыз азә дкыжәбыжәуа...»	163
Сыжәбазом, сшәахароуп	164
«Еыхәа иатцәамызт дзыкәтәаз...»	165
Зыбәа маҗәа зшәызтәаз абыкь	165
«Акәеипш скылсит сара әнык...»	166
«Амца сабзуп, са сымцабзуп...»	166
«Сыә сышнеуаз сышҗахымзеи...»	167
«Атц жәәан аҗштәы сызгәамтәеи...»	168
Ашәҗ амтәыжәәа – сара сашҗа	169
«Атц иагәылаәны суасиаҗ...»	170
«Адәы атцыхәан са сыҗшын...»	170
Абаҗа	171
«Сыччабжь ааәуан акыркырхәа...»	171

«Смағамға санылан снаскьон...»	194
«Сыңсы ахтынтоуп сара стәйла...»	194
«Сара изхъаз сыңшаауан...»	195
«Сара агәхаштра соут саазқәылаз...»	196
«Сымшын таба, пслымз сакара...»	197
«Ашәан сара усқан сзырғыхаз...»	197
«Сара ацәқәырқақәа срыцын...»	198
«Исгәалашәеит ишысхаштхъаз акы...»	199
«Саб инижьит ус акы...»	199
«Псы къашьны ицода арантәи...»	200
«Сара азцаарақәа шыстыуаз...»	200
«Ашәалкъамра...»	201
«Агәырәеи ахәаи уааргәылтчны...»	201
«Сәыза» игыруара нышьтацан...»	202
«Аламыс шпеицәызи, ихәахт...»	202
«Сыччо сышнеиуаз иааспылаз...»	202
«Жәәфәнтәка хатца ицахъаз...»	202
«Ацла сықәлан сықәхеит...»	202
«Саамта абғьыцқәа ирнысто узаныхзом...»	203
Ицахъоу	203
«Азыцәа шытыпраа, амш сызхьымзаз...»	204
«Сдунеи кәырша маза мәаны...»	205
«Сгәыграқәа срыпхын, еимхәыццас исхастеит...»	205
«Заамта ианымшәаз пәеит ианкаҳа...»	206
«Ихьшәаны игәастеит...»	207
«Сыказам зхәаз, указам хәа иархәеит...»	207
«Исзышьтымхуа шытысхыр гәнаалам...»	207
Аәаартра	208
Аапьнтәи атх	209
Атыпқа	210
«Ишқасыхъуаз гәтыха нымтқәак...»	210
«Сыңсы шытысхит, сыңсы ғысхит...»	211
«Стдырқаңыба сыңсы нтастцан...»	211
«Ишеит...»	212
«Исыкәашашьои сзымкәашозар...»	213

«Аамта-кнаҗа-уаргыала...»	214
«Атх агэы итыџуаз...».	215
Амышьтацэгъа	215
Нанхэа	216
«Ацша амтэыжэџакэа срынтэалан...»	217
«Сышьтазацэа мкылахында...»	217
Ацацха	218
«Хьаас иказ сара сакэын...»	219
«Сыџазара лазарамхар...».	219
«Шэшьапатцакэа шэрыцкыа...»	220
«Сара дуззак сакэырчахоуп...».	221
Уатэынза	221
«Хэашак сдэыкэлан, сцеит сахьцашаз...».	222
«Сан лнапсыргэытца ианысуан са сымџа...»	223
Сџыза, уаацсазар...	224
«Ажэџан снапы атцакны иступ...».	224
«Сгэы акэын схьаакэа зегь зныруаз...».	225
«Сылацшхэаа ахьынтэоз сгылан...»	225
«Ашьтахь иааиз ацхьа дцозар...»	226
«Адунеи амхэыр снапы иакыхзар...»	227
«Икыдкыаз арбан, абжы геитеи...»	227
«Шэышыкэса уцозаргь, сушьтоуп сухьзарцаз...»	228
«Сара сыламыс сышьтнахуеит...».	229
«Сызтахымыз сышэтахымыз...»	229
«Сгэы сымтэыжэџан, сыцсы пызжэон...»	230
«Иччоз џнытцкала дыччон иччабжь...»	231
«Ицшыз дыззыцшыз иаџсны ицеижьтеи...».	231
«Изоухэо змоу, иоухэаанза дцэажэалоит...»	231
«Атх салхоит сгэашаха...»	231
«Аблакэа реиха абласаркыа ианабогы кэлоит...».	232
«Угэы анымцэажэ, уегьы зцэажэазом...»	232
«Леырцшзара лкымсартэахра иазымхеит...»	232
«Аухэан-схэанхэара матцура ыказтгы...»	232
«Иахьа змамыз уатэы дашьтан...».	232

Инна Никәала-ипҫа Аҫашба

Хшәазшәа

Ажәеинраалақәа

Инна Николаевна Хашба

Измерения

Стихотворения

На абхазском языке

Аредактор *Н. Кәыцниа*

Асахьаҫыхы *Р. Габлиа*

Компиутерла еикәиршәеит *А. Беренцы*

Аформат 84x108 1/32. Атираж 300.
Иҫаҫә. акь. бгь. 7,6. Инықә. акь. бгь. 12,3.
Аҫаҫаҫқа №